

พระยาราชนพิทักษ์ (สังข์ กฤษณามระ)

ประวัติ

พระยาราชนพิทักษ์ (สังข์ กฤษณามระ)

พระยาราชนพิทักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๕ ค่ำ เดือนอ้าย
บวช รัตนาศก จุดศักราช ๑๒๓๕ ตรงกับวันที่ ๒๐ เดือนธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๑๕ ในตระกูล "กฤษณามระ" เป็นบุตรคนที่ ๔ ของ
ขุนราชพิจิตร (จู๋) นางราชพิจิตร (เล็ก นางกุลเสน) และหลาน
ท่านเมืองอุไทยธานี (ม่วง) ที่บ้านตำบลปากคลองขวางลำเพ็ญ
ในคลองขวางหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา.

ในการศึกษานั้น ได้เรียนหนังสือไทยและขอมในสำนักของท่าน
เมืองอุไทยธานีผู้เป็นปู่ เมื่อท่านเมืองอุไทยธานีถึงแก่กรรมอายุ ๘๘ ปี
นั้นอายุได้ ๑๓ ปี ท่านบิดาจึงได้ ไปเล่าเรียนต่อในสำนักพระอริย
ศีลาจารย์ (เอียด) วัดสังข์กระจาย ค่อยมาได้เล่าเรียนในสำนัก
พระยาโฆวาทรรกิจ (แก่น) และหลวงราชพงษ์ภักดี (ม.ร.ว.วิน)
เคยได้รับรางวัลในการสอบไล่เป็นหนังสือต่าง ๆ รวม ๒ เล่ม ได้
เรียนจนอายุ ๑๘ ปี จึงเข้ารับราชการ.

เมื่ออายุ ๑๘ ปี ท่านบิดามารดาได้จัดการบวชเป็นสามเณรที่วัด
สังข์กระจายในสำนักพระอริยศีลาจารย์ บวชอยู่ประมาณ ๒ เดือน
ก็ลาสิกขาบท ครั้นอยู่มาประมาณ ๕ เดือนท่านบิดามารดาได้จะ
ให้เทศน์จึงจัดการบวชใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในสำนักและวัดเดิม ท่านเริ่ม

หัตถ์เทศน์มหาชาติและเศวตฉัตรรวมหลายครั้ง เมื่ออายุครบยี่สิบมบท
 เป็นพระภิกษุก็ไ้อุปสมบทตามคตินิยมที่วัดราชประดิษฐ์ มีสมเด็จพระ
 พระสังฆราช (เจ้าปู่สทวาร) วัดราชประดิษฐ์เป็นอุปัชฌาย์และ
 กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส วัดบวรนิเวศ กับพระองค์เจ้าอรุณนิภาภ
 คณากร วัดราชบพิธเป็นกรรมวาจา มีฉายาว่า "สังสิทธิ์" บวชได้
 พรรษาหนึ่งถึงลาสิกขาบท.

ไ้เริ่มเข้ารับราชการในกรมโยธาธิการเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม
 พ.ศ. ๒๔๓๓ รับเงินเดือน ๆ ละ ๑๕ บาท แล้วลาออกไปรับ
 ราชการในกรมทหารบกเมื่อวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๓ ใน
 ระหว่างนี้ไ้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าพื
 มหาวชิรเดวิศ และค้องตามเสด็จเมื่อทรงผนวชเป็นสามเณรที่วัดบวร
 นิเวศ ภายหลังย้ายมารับราชการในกระทรวงเกษตร์พินิจการ
 กรณเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ ไ้โอนมารับราชการในกรม
 กองตระเวร กระทรวงนครบาล เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๐
 เจ้ากรม กรมตรวจ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติชชย้ายมารับราชการ
 ในกรมตรวจ รับราชการสังกัดกระทรวงการคลังแต่บัดนั้นมาจนวัน
 ถึงแก่อนิจกรรม.

ในระหว่างที่รับราชการในกรมตรวจและกรมสำรวจบัญชีนั้น เคยไป
 รับราชการในต่างจังหวัดเป็นเวลา รวม ๑๑ ปี คือเป็นข้าหลวงคลังมณฑล
 ะวันตกเฉียงเหนือ (ประจำจังหวัดเชียงใหม่) ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม
 พ.ศ. ๒๔๔๒ ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๖ กลับจากมณฑล

กะวันตกเฉียงเหนือพักอยู่ในกรุงเทพฯ ๑ ปีประมาณ ๔ เดือน ในระหว่าง
 นั้นไปจัดวางรูปและระเบียบราชการคลังมณฑลราชบุรี มณฑลนครไชยศรี
 และมณฑลนครราชสีมา แล้วย้ายไปเป็นข้าหลวงคลังมณฑลภูเก็ต
 เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๔๗ ในระหว่างที่รับราชการในมณฑล
 ภูเก็ตนั้นประจวบเวลารัฐบาลรับการสักรายาผันจากเจ้าภาษีผูกขาดมา
 ทำเอง ท่านก็ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานสักรายาผันทางราชการ
 ส่งเจ้าหน้าที่ไปรับงานนั้น กลับจากมณฑลภูเก็ตเมื่อเดือนสิงหาคม
 พ.ศ. ๒๔๕๔ และรับตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีในกรมบัญชีกลางตลอด
 มาเป็นเวลา ๘ ปี.

ในส่วนบำเหน็จความชอบในราชการนั้นได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์
 เป็นขุนบริบูรณ์อนการเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๓
 เป็นหลวงบริบูรณ์อนการเมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๔ เป็น
 พระบริบูรณ์อนการเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ เป็นพระยา
 ราชอนพัทภัยเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้รับพระราชทาน
 ยศอำมาตย์ตรีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ และอำมาตย์เอกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕
 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎสยามชั้น ๕ เมื่อ
 พ.ศ. ๒๔๕๐ มงกุฎชั้น ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ และเหรียญต่าง ๆ
 ตามคราวตามสมัย.

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งกองเค็มบ้าน
 ก็เป็นสมาชิกชุดแรกคนหนึ่งและสมัครเป็นเลื่อมม้า แต่โดยเหตุที่
 ราชการในกรมตรวจและกรมสารบัญชีซึ่งภายหลังเป็นกรมบัญชีกลาง

นั้นมาก ท่านจึงมิได้ไปทำถาวรพักชอนเสมอเช่นสมาชิกอื่น และ
ภายหลังก็หยุดไปทำถาวรพักชอนเสียทีเดียวกว่าได้.

ได้ทำการวิวาทกับคุณหญิงราชชนพิทักษ์ (แสง) อีดาชนสุวรรณ
(ฉิม ศรีทศกัญญา) นางพวง มีบุตรด้วยกันรวม ๕ คน คงมีชีวิตอยู่ใน
ในเวลานี้ ๓ คน คือ (๑) พระยาไชยยศสมยัตติ (เสริม กฤษณามระ)
(๒) ชนกฤษณามระวิสิฐ (วิสิฐธี กฤษณามระ) และ (๓) นาย
อาทรณ กฤษณามระ.

ท่านเป็นโรคเรื้อรังมาช้านาน ซึ่งกระทำให้ ไตผิดปกติมาก
โรคนี้กำเริบขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๖๓ กระทำให้เกิดโรคหัวใจอ่อนขึ้นอีก
โรคหนึ่ง สุกที่แพทย์จะเยียวยารักษาได้ ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่
๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๓ เวลา ๒๐.๑๓ นาฬิกา ฌบ้าน
ท่าบลดตลาดพลู จังหวัดธนบุรี และพระราชทานเพลิงศพที่วัดมกุฏ-
กษัตริย์ราชวรวิหาร เมื่อวันที่ ๒๓ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๐.

คำนำ

ในการพระราชทานเพลิงศพท่านบิดา ข้าพเจ้าก็คิดว่าถ้าลูกได้เขียนหนังสือขึ้นเล่มและพิมพ์แจกจ่ายแก่ท่านผู้มีความกรุณาในงานนี้แล้ว ท่านบิดาคงพอใจกว่าแจกหนังสืออื่น เพราะเป็นนำพิกษาแห่งของลูกแม้จะมีบกพร่องอย่างไรก็ตาม.

ท่านบิดาเคยรับราชการอยู่ในกรมบัญชีกลางซึ่งเป็นกรมมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของประเทศไทย ข้าพเจ้าก็รับราชการในกระทรวงการคลังมาแต่เริ่มเข้ารับราชการ ผู้ที่ตระใคร่กับงานหนึ่งเดือนก็คงเป็น "คนคลัง" โดยมาก จึงเห็นว่าถ้าเขียนเรื่องเกี่ยวกับการคลังแล้วจะเป็นการสมควร.

วิธีการคลังของเรา นั้นส่วน ใหญ่ กำนันตามแบบของอังกฤษ ข้าพเจ้าจึงได้เลือกเขียนเรื่องวิธีการคลังของอังกฤษซึ่งหวังว่าอย่างน้อยก็คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ชานที่สนใจในเรื่องการคลังว่าเมื่ออื่นเขามีระเบียบอย่างไร แต่ระเบียบราชการบริหาร วิธีการปกครองและชัยบังคับการปกครองของรัฐสภา ตลอดจนพิธีพิจารณาขงพระมาณมีต่างกันอยู่เป็นอันมาก ฉะนั้นการที่จะให้เข้าใจวิธีการคลังของอังกฤษโดยง่ายนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ แต่อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าได้พยายามกล่าวโดยละเอียดและในที่ใดพอจะเทียบกันได้ก็ยกวิธีการของเราที่ใช้นามคำแทนหรือคำเทศน์พิเศษของเราที่เกี่ยว แต่ก็ได้เขียนคำอังกฤษ

ถ้ากบฏไว้ด้วย บางแห่งต้องใช้คำอังกฤษแปล เพราะของเราไม่มี
 มีตัวอย่าง เช่น กรมตรวจและ กรมสารบัญชี ของ อังกฤษ นั้น ตัวอย่างที่
 แลรองอธิบดีรัฐบาลแห่ง ทั้ง ไทย อนุมัติ ของ รัฐสภา สามัญ และ อยู่ใน
 ตำแหน่งตลอดไปรัฐบาลหาออกตอนใด ไม่ ส่วนเจ้าหน้าที่ชั้นรอง
 ลงมาสังกัดในกระทรวงการคลังทั้งสิ้น อธิบดีก็มีเสวิภาพในการออก
 ความเห็นโดยมีท้องเถรงถลัวว่าการออกความมีเห็นนั้นจะเกิดเป็นผลร้าย
 แก่ตนอย่างไร ส่วน ระเบียบราชการบริหารของเรานี้ที่ของกรมนี้
 บางอย่างอยู่ในกรมบัญชีกลาง และบางอย่างอยู่ในคณะกรรมการ
 ตรวจเงินแผ่นดิน กรมแรกสังกัดกระทรวงการคลัง คณะกรรมการ
 ตรวจเงินแผ่นดินสังกัดต่อสำนักนายกรัฐมนตรี.

ขอให้อำนาจบุคคลยุวราศีที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญมานั้นจงสำเร็จเป็น
 วิชาภักษมยัตติวิญญูวิบูลย์ มนุญผลแก่ท่านบิดาข้าพเจ้าตามสมควรแก่กต
 นิยมในสัมปทายภพนั้น ๆ เทอญ.

พระยาไชยยศสมบัติ

กรุงเทพฯ ฯ

๔ พฤษภาคม ๒๔๘๐

สารบัญ

คำนำ		หน้า ก.
บทที่ ๑.	งบประมาณ- วิธีทำและการเสนอ	๓๓ ๑
๒.	เงินคงคลัง- กระทรวงการคลัง	๓๓ ๑๕
๓.	การพิจารณางบประมาณในรัฐสภา	๓๓ ๒๑
๔.	งบประมาณและร่างพระราชบัญญัติการคลัง	๓๓ ๒๗
๕.	บัญชีรับจ่ายเงินแผ่นดิน	๓๓ ๓๓
๖.	การตรวจบัญชี- เจ้าพนักงานจ่ายเงิน- การบัญชีเงินแผ่นดิน	๓๓ ๓๗
๗.	ระเบียบราชการบริหารในกระทรวงการคลัง	๓๓ ๔๖
๘.	เงินกู้- มงกต์ฮอฟอิงมณฑล	๓๓ ๕๑
๙.	บัญชีเงินพิเศษต่าง ๆ	๓๓ ๕๔
ไขนชก		๓๓ ๕๖

วิธีการคลังของอังกฤษ

บทที่ ๑

งบประมาณ-วิธีทำและการเสนอ

งบประมาณแผ่นดินของอังกฤษ เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน
ทุกปี ในวันที่ ๑ ตุลาคมกระทรวงการคลังมีหนังสือเวียนแจ้งไปให้
กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ทราบว่า ให้ยื่นงบประมาณต่อกระทรวง
การคลังก่อนวันที่ ๑ ธันวาคม แสดงจำนวนเงินที่ประมาณว่าจะจ่าย
ในปีต่อไป ถ้าหากจะส่งรายละเอียดงบประมาณไม่ทันในวันที่ ๑๕
ธันวาคม ก็ต้องขอกยออกเงิน เพื่อรัฐมนตรีว่าการคลัง ทราบว่าขอ
งบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้นเป็นจำนวนเท่าใด เป็นทางพิจารณาหา
รายได้ต่อไป ถ้าหาก การส่งงบประมาณล่าช้าไป ด้วย พุทธิการณ
ใด ๆ หรือข้อยุทธาเกี่ยวข้องกับ การตั้งงบประมาณยังไม่เป็นที่ตกลงกัน
เด็ดขาด ก็ต้องยื่นงบประมาณทำตามหลักเกณฑ์เดิมไปยังคลังก่อน
วันที่ ๑๓ มกราคม ถ้างบประมาณยื่นภายหลังวันที่ ๑๓ มกราคม
กระทรวงการคลังอาจไม่รับพิจารณา เมื่อกระทรวงทบวงกรมใด
ทอดทิ้งไม่ยื่น งบประมาณตามวันที่กำหนดนั้นแล้ว ก็อาจไม่มีย
งบประมาณให้จ่ายในปีต่อไปก็ได้ เว้นไว้แต่กระทรวงการคลังจะได้ตั้ง
งบประมาณให้ตามที่เห็นสมควร กรณีเช่นว่านี้ได้ มีตัวอย่างเกิดขึ้น

แล้ว. การทำงานประมาณเงินว่าเป็นอันเริ่มกันตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม
เป็นต้นไป.

การส่งรายละเอียดงบประมาณไปยังคลังนั้น ถ้ารายการนั้น ๆ
เป็นรายการที่ไต่ถามประมาณในปีก่อนแล้วก็ไม่ต้องชี้แจงข้อความใด ๆ
อีก ถ้าเป็นรายการที่เพิ่งไต่ถามซอกกลางในขณะเองหรือเป็นรายการที่
แตกต่างไปจากรายการในปีก่อน ก็จะต้องชี้แจงซอกกลางเหล่านั้นไป
ด้วย ถ้าเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับเงินเดือนจะต้องแจ้งจำนวนคน อัตรา
เงินเดือน หรืออัตราค่าจ้าง ถ้าเป็นงานใหม่ก็ต้องแสดงรายการ
เหล่านั้นแยกอีกส่วนหนึ่งและจะต้องชี้แจงเหตุผลเปลี่ยนแปลงจากรายการ
ในปีก่อนด้วย นอกจากนี้จะต้องเทียบงบประมาณด้อยหลังขึ้นไปสองปี
จำนวนเงินจ่ายจริงในสองปีนั้น และจ่ายจริงเพียงหกเดือนของปีปัจจุบัน
เพียงเดือนกันยายน เงินค่าใช้สอยหรืออื่น ๆ ก็ต้องเทียบอย่างเดียวกัน
ด้วย. วัตถุประสงค์กำหนดให้ตั้งขั้วเห็นบ้านาญของข้าราชการสังกัด
กระทรวง ทบวง กรม นั้นในงบประมาณประจำปี กระทรวง ทบวง กรม
นั้นด้วย และจำนวนเงินจ่ายถึงต้นเดือนพฤศจิกายน. จะต้องรายการ
ใหม่เพื่อขอรับความตกลงกับคลังมาในงบประมาณมีได้ และแม้ว่า
ได้ตั้งมาในงบประมาณก็ต้องทำความตกลงกับคลังตามระเบียบ จึง
จะเบิกจ่ายได้. งบประมาณรายชื่อก็ต้องมีรายการละเอียดและแสดง
จำนวนเงินเทียบเคียงเช่นเดียวกับรายจ่าย.

เมื่อคลังไต่ถามงบประมาณแล้วก็ดำเนินการตรวจสอบกับหลักฐาน
ทางคลัง และเทียบเคียงจำนวนเงินว่าในปีก่อน ๆ ได้ ใช้จ่ายไป

เท่าใด และการตั้งงบประมาณเช่นนั้นเข้าไปในทางประหยัดและได้
 สมรรถภาพหรือไม่. การตั้งงบประมาณรายจ่ายสูงนั้น ย่อมทำให้การ
 ควบคุมทางรัฐสภาห่อนไป จะกระทำให้อาหารของรัฐมนตรีการคลัง
 หนักขึ้นในอันที่จะต้องหาเงินมาใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น ในขบวนการ
 ก็พอทำเนา ในขั้นที่ขยับเขยื้อนก็เป็นการยุ่งยากโดยใช่เหตุ. ถ้าตั้ง
 งบประมาณไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายก็จะต้องของงบประมาณเพิ่มเติม
 ในภายหลัง. กรณีเช่นนั้นเป็นการกระทบกระเทือนแก่งบประมาณประจำ
 มาก. เพื่อยोगกันเหตุดังกล่าวแล้วจึงเป็นธรรมดาที่กระทรวงการคลัง
 จะแก้ไขของงบประมาณโดยลดหรือเพิ่มเงิน การแก้ไขจำนวนเงินย่อม
 ทำโดยวิธีเจรจากับเจ้ากระทรวง ถ้าหากไม่เป็นที่ตกลงกันได้ ก็ต้อง
 เสนอต่อไปยังคณะรัฐมนตรี โดยปกติกระทรวงการคลังย่อมเป็น
 เจ้าหน้าที่กำหนดขอเงินรายจ่ายว่าควรตั้งเท่าใด ฉะนั้นในการตั้ง
 งบประมาณนั้น กระทรวงการคลังย่อมมีเสียงมากกว่ากระทรวงอื่น ๆ.

งบประมาณการก่อสร้างนั้นมิใช่การพิเศษกว่าราชการธรรมดา
 ในขั้นต้นรัฐมนตรีผู้ควบคุมงานแผนกนี้ยกร่างงบประมาณมาขอทำ
 ความตกลงกับคลัง ก่อนทางเลขาธิการคลัง แห่ง กระทรวง การ คลัง
 เมื่อพิจารณาดีร้ายการที่สงสัยไม่แน่ใจหรือที่แลเห็นว่ายังไม่จำเป็น
 เสร็จแล้ว จึงกำหนดขอเงินให้ ไปจัดตั้งงบประมาณราย ละเอียดย
 เสนอมาใหม่.

งบประมาณกระทรวงการพลเรือนและงบประมาณของกรม
 ทั้ที่เกี่ยวข้องกัน เมื่อเจรจากตกลงกันแล้ว เลขาธิการคลังแห่ง

กระทรวงการคลังลงนามแล้วเสนาบดีสภาพร้อมกันยื่นทูลชี้แจงการ
เปลี่ยนแปลงในข้อเงินต่าง ๆ จากชุกก่อน และการเปลี่ยนแปลงใน
ข้อเงินจำนวนมากเทียบชุกชุกก่อนหลายชุก นอกจากนั้นยังเสนอขัญ
รายจ่ายในระหว่าง ๑๐ ปีเป็นรายการหรือสำนักงานไปด้วยเพื่อเทียบ
เคียงให้เห็นโดยเด่นชัดว่าชุกใดมากน้อยกว่ากันเท่าใด งบประมาณ
นั้นพิมพ์เป็นเล่มตามลักษณะงานอย่างหนึ่ง และรวมพิมพ์เป็นสองเล่ม
เกี่ยวกับราชการพลเรือนทั่วไปเล่มหนึ่ง เกี่ยวกับกรมที่เกี่ยวรายใ
อีกเล่มหนึ่งอีกอย่างหนึ่ง.

หนังสือเวียนของคลังให้ ยื่นงบประมาณนั้นไม่ได้ มีไปทาง
กระทรวงการทหาร คือกระทรวงทหารบก กระทรวงทหารเรือ และ
กระทรวงอากาศยาน กระทรวงเหล่านี้ย่อมมีแผนกเกี่ยวกับการเงิน
เป็นแผนกใหญ่อยู่แล้ว. ราชการทหารแต่ละกระทรวงจะต้องทำความ
ตกลงกับรัฐมนตรีว่าการคลังว่าควรตั้งขอกเงินกระทรวงละเท่าใด เมื่อ
เป็นที่ตกลงกันแล้วแต่ละกระทรวงก็ไปจัดทำงบประมาณรายละเอียด
พร้อมด้วยคำชี้แจงยื่นต่อกระทรวงการคลังเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อ
กระทรวงการคลังได้รับ งบประมาณรายละเอียดแล้วอาจพิจารณาอีก
อีกครั้งก็ได้ว่ารายละเอียดรายใดสมควรตั้งงบประมาณหรือไม่. แต่
โดยเหตุที่งบประมาณ ราชการทหาร ตามปกติเป็นงบประมาณที่เกี่ยวข้อง
กันโดยชุก เมื่อใดตกลงกันในข้อเงินที่จะตั้งงบประมาณแล้ว วิ
พิจารณารายละเอียดก็ย่อม เป็นธรรมดาอยู่เองที่จะไม่พิถีพิถันเท่ากับ
งบประมาณราชการพลเรือน. เมื่อกระทรวงการคลังได้ตกลงเห็นพ้อง

ด้วยบัญชีรายละเอียดแล้ว เจ้ากระทรวงก็จัดพิมพ์เสนอรัฐสภาเช่นเดียวกับ
 บัญชีประมาณราชการพลเรือน มีบันทึกค่าใช้จ่ายจำนวนเงินที่แตกต่าง
 ไปจากงบประมาณปีก่อน และมีบัญชีแสดงรายจ่ายโดยหลังขึ้นไป
 ๑๐ ปีเช่นเดียวกัน. การพิมพ์งบประมาณราชการทหารนั้นแบ่งออกเป็น
 เป็นเล่ม ๆ ตามที่รัฐมนตรีแต่ละกระทรวงรับผิดชอบและเป็นผู้เสนอ
 ต่อรัฐสภาเอง ต่างกับราชการพลเรือนที่คลังเป็นผู้เสนอ.

ข้อบังคับของรัฐสภา มีอยู่ว่า ถ้ารัฐสภาประชุมก่อนเดือน
 ธันวาคมแล้วก็ให้ ยินงบประมาณราชการทหารก่อนวันที่ ๑๕ มกราคม
 ถ้ารัฐสภาเปิดในเดือนธันวาคมแล้วก็ให้ ยินภายใน ๑๐ วันจากวันเปิด
 ประชุมตั้งกรรมาธิการพิจารณางบประมาณรายจ่ายแล้ว. งบประมาณ
 สำหรับราชการพลเรือนไม่มีกำหนดเช่นนี้ แต่ก็ได้ปฏิบัติตามข้อ
 บังคับนี้ด้วย.

งบประมาณราชการพลเรือนแบ่งออกเป็น ๘ หมวด คือ :—
 (๑) รัฐบาลกลางและการคลัง (๒) การต่างประเทศและเมืองจีน
 (๓) มหาดไทยและการยุติธรรม (๔) การศึกษา (๕) การสาธารณสุข
 กรมกรและประกัน (๖) การค้าและอุตสาหกรรม (๗) ราชการทั
 ทำเป็นส่วนรวม (การโยธา เครื่องเขียน ฯลฯ) (๘) บ้านเห็นบ้านานู
 และ (๙) เงินอุดหนุนเทศบาล.

การแบ่งงบประมาณออกเป็นหมวดตามลักษณะของงานนั้นย่อม
 สะดวกแก่การพิจารณาเทียบโดยหลังขึ้นไปได้ ซึ่งถ้ามีใครแบ่งเช่นนี้
 แล้วแต่ลำพัง การเทียบตัวเลขย่อมได้ประโยชน์น้อยและไม่แลเห็น

ความสำคัญแห่งจำนวนรายจ่ายเหล่านั้น. ส่วนงบประมาณกรมจักเก็บ
รายไถ่แย้งออกเป็น ๓ หมวด คือ (๑) คุลภากรและสรรพสามิตต์
(๒) สรรพากร และ (๓) การไปรษณีย์โทรเลข.

รายจ่ายแต่ละ หมวดแยก ออก เป็นหลายกรมสำนักงานหรือหมู่
(เรียกว่า ไทวคหรือญัต) การเสนอรฐสภาเพื่ออนุมัติต้องทำเป็นราย
กรม งบประมาณกรมหนึ่ง ๆ แยกเป็นประเภทและประเภทย่อย
ออกเป็นประเภทย่อยแล้วแต่กรณียกชั้นหนึ่ง การแบ่งและวางประเภท
อย่างไรนั้นแต่กระทรวงการคลังจะได้กำหนดขึ้น และระไถ่ปรึกษา
หารือกับกรมการบัญชีเงินแผ่นดินในเมื่อมีการแก้ไขสำคัญ ๆ.

แบ่งงบประมาณแยกออกเป็น ๓ ตอน ตอนที่ ๑ กำหนดขออก
เงินที่จะใช้จ่ายสำหรับกรมนั้นเป็นเงินก้อน ค่าใช้จ่ายสำหรับเพียง
วันที่ ๓๑ มีนาคม ถ้าหากมีกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้มีรายจ่าย
อย่างไรก็แจ้งประเภทรายจ่ายอย่างนั้นด้วย.

ตอนที่ ๒ เป็นบัญชีประเภท รายจ่ายของ ขออกเงินที่ในตอนที่ ๑
แสดงเป็นประเภทใหญ่ ๆ เช่น (ก) เงินเดือน (ข) ค่าเดินทาง
(ค) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เป็นต้น. ในกรณีที่ประสงค์จะแสดงให้ทราบ
รายจ่าย ของราชการแผนกใดเป็นจำนวนเท่าใดก็แสดง ราชการแผนก
นั้นเป็น รายจ่ายประเภทหนึ่งแล้วลงประเภทย่อยประเภทย่อย
รายจ่ายเหล่านั้นจะต้องแสดงจำนวนเงินที่ขออกไว้ของหนึ่งเทียบกัยจำนวน
ที่ได้รับอนุญาต ในปีก่อนซึ่งลงไว้ อีกของหนึ่ง ไม่ต้อง แสดงจำนวน

เงินจ่ายจริง ของยกก่อน เพราะยังไม่ สิ้นขายและก่อน สิ้นขายอาจมีรายจ่าย
 อื่น ๆ ได้ หรือมีคณนั้น อาจ ขง งบประมาณเพิ่มเติมก็ได้. เหตุ
 เหล่านี้ย่อมทำให้จำนวนเงินจ่ายจริงคลาดเคลื่อนไป ถ้าหากได้รับ
 งบประมาณเพิ่มเติมก็ต้องลงหมายเหตุไว้ ให้ชัดเจน นอกจากนั้น
 ตารางแสดงเงิน เพิ่มลด ในจำนวนที่ ขอตงก็ยจำนวนอนุญาต ในยกก่อน
 ถ้าเงินประเภทใด ในยกหน้าจะย้ายไป ตั้งจ่ายใน ประเภทอื่นแล้วก็ต้องลด
 ประเภทนั้นลง ไปตั้งเพิ่มทางประเภทที่จะจ่ายใหม่นั้น ให้ตรงกัน การ
 โอนเงินจากกรมหนึ่ง ไป อีก กรมหนึ่ง ย่อม จะทำได้ แต่ต้อง แสดง
 รายการว่าโอนไปจากรายใดให้ชัดเจน. ยอดเงินในตารางงบประมาณ
 ยกก่อนนั้น เมื่อได้เพิ่มลดรายการที่ ได้รับ เพิ่ม หรือ โอน งบประมาณ เพิ่ม
 เต็มแล้ว จะต้องเท่ากับยอดของงบประมาณยกก่อน รายจ่ายใดจะ
 ไม่มี การจ่ายต่อไปในเบื้องหน้าแล้วต้องพิมพ์ตัวหนังสือ และ ตัวเลขด้วย
 ตัวพิมพ์เอน (Italics).

การแยก ประเภททำเพื่อความ สะดวกแก่การ พิจารณา เทียบเคียง
 งบประมาณ และถือเป็นส่วนประเภทของงบประมาณที่ ขออนุมัติ มีคณนั้น
 การอนุมัติงบประมาณเพียงอย่างเดียว ใหญ่ ๆ จะเข้าใจถึงข้อสำคัญของ
 งบประมาณนั้น ๆ ได้ ไม่ลึกซึ้ง. อีกนัยหนึ่งก็คือวิธีสภาขอนุมัติยอด
 งบประมาณ รายละเอียดงบประมาณซึ่งแสดงมาด้วยก็เพื่อความ
 เข้าใจ งบประมาณคณเท่านั้น. กระทรวง การคลัง มีหน้าที่ควบคุม
 การจ่ายในประเภทย่อยเพื่อให้เป็นไปโดยประหยัดภายในกลยพินิจของ
 คลัง และอาจอนุญาตให้ โอนเงินประเภทหนึ่งไปเพิ่มอีกประเภทหนึ่ง

ก็ได้ หรือคงประเภทรายจ่ายชนใหม่ก็ได้ แต่ประเภทรายจ่ายที่คงชนใหม่ นั้นคงเป็นรายจ่ายที่อยู่ในความมุ่งหมายของการอนุมัติ ถ้าหากเป็นประเภทนอกจากนี้ไปก็จำเป็นต้องของขงบประมาณเพิ่มเติม เพราะผิดหลักงบประมาณที่อนุมัติไว้.

งบประมาณที่จะต้องขอนุมัติรัฐสภา นั้น เป็นขออกรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ซึ่งหักเงินช่วยราชการ (Appropriations in aid) ออกแล้ว เงินช่วยราชการที่ว่าเป็นเงินรายรับเบ็ดเตล็ดที่กรมกองต่าง ๆ หาได้ ไม่ต้องนำส่งคลัง ซึ่งระเบียบการอนุญาตให้ใช้จ่ายในกิจการของกรมกองต่าง ๆ นั้นได้ ยอกเงินในคอนนั้นเมื่อหักเงินช่วยราชการแล้วจะตรงกับยอดเงินที่อนุมัติในคอนที่ ๑ นั้น.

คอนที่ ๓ เป็นรายการละเอียดของยอดเงินที่คงในคอนที่ ๒ ไว้ โดยย่ออีกชั้นหนึ่ง แยกเป็นประเภทย่อยและมีรายการอื่น ๆ เพิ่มเติม. โดยวิธีการแย่งรายการออกเป็นชั้น ๆ ดังนี้ รัฐสภาจึงทราบได้ว่ารายจ่ายที่ขอมานั้นสำหรับใช้จ่ายในกิจการอย่างใด และคงกระทำตามใด ในเมื่อรายการเหล่านั้นแสดงไม่แจ่มแจ้ง.

งบประมาณบางกรมมีประเภทที่ขอตั้งเป็นเงินก้อนหรือเงินอุดหนุน (Grant in aid). ความมุ่งหมายที่ขอเป็นก้อนก็เพื่อขอยกเงินจากถาวรควบคุม และตรวจสอบรายละเอียดหรือต้องส่งคืนคลังในคอนปลายปีเมื่อจ่ายไม่หมด. การอนุมัติเงินเป็นก้อนหรือเงินอุดหนุนนั้นถือหลักว่าเป็นเงินจ่ายในราชการที่มีลักษณะไม่ใช้ราชการรวมคาหรือให้แก่นิติบุคคล เช่นราชบัณฑิตยสถานหรือมหาวิทยาลัยบางแห่ง. เมื่อ

จ่ายเงินได้รัยไยสำคัญมากก็เป็นอันเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องสงสัยสวน
 ค่อยไปว่าผู้รัยเงินจะจ่ายให้แก่ใครเพื่อกิจธุระอย่างใด. เงินอุดหนุนอีก
 ประเภทหนึ่งมีการตรวจสอบและควบคุมตามทางยาว แต่ไม่ต้งสงสัย
 คลังเมื่อจ่ายไม่หมดคเมื่อสิ้นปี เช่นเงินอุดหนุนบริติชมิวเซียมเพื่อจัด
 ซอของสำหรับพิพิธภัณฑ์ อธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชีต้ง
 ตรวจสอบว่าได้จ่ายข้อความที่อนุมัติไว้ ในยี่ใดจ่ายไม่หมดก็คงเบิกมา
 คบไว้ถึงขบประมาณต่อไปได้ เงินอุดหนุนนี้จะต้งต้งประเภทเช่นไว้
 ต่างหากในตอนที ๑ และต้งมีคำอธิบายให้ทราบว่ากาจ่ายเงินรายนั้น
 มีเงื่อนไขอย่างไรบ้าง.

กาจ่ายเงินช่วยราชการมีระเบียบกวดขันมากและมีอนุสนธิจาก
 ข้อสั่งเกิดของกรรมาธิการบัญชี ค.ศ. ๑๘๘๑ ทางกาได้ออก
 กฎหมายปฏิบัติการตามคำแนะนำเมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๑ กองทั
 ขกได้รัยเงินช่วยราชการรายปีละ ๒,๕๐๐,๐๐๐ ปอนด์จากรัฐขาด
 ดินเคียรรัฐขาดเมืองขึ้นต่าง ๆ และรัฐบาลอียิปต์ชกใช้ค่าใช้จ่ายซึ่ง
 รัฐบาลอังกฤษให้จ่ายไปเพื่อประโยชน์แห่งรัฐขาดเหล่านั้น ฉนั้นำเงิน
 จำนวนนี้ส่งคลังและต้งขบประมาณรายจ่ายขึ้นแล้ว ตัวเลขขบประมาณ
 รายจ่ายก็จะสูงกว่าความจริง กล่าวคือรายจ่ายจริงของอังกฤษทาเป็น
 จำนวนต้งที่นสตงไว้ในปี. ขบประมาณตขบที่ ๓ นสตงรายละเอียค
 เงินช่วยราชการว่าเป็นเงินรายไ้ประเภทใด คือค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ด
 หรือค่าเช่าหรือค่าขายของ ถ้าเป็นจำนวนเงินเกินกว่า ๑,๐๐๐ ปอนด์

ขึ้นไปจึงเช็คประเภทเงินช่วยราชการชน ถ้าเป็นจำนวนน้อยกว่านั้น
ก็ไม่เช็คประเภท คงแสดงแค่ออกเท่านั้น.

โดยนัยอย่างเดียวกันกับการหักเงินช่วยราชการ จากรายจ่ายที่
ขออนุมัติจากรัฐสภา กล่าวคือไม่ประสงค์จะให้ตัวเลขทั้งทางรับ
และทางจ่ายของทวิชนทั้งสองทางและเพื่อมิต้องลงบัญชี โดยไม่จำเป็น
หรือต้องจ่ายเงินสดให้แก่กัน รายจ่ายใดที่กรมหนึ่งจ่ายแทนกรมหนึ่ง
แล้วก็ลงเป็นรายจ่ายของกรมนั้นเสียทีเดียว ฝ่ายกรมที่ได้รับประโยชน์
จากการจ่ายเงินนั้นลงหมายเหตุไว้ ให้ทราบว่ามิใช่รายจ่ายอย่างอื่นซึ่งลง
จ่ายทางกรมอื่นด้วยในตอนที่ ๓. รายจ่ายเช่นนี้ได้แก่รายจ่ายเกี่ยวกับ
สถานข้าราชการ (ถือเรือนโรง การก่อสร้าง การซ่อมแซม ฯลฯ)
ศาลจังหวัด ศาลเครื่องเขียนและแบบพิมพ์ ไปรษณีย์ โทรเลข
โทรศัพท ฯลฯ

รายรับบางประเภทจะถือเป็นเงินช่วยราชการหรือไม่ ไม่ว่าจะ
รับเป็นเงินสดหรือโดยมีคณสคริปต์ เช่นค่าธรรมเนียมสอยไล่เข้า
เป็นข้าราชการพลเรือน เป็นต้น ทั้งมีคณสคริปต์ เงินค่าขายสคริปต์
เป็นรายได้นำส่งทางคลังไปตามทางกรม หรือในบางกรณีเช่นงบ
ประมาณโรงพยาบาล เป็นต้น รายได้ในปี ค.ศ. ๑๙๑๓-๑๔ เป็น
จำนวน ๙๖๒,๐๐๐ ปอนด์ รายจ่ายเพียง ๑๖๑,๐๕๐ ปอนด์ ใน
การตั้งงบประมาณรายจ่ายคงตั้งเป็นจำนวน ๑๖๑,๐๕๐ ปอนด์ แต่
รายได้คงตั้งไว้เป็นเงินช่วยราชการเพียง ๑๖๑,๐๐๐ ปอนด์ มีเงินที่
รัฐสภาจะต้องพิจารณาอนุมัติเพียง ๕๐ ปอนด์ เป็นจำนวนที่ต่างกัน

ในระหว่าง ๘๖๒,๐๐๐ ปอนด์กับ ๑๖๑,๐๐๐ ปอนด์กับ ๘๐๑,๐๐๐ ปอนด์ซึ่งงบประมาณทางรายได้. การตั้งงบประมาณเช่นนี้ เพื่อให้รัฐสภาได้ มีโอกาสอภิปรายและควบคุมรายจ่ายของ องค์กรวิชาชีพ.

รายรับอื่น ๆ ที่กรมศุลกากรและสรรพสามิตและกรมไปรษณีย์ ทั่วทั้งนั้นต้องนำส่งเต็มจำนวน จะหักรายจ่ายเล็กน้อยไม่ได้ ไม่

งงบประมาณประเภทเงินเดือนมีแนบแสดงรายละเอียดดังนี้ :-

จำนวนคน		ตำแหน่ง	อัตราเงินเดือน			ขอตั้งงบประมาณ	
๑๘๓๕-๓๖	๑๘๓๖-๓๗		อย่างต่ำ	เงินเพิ่ม รายปี	อย่างสูง	๑๘๓๖-๗	๑๘๓๕-๖
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘

ถ้าข้าราชการผู้ใดได้รับเงินนอกเหนือไปจากอัตราที่กำหนดไว้จากงบประมาณอื่นเป็นจำนวนเกินกว่าปีละ ๒๕ ปอนด์แล้วก็ต้องหมายเหตุแสดงรายได้นั้นว่าเป็นจำนวนเท่าใด รับจากกรมไหน เป็นค่าอะไร.

งบประมาณสำหรับอาคารโยธาและการก่อสร้างคักเรือนโรงเรียนนั้นมิใช่เป็นพิเศษ แสดงงานก่อสร้างใหม่ การเปลี่ยนแปลง การทำเพิ่มเติม และการซ่อม คงแนบต่อไป:-

ที่และ ลักษณะ	ประมาณ	ประมาณ	ประมาณ	ขอตั้ง	จำนวนเงินที่	งบประมาณ
การก่อสร้าง	ไว้ใน ชั้นแรก	ใหม่	จ่ายแล้ว	งบประมาณ	ต้องใช้จ่าย	ที่
			เพียง ๓๐	๑๕๓๖-๗	จนเสร็จการ	อนุญาต
สร้าง	ค่า ก่อสร้าง	ค่า เครื่อง เรือน	มีนาคม		ก่อสร้าง	ใน
			๑๕๓๖			๑๕๓๕-๖

บัญชีนั้นแสดงให้เห็นรายการต่าง ๆ โดยแท้จริงเป็นการยื่นของกัน
มิให้รัฐสภาผู้อนุมัติเงินตกลงผูกมัดโดยมิได้วิจัยข้อความอันสมบูรณ์
ในรายการจ่ายเงินจำนวนมากและการก่อสร้างทำเป็นเวลา ๒-๓ ปีหรือ
กว่านั้นขึ้นไป ถ้าการจ่ายเงินทำเป็นงวด ๆ ก็สังเกตเห็นได้ว่าจ่ายไปแล้ว
เท่าใด จะต้องจ่ายต่อไปอีกเท่าใด.

อาจมีกรณีที่มีโอกาสตกตมายุเกิดขึ้นเป็นเหตุให้รายจ่ายต้องเพิ่ม
เกินกว่าจำนวนที่ได้รับอนุญาต เมื่อเช่นนั้นก็จะต้องของบประมาณ
เพิ่มเติม. ในบางกรณีถ้าดำเนินการตามที่อนุมัติไว้เดิมอาจจะประหยัด
รายจ่ายได้ หากมีความจำเป็นต้องจ่ายเงินที่ประหยัดไปนั้นเพื่อ
กั้นแปลงหรือทำเพิ่มเติมก็จะต้องทำงบประมาณเป็นพิเศษของรัฐสภาได้
พิจารณาอนุมัติ. การเสนองบประมาณเพิ่มเติมย่อมทำได้ทุกเมื่อ
แต่โดยปกติกระทรวงการคลังรวบรวมเสนอพร้อมกันหลาย ๆ ราย
ในเดือนมิถุนายนหรือกรกฎาคมก่อนที่กรรมาธิการพิจารณาจ่าย

ระดับการพิจารณาครั้งหนึ่ง และในเดือนกุมภาพันธ์อีกครึ่งหนึ่ง. ครึ่งหลังนี้ถ้าหากปรากฏว่าจะต้องจ่ายเงินเกินงบประมาณตอนนั้นแล้วก็จะไปขอเพิ่มมิให้เกิดการจ่ายเงินเกินงบประมาณในเมืองขงยิวซีประจำภายในนั้น. การขอขงบประมาณเพิ่มเติมตอนปลายปี กระทรวงการคลังจะไต่ถามหนังสือเวียนนี้ไปทางกรมราชการพลเรือนถามว่า งบประมาณของกรมกองต่าง ๆ จะเหลือจ่ายบ้างหรือไม่ แต่การขอขงบประมาณกลางปีนั้นคลังไม่ออกหนังสือเวียน. งบประมาณเพิ่มเติมจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคลัง ปฏิบัติการเช่นเดียวกับขงบประมาณประจำปี และต้องแสดงว่าเป็นงบประมาณที่ขอทั้งเพิ่มเติม. ถ้าหากขงบประมาณเพิ่มเติมนั้นเป็นเงินสำหรับกิจการใหม่ซึ่งมิได้ขอไว้แต่แรกในขงบประมาณประจำปีแล้ว ก็ต้องเพิ่มรายการใน ขของขงบประมาณตอนที่ ๑ ด้วย ถ้าไม่เป็นการใหม่ก็เพียงขยายขเข้าขขเดิมเท่านั้น. ในตอนที่ ๒ ต้องแสดงจำนวนเงินที่ได้รับอนุญาตไว้เดิมงบประมาณที่ขขตั้งใหม่รวมกับเดิมเป็นจำนวนเท่าใด. ในตอนที่ ๓ มีรายการเฉพาะที่เพิ่มเติมพร้อมด้วยเหตุผลความจำเป็นและชี้แจงการเปลี่ยนแปลงไปจากขงบประมาณเดิม.

ขงบประมาณเพิ่มเติมจะต้องขอในกรณีที่ยงบประมาณก่อนหักเงินช่วยราชการ หรือขขสุทธิเมื่อหักเงินช่วยราชการแล้วสูงกว่าจำนวนที่ได้รับอนุมัติไว้ ในชั้นเดิม. สมมติว่าขงบประมาณก่อนหักเงินช่วยราชการ ๒๐๐,๐๐๐ ปอนด์มีเงินช่วยราชการ ๖๐,๐๐๐ ปอนด์ ขขอนุมัติเพียง ๑๔๐,๐๐๐ ปอนด์ โดยเหตุที่รายจ่ายมากกว่าได้

๕๒
ค่าความไว้วางใจหรือรายได้ต่ำกว่าจะไว้   รายจ่ายจริงจะเป็นจำนวน
๑๕๐,๐๐๐ ปอนด์ก็จะต้องของงบประมาณเพิ่มเติมอีก ๑๐,๐๐๐ ปอนด์
ถ้ารายได้ได้รัย ๗๐,๐๐๐ ปอนด์ และรายจ่ายเพิ่มขึ้นอีก ๕,๐๐๐ ปอนด์
รวมเป็น ๒๐๕,๐๐๐ ปอนด์ จะใช้เงินรายได้ที่เพิ่มขึ้นจ่ายหาได้ไม่
เพราะรายจ่ายที่เสนอไว้เดิมเพียง ๒๐๐,๐๐๐ ปอนด์ แต่ยักนั้นจะจ่าย
๒๐๕,๐๐๐ ปอนด์ ก็ต้องของงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับรายจ่าย
เพิ่มขึ้นนั้น แต่ทำเป็นพิธีการคือตั้งรายจ่าย ๕,๐๐๐ ปอนด์ รายได้
๕,๕๕๐ ปอนด์ ขออนุมัติจ่ายในขอกศุทธิเพียง ๑๐ ปอนด์.

ในกรณีที่รัฐสภาประสงค์จะให้จ่ายเงินในการใดเป็นพิเศษ เช่น
สร้างอนุสาวรีย์หรือบูรณะคนหนึ่งก็ต้องทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาว่าขอให้จัด
สร้างสิ่งนั้น ๆ แต่รัฐสภาจะอนุมัติเงินชดใช้ให้. การจ่ายเงินชนิดนี้
อาจมีใน กระแสพระราชดำริสมัยรัฐสภาสามัญโดยรัฐบาลได้รับ
สนองตามทางการอีกทางหนึ่งก็ได้   รายจ่ายทั้งนี้กรรมาธิการ
รายจ่ายของรัฐสภาสามัญจะต้องพิจารณาอนุมัติตามทางการ.

บทที่ ๒

เงินคงคลัง—กระทรวงการคลัง

เมื่อปี ค.ศ. ๑๗๘๕ กรมมาธิการบัญชีแห่งรัฐสภาได้เสนอความเห็นว่า ระเบียบระเบียบให้จ่ายเงินในกิจการบางอย่าง โดยกำหนดประเภทรายได้นั้น มีข้อยุ่งยากเป็นอันมาก เช่น รายได้ศุลกากรมีรายจ่ายที่ระเบียบให้จ่าย ถึง ๗๔ อย่าง รายจ่ายของทหารเหล่านี้มีระเบียบกำหนดจ่ายจากภาษีที่ดิน แยกหวัดเงินยงของขุนนางข้างตระกูลกำหนดจ่ายจากรายได้การไปรษณีย์ เป็นต้น กรมมาธิการจึงแนะนำให้ยกเลิกและให้ยึดบัญชีรายรายได้ทุกประเภทขึ้นบัญชีเดียว แล้วลงจ่ายค่าใช้จ่ายในราชการต่าง ๆ จากบัญชีนั้น รัฐสภาได้เสนอของานแนะนำนี้และออกกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังในปี ค.ศ. ๑๗๘๗ (Consolidated Fund Act).

จุดสำคัญในระเบียบการคลังของอังกฤษ ในปัจจุบันก็คือกฎหมายว่าด้วยกระทรวงการคลังและการตรวจเงินแผ่นดินปี ค.ศ. ๑๘๖๖ ซึ่งกำหนดว่า รายได้ของรัฐสภาต้องนำส่งบัญชีกระทรวงการคลังที่ธนาคาร ถ้าเป็นการนำส่งในอังกฤษนำส่งทางแบงก์ ฮอฟอิงแลนด์ ถ้าเป็นการนำส่งในไอเออร์แลนด์นำส่ง ทางแบงก์ ฮอฟไอเออร์แลนด์ ถ้าเป็นการนำส่งทางสกอตแลนด์นำส่งทางธนาคารที่กำหนดให้ ซึ่งมีอยู่ ๖ ธนาคารด้วยกัน ผลักกันทำหน้าที่ธนาคารลับ.

การจ่ายเงินแผ่นดินนั้นมียกข้อยกเว้นโดยแท้จริงที่ว่ารายจ่ายใดพึง
 จ่ายได้ โดยมีคั้งของอนุมัติอีกครั้งหนึ่ง รายจ่ายใดจะจ่ายได้คือเมื่อ
 ได้ขออนุมัติอีกครั้งหนึ่ง เงินที่จ่ายได้ โดยมีคั้งอนุมัติอีกครั้งหนึ่ง
 นั้นเรียกว่า Consolidated Fund Charges ซึ่งในต้นขอเรียกว่า
 รายจ่ายจากเงินคงคลัง เมื่อถึงงวดจ่ายแล้วก็เรียกจ่ายได้ทันที เงินที่
 จะจ่ายได้ โดยมีอนุมัติอีกครั้งหนึ่งนั้นเรียกว่า Supply Charges ซึ่ง
 ในต้นขอเรียกว่า รายจ่ายจากงบประมาณประจำปี ความจริงรายจ่าย
 ทั้งสองอย่างนี้จ่ายจากเงินคงคลังด้วยกัน ต่างกันก็ในวิธีการเรียก
 จ่าย คืออย่างหนึ่งเรียกจ่ายตามอำนาจที่กฎหมายได้ ให้ ไว้เป็นการ
 ประจำตลอดไป อีกอย่างหนึ่งจะต้องมีอนุมัติเป็นปี ๆ.

รายจ่ายจากเงินคงคลังเป็นรายจ่ายประจำที่แน่นอนซึ่งมีข้อผูกมัด
 อยู่แล้วและกำหนดกฎหมายกำหนดให้จ่ายได้ก็ได้พิจารณาอีก อย่าง
 ถัดลง ฉะนั้นเมื่อจะจ่ายในคราวต่อไปจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาอีก
 ซึ่งจะเป็นการเสียเวลาโดยใช่เหตุ รายจ่ายเหล่านี้ได้แก่เงินที่แผ่นดิน
 ทุลเกล้า ๆ ถวายพระมหากษัตริย์ เงินชำระหนี้เงินกู้ เงินเดือน
 ของประธานรัฐสภาสามัญ ผู้พิพากษา อธิบดีกรมตำรวจและกรมสาร
 บัญชี่ เงินเดือนข้าราชการที่จ่ายจากเงินคงคลัง โดยมีคั้งอนุมัติ
 เป็นรายปีมีความประสงค์จะให้ข้าราชการเหล่านี้มีความมั่นคงใน
 ราชการ ไม่ถูกกระทบกระเทือนจากทางรัฐบาลหรือในการอนุมัติงบประมาณ
 ประจำปีทางรัฐสภา เงินยืมของทนายทูลเกล้าทูลกระหม่อมแห่งชาติ
 ยางคนเช่น ตยู่กอฟฟคอมเม็ค รอดัน เนลสันและผู้อื่นอีก นอกจาก

นี้ยังมีรายการอื่นๆ อีก แต่เป็นจำนวนเงินเล็กน้อยที่ได้ขนานเงินไว้แต่ชั้น
เดิม ๆ มา ในสมัยนี้ไม่มีการบัญญัติให้จ่ายจากเงินคงคลังโดยง่าย
อีกซึ่งต่างกับสมัยก่อน เพราะถือว่าการที่มีได้พิจารณาอนุมัติจ่าย
เป็นรายชั้นนี้ ย่อมทำให้ฐานะการควบคุมทางรัฐสภาพลาดไป.

กระทรวงการคลังทำบัญชีรายจ่ายจากเงินคงคลังประจำปี โดยข้อ
เสนอรัฐสภาพร้อมด้วยรายงานประจำปีของอธิบดีกรมตรวจและกรม
สารบัญชี.

รัฐบาลรับรองต่อรัฐสภาสามัญเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ค.ศ.
๑๘๘๘ ว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจไม่ว่าเป็นอำนาจที่ได้รับโดย
เกียรติยศหรือโดยสิทธิตามกฎหมายเป็น อย่างอื่นจนกว่าจะ ได้เสนอ
เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงนั้นต่อรัฐสภาเพื่อแสดงความเห็นแล้ว ในการ
เปลี่ยนแปลงนั้นจะยื่นบัญชีแสดงวิธีจ่าย จำนวนเงินและเงื่อนไขการจ่าย
อันคำรับรองนี้เป็นการแสดงเจตนาในการให้รัฐสภาควบคุมการเงิน
ว่าการเปลี่ยนแปลงการจ่ายเงินใด ๆ นั้นรัฐบาลจะไม่ทำโดยพลการ
แล้วเสนอให้รัฐสภาทราบภายหลัง จะพึงทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุมัติ
จากรัฐสภาก่อนแล้ว.

การประมาณเงินจ่ายจากเงินคงคลังนั้น กระทรวงการคลังจะได้
ปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องก่อน เช่นกรรมการควบคุม
การชำระหนี้สินของประเทศ (National Debt Commissioners)
เป็นต้น เมื่อขอกเงินจำนวนนั้นก็ขอทราบจ่ายทางงบประมาณประจำปี
แล้ว ก็จะได้จำนวนเงินรายจ่ายทั้งสิ้นของประเทศ.

มาตรา ๑๐ แห่งกฎหมายว่าด้วยกระทรวงการคลังและการ
 ทางการเงินแผ่นดินปี ค.ศ. ๑๙๖๖ บัญญัติว่า รายได้ที่เกิดจากการสรรพ-
 ตามิถิต์ สรรพากรและการไ้ประโยชน์จะต้องนำส่งคลังทางธนาคาร
 และอนุญาตให้หักเงินค่าภาษีอากรของตน หักเงินจ่ายคืนโดยเรียก
 เก็บผิด และค่าส่วนลดได้ เงินที่อนุญาตให้หักได้ก่อนนำส่งนั้นมี
 ลักษณะเป็นเงินที่กระทรวงการคลังไม่มีสิทธิยึดถือไว้ เพราะเรียกเก็บ
 โดยผิดพลาด หรือเรียกเก็บเพื่อจ่ายให้ผู้อื่นต่อไป เช่นเงินส่วน
 แบ่งค่าค่าโทรเลขให้แก่ต่างประเทศ หรือส่วนแบ่งค่าขนส่งไปรษณีย์
 พัสดุของการไปรษณีย์เป็นต้น.

บทบัญญัติในมาตราเกี่ยวกันกำหนดให้จ่ายได้อื่น ๆ ดังคลัง
 ดังนั้น.

มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า ให้ขบบัญญัติรายรับรายจ่ายเงินคลังทุก
 งวด ๓ เดือน ถ้าปรากฏว่ารายจ่ายจะสูงกว่ารายรับแล้ว คือเงินคงเหลือ
 ในปลายงวดนั้น ไม่พอจ่ายคอกเบี้ย ซึ่งจะถึงกำหนดจ่ายในวันที่ ๕ ใน
 เดือนต่อไป ก็ให้อธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชียอมรับรองข้อความนั้น
 ไปยังแบงก์ออฟอิงแลนด์ โดยคำรับรองนี้ธนาคารจะทรงจ่ายเงิน
 ไปก่อนได้ เมื่อธนาคารได้รับรายได้นั้นแล้วก็หักจำนวนเงินที่จ่ายทดรอง
 ไปพร้อมกันกับดอกเบี้ยในจำนวนที่ทรงรองนั้น.

รายรับรายจ่ายเงินคลัง วิธีนำส่งและวิธีเบิกนั้นจะได้กล่าวต่อไป
 โดยละเอียดภายหลัง ในขณะนี้จะได้กล่าวแต่เพียงว่าเงินรายรับและเงิน
 รายจ่ายที่ได้รับในระหว่างปีหนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นรายรับรายจ่าย

อันแท้จริงของยี่นั้น เช่นรายจ่ายของกรมหนึ่งเป็นเงินที่เบิกไปจาก
 คลังเท่านั้น แต่รายจ่ายจริงของกรมนั้นได้จ่ายเงินช่วยราชการไปอีก
 จำนวนหนึ่งก็ได้ ฉะนั้นรายจ่ายในบัญชีรายจ่ายนั้นหาเป็นรายจ่ายจริง
 ทั้งสิ้นของกรมนั้นไม่ นอกจากนั้นกฎหมายยังได้อัญญาตให้ตั้งบัญชี
 แยกสำหรับราชการบางอย่างไว้ต่างหากด้วย ดังจะได้อีกต่อไปใน
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

รายได้ที่กรมต่าง ๆ นำส่งคลังนั้น โดยปกติให้นำส่งเป็นครั้งคราว เป็นจำนวนกลมจำนวนพัน และเพื่อความสะดวกจึงอนุญาตให้เบิกค่าใช้จ่ายจากรายได้เหล่านี้ทศรองไปก่อนได้แล้วทำพิธีเบิกหักผลัดส่งภายหลัง. เงินที่จ่ายให้แก่เจ้าพนักงานจ่ายเงิน (Paymaster General) เพื่อจ่ายในราชการของกรมต่าง ๆ และช่วยให้ธนาคารเป็นเงินชำระคืนเงินและดอกเบี้ยนั้นก็จ่ายเป็นจำนวนกลม. หน้าที่ของเจ้าพนักงานจ่ายเงินเกี่ยวข้องกับภาระคลังอย่างไร ปรากฏอยู่ในบทต่อไป. จำนวนเงินที่มีอยู่ในมือก็อาจใช้จ่ายไปก่อนได้ ฉะนั้นในวันสิ้นปีกรมต่าง ๆ จึงมีเงินรายได้อันที่เรียกเก็บได้ เงินแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งคลังหรือมีเงินเบิกมายังไม่ได้จ่าย หรือเงินทศรองในมือเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ อีก เงินเหล่านี้เป็นเงินคลังคล้ายเหมือนกัน แต่โดยที่ยังมิได้นำส่งก็ไม่รวมในยอดเงินคลัง. อย่างไรก็ตามก็คือโดยปกติรายได้จริงและรายจ่ายจริงประจำปีซึ่งตรวจสอบเรียบร้อยแล้วไม่แตกต่างกันไปจากจำนวนที่แสดงในบัญชีรายรับรายจ่ายเงินคลังเท่าใดนัก.

จำนวนเงินคลังคลังนั้น กระทรวงการคลังจัดทำเป็นบัญชีรับจ่าย ประจำปีออก ๓ เดือนประกาศในหนังสือ London Gazette คือหนังสือข้าราชการของอังกฤษ.

บทที่ ๓

การพิจารณางบประมาณในรัฐสภา

เมื่อเข้กสมัชชัประชุมรัฐสภาพระมหากษัตริย์ข้อมมีพระราชดำรัส
ปฏิสันถารณะเพราะสมาชิกรัฐสภาสามัญว่า งบประมาณสำหรับ
ราชการแผ่นดินในปีต่อไปจะทำเสนอพิจารณาอนุมัติต่อไป รัฐสภา
อธิปราชในคำปฏิสันถารนั้น เป็นข้อความทั่ว ๆ ไปหลายเวลาซึ่ง
โดยปกติราว ๒ สัปดาห์ เมื่อเสร็จการอธิปราชแล้วก็เริ่มปรึกษาหารือ
การเงินที่เค็ยวซึ่งถือเป็นงานสำคัญของสมัชชัประชุนั้น ๆ การปรึกษา
หารือต้องทำโดยรีบด่วนให้เสร็จก่อนวันที่ ๓๑ มีนาคม.

เมื่อรัฐสภาได้ตกลงในคำสนองคำปฏิสันถารแล้ว ก็วางวิ
การพิจารณางบประมาณประจำปีเป็นคั้ง ๆ กั้งนี้:-

๑. กำหนดวันแปลงสภาพที่ประชุมรัฐสภาเป็นกรรมาธิการเต็ม
สภา เพื่อพิจารณาคั้งงบประมาณรายจ่าย.
๒. ให้รัฐยาสนำงบประมาณรายจ่ายเสนอกรรมาธิการนี้ เพื่อ
พิจารณาอนุมัติภายในสมัชชัประชุน.
๓. กำหนดวันแปลงสภาพที่ประชุมรัฐสภาเป็นกรรมาธิการเต็ม
สภา เพื่อพิจารณาคั้งงบประมาณรายไค้. (Ways & Means)
๔. คั้งกรรมาธิการบัญญัติมีจำนวน ๑๕ คน และระยูนานกรรมา
ธิการคณณะนั้น.

๕. กำหนดจำนวนองค์ประชุมของกรรมาธิการบัญชีเป็น ๕ คน.
๖. ให้กรรมาธิการบัญชีมีอำนาจเรียกบุคคล เอกสาร และหลักฐานใด ๆ มาสอบได้.

ได้กล่าวมาแล้วว่าเงิน งบประมาณประจำปีนั้นหมดเขตจ่ายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ฉะนั้นงบประมาณที่เหลือจะเบิกจ่ายในปีก่อนไปหาได้ไม่ ถ้างบประมาณประจำปีใหม่ยังไม่ได้รับอนุมัติในวันที่ ๑ เมษายน ก็จำเป็นต้อง ขออนุมัติเงิน ใช้จ่าย ก่อนเป็นการชั่วคราวจนกว่างบประมาณจะได้รับการอนุมัติ ถ้าหากงบประมาณประจำปีนั้นไม่พอแก่การใช้จ่ายก็จะต้องของบประมาณเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องตามการก่อนสิ้นปี. ถ้าความปรากฏว่ารายจ่ายในปีก่อนจ่ายเกินงบประมาณ ใช้จ่ายก็จะต้องอนุมัติทั้งงบประมาณปกติใช้เงินจ่ายเกินนั้นด้วย. การจ่ายเงินเกินงบประมาณเช่นนี้รัฐสภาจะไม่พิจารณาจนกว่ากรรมาธิการบัญชีจะรายงานว่าเป็นการสมควร. โดยปกติงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อใช้จ่ายเงินจ่ายเกินงบประมาณนั้นรวมเป็นญัตติเดียว ไม่แยกเป็นรายการ และกระทำภายในปีถัดจากปีงบประมาณนั้นสิ้นสุดลง. แต่ถกรัฐสภาเห็นควรเลื่อนการพิจารณาต่อไปในคราวสมัยประชุมหลังก็ย่อมทำได้.

เพื่อให้ราชการดำเนิน ไป โดย ไม่ติดขัด ในระหว่างที่งบประมาณประจำปียังไม่ได้รับอนุมัติ รัฐสภาผ่อนผันอนุมัติเงินขึ้นเป็นก้อนไปก่อนเรียกว่า Vote on Account. ในขั้นต้นเงินขึ้นที่อนุมัตินั้นจะเรียกว่า ใช้จ่ายงบประมาณ ๒ เดือนก่อน และอนุมัติเพิ่มเติมเป็นครั้งที่ ๒ หรือที่ ๓ ตามที่จำเป็นจนกว่าจะอนุมัติงบประมาณประจำปี. ครั้นมาเมื่อ

ค.ศ. ๑๘๙๖ ได้เปลี่ยนแปลงการเป็นอนุมัติเงินยืมเพื่อใช้จ่ายราว ๔ หรือ ๕ เดือนซึ่งเป็นระยะเวลาปกติกับยืมสมัยประชุมของรัฐสภา. การอนุมัติเงินยืมต้องขอเป็นรายการว่าถ้าหรือกรมใดเท่าใด และกรมนั้นได้ขอตั้งงบประมาณเท่าใด. เช่นเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ค.ศ. ๑๘๙๑ รัฐสภาขอเบิกเงินยืมเป็นจำนวน ๑๙,๓๕๐,๐๐๐ ปอนด์ เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับราชการฝ่ายพลเรือนและกรมที่เก็บรายได้อันจะจ่าย ค.ศ. ๑๘๙๒ ดังนี้:-

ราชการฝ่ายพลเรือน

หมวด ๒ กระทรวงการต่างประเทศ	๒๐,๐๐๐ ปอนด์
หมวด ๑ พระราชวัง.	..... ปอนด์

๑๘๙

รวมทั้งสิ้น	๑๙,๓๕๐,๐๐๐ ปอนด์
-------------	------------------

(หมายเหตุ: จำนวนเงินที่ขอเบิกเป็นเงินยืมข้างบนนี้เป็นรายจ่ายประมาณ ๓ เดือน)

การขึ้นต้นด้วยงบประมาณของกระทรวงการต่างประเทศนั้นเพื่อให้โอกาสแก่รัฐสภาอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับราชการต่างประเทศก่อนอนุมัติเงินแล้วจึงงบประมาณอื่น ๆ ดังมาตามลำดับซึ่งอาจอนุมัติโดยไม่มี การอภิปรายก็ได้. การขึ้นต้นด้วยงบประมาณของกระทรวงการกรมใดนั้นย่อมเปลี่ยนแปลงตามที่รัฐสภาประสงค์จะอภิปรายก่อนหลังเป็น ๆ ไป. การขอเบิกเงินนี้ไม่ควรยืมเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับกิจการใหม่ซึ่งรัฐสภายังไม่ได้อนุมัติให้จัดทำ หรือที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดไว้.

มีเงินที่รัฐสภาอนุมัติให้ยืมนั้นจะเป็นเครื่องผูกมัดการพิจารณาขย
ประมาณประจำปีในภายหลังกักต้องให้อนุมัติจำนวนเงินที่เหลือ เพราะ
ให้อนุมัติเงินไปส่วนหนึ่งแล้ว และทางควบคุมและพิจารณาอนุมัติเงิน
เกิดบกพร่องขึ้น.

ก่อนที่รัฐสภาจะ เปลี่ยนสภาพที่ประชุมเป็นกรรมาธิการเต็มสภา
เพื่อพิจารณารายจ่ายนั้น ก็ต้องมีผู้เสนอขออนุญาตให้ท่านประธานออกจาก
ที่ประชุม เมื่อมีผู้ให้พิจารณาขยประมาณของราชการส่วนโทแล้ว
ขยทุกขยที่เกี่ยวกับราชการส่วนนั้นสมาชิกก็ยกขึ้นอภิปรายโต้และ
โต้ขยปกติอภิปรายวันหนึ่งหรือสองวัน. เวลาพิจารณาขยประมาณ
เพิ่มเติมหรือเงินเพื่อขยใช้รายจ่ายเกินขยประมาณนั้น ไม่ต้องขอให้ท่าน
ประธานออกจากที่ประชุม ท่านประธานจะไม่ออกจากที่ประชุมจนกว่า
สมาชิกจะโต้ขยขยประมาณของแผนกนั้นแล้ว แต่ในกรณีขยอนุมัติ
ยืมเงินนั้นไม่จำเป็นต้องให้ส่งขยประมาณแก่สมาชิกก่อน เพราะการ
ขยอนุมัติยืมเงินไม่มีราชการใหม่ขึ้นฟังขยพิจารณา และท่านประธาน
ไม่จำเป็นต้องออกจากที่ประชุม ขยบังคับขยของรัฐสภากำหนดว่า การ
พิจารณาอนุมัติยืมของกรมหนึ่งนั้นห้ามมิให้พิจารณาเกินกว่า ๑ วัน
และการพิจารณารายงานของกรรมาธิการที่เสนอต่อรัฐสภานั้นต้องให้
แล้วเสร็จในประชุมเดียว.

เมื่อกรรมาธิการรายจ่ายได้ปรึกษางบประมาณกรมโทเป็นที่ตกลง
กันแล้วก็รายงานไปยังรัฐสภา เมื่อรัฐสภาอนุมัติก็จะต้องเปลี่ยน
สภาพที่ประชุมเป็นกรรมาธิการเต็มสภาเพื่อพิจารณาขยต่อไป. ราย

งานกรรมาธิการรายได้อีกต้องผ่านวิธิการณาของรัฐสภาเช่นเดียวกับ
 รายงานกรรมาธิการรายจ่ายและมติต่าง ๆ ของกรรมาธิการรายได้อันรัฐ
 สภาเรียบร้อยแล้วนั้น เจ้าหน้าทีของรัฐสภาจะไ้รวบรวมจัดร่างเขียนพระ
 ราชบัญญัติขึ้น เรียกว่าร่างพระราชบัญญัติเงินคงคลัง (ฉบับที่ ๑)
 (Consolidated Fund (No.1) Bill) บัญญัติให้อำนาจกระทรวง
 การคลังจ่ายเงินเป็นค่าใช้จ่ายประจำปีเพียงวันที่ ๓๑ มีนาคม. การ
 พิจารณารายงานเพื่ออนุมัติให้จ่ายเงินนั้นทำได้ทุกเมื่อไป ไม่จำเป็นต้อง
 กระทำค้ขเมื่อได้ปรึกษาการจ้ศรรายได้อันแล้วหรือเมื่อได้พิจารณา
 ขยประมาณรายจ่ายทั้งหมดแล้ว. ขยประมาณประจำปีจะต้องอนุมัติ
 และประกาศใช้เป็นกฎหมายก่อนวันที่ ๓๑ มีนาคมเพื่อให้อันเบิกจ่าย
 ในขใหม่. การเบิกเงินจากธนาคารมาใช้จ่ายค้ขมีลายพระราชหัตถ์
 สั่ง. ฉะนั้นการประกาศขยประมาณเป็นกฎหมายจึงต้องทำก่อนถึง
 วันที่ ๓๑ มีนาคมสองสามวันเพื่อสั่งงานให้อันภายในกำหนด.

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน (Money Bill) เป็น
 ร่างที่มีควารมุ่งหมายสำคัญให้จ่ายเงิน การพิจารณาจะต้อเริ่มจาก
 กรรมาธิการเต็มสภา เมื่อกรรมาธิการได้พิจารณาลงมติว่าสมควร
 จะอนุมัติให้จ่ายเงินและให้อันางเพื่อปฏิบัติการได้อันแล้ว เจ้าหน้าทีของรัฐ
 สภาที่ร่างคำลงมติขึ้น. คำลงมตินั้นจะต้อให้กว้างพอที่จะคลุมถึง
 ร่างพระราชบัญญัติทั้งฉบับ.

ข้อบังคับการประชุมสภากำหนดว่า ก่อนถึงวันที่ ๕ สิงหาคมให้
 กำหนดวันพิจารณาขยประมาณประจำปีรวมทั้งการอนุมัติเงินข้มเป็น

เวลาไม่เกิน ๒๐ วัน วันที่กำหนดคนไม่รวมวันที่ขอให้ท่านประธานรัฐสภาออกจากที่ประชุมหรือวันที่ใดที่มีได้เริ่มประชุมพิจารณา رایจ่ายเป็นระเบียบวาระแรก. เวลา ๑๐ นาฬิกาแห่งวันก่อนวันสิ้นสุดกำหนด ประธานกรรมการจะขอให้ที่ประชุมลงมติว่าขอยุติการที่คงค้างพิจารณาอยู่นั้นจะเป็นขอยุติการที่ได้พิจารณาไปแล้วแต่บางส่วน หรือยังมีได้พิจารณาเลยก็ตาม สมควรอนุมัติหรือไม่ และเวลา ๑๐ นาฬิกาแห่งวันสุดท้ายแห่งกำหนดการพิจารณาขอยุติการประจำซึ่งจะต้องเป็นวันที่ ๒๐ ให้ประธานรัฐสภาให้รัฐสภาลงมติยืนยันว่าบรรดามติที่กรรมการได้รายงานขึ้นมานั้นรัฐสภาเห็นชอบด้วยทุกราย.

วิธีการเช่นนี้เป็นวิธีการ "กิลเดิน" กล่าวคือเป็นวิธีการพิจารณามีให้ยึดถือ ในชั้นเดิมได้ลงมติเป็นราย ๆ ไป แต่ปรากฏว่ายากในทางปฏิบัติให้เสร็จภายในกำหนด จึงได้เปลี่ยนวิธีเป็นว่าให้ผ่านคำนำเสนองบประมาณที่สำคัญ ๆ ขึ้นอภิปราย เมื่อหมดเวลาอภิปรายแล้วก็อนุมัติให้ผ่านขอยุติการที่มีได้อภิปรายกันนั้นทั้งหมด.

สมมติว่าได้ตกลงกันระหว่างรัฐบาลกับฝ่ายค้านว่า จะอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา ก็เริ่มพิจารณางบประมาณการศึกษาก่อน สมาชิกผู้สนใจในเรื่องนี้ก็เสนอญัตติว่าควรตั้งงบประมาณในรายการใดรายการหนึ่งเป็นจำนวนเงินเท่านั้นที่เกี่ยว เช่นขอตัดเงินก้อน รัฐมนตรีว่าการศึกษาเป็นจำนวน ๑๐ ปอนด์ (เพราะการเสนอญัตติให้เพิ่มรายจ่ายเป็นการชดเชยข้อบกพร่อง เว้นแต่รัฐบาลเป็นฝ่ายเสนอ) ผู้เสนอญัตติก็ได้โอกาสอภิปรายว่าขอยุติการที่ขอมานั้น ไม่เป็นการสมควร

การอธิบายในกรรมาธิการสมาชิกคนหนึ่งบ่อมพูดได้หลายครั้งและเมื่อไม่เสร็จในวันนั้นก็เลื่อนไปพิจารณาวันหลังได้.

เมื่อวาระยี่สิบสามปีประชุมรัฐสภา ก็ออกกฎหมายอนุมัติให้จ่ายเงินคงคลังตามรายการที่ได้พิจารณาอนุมัติแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้จะบัญญัติแนบท้ายแสดงว่าราชการส่วนใดได้รั้งงบประมาณเท่าใดเพื่อใช้จ่ายอย่างไร.

กรรมาธิการรายจ่ายโดยปกติประชุมสัปดาห์ละ ๑ วัน แต่ก็อาจกำหนดเพิ่มเติมได้. การพิจารณาจึงเป็นเวลาประมาณ ๑๐ สัปดาห์ของกลางราวปลายเดือนกรกฎาคมหรือต้นเดือนสิงหาคม ทั้งนี้ว่าการพิจารณางบประมาณต้องใช้เวลาของรัฐสภาเป็นอันมาก.

เพื่อชองกันมิให้ เชื้อชอขงคยว่าด้วยวิศตการพิจารณาพิเศษขอเมืองบประมาณที่ขอมามขัญหา จึงมีขอขงคยว่าการขอเงินเพิ่มสำหรับกิจการใหม่ซึ่งมิได้มีอยู่ในงบประมาณประจำย้เดิมแล้ว จะต้องเสนองบประมาณนี้ต่อกรรมาธิการรายจ่ายไม่น้อยกว่าสองวันก่อนวันพิจารณา.

การพิจารณารายงานกรรมาธิการรายได้หรือรายจ่ายนั้นเป็นการประชุมธรรมดา ฉะนั้นสมาชิกจะอธิบายได้เพียงครั้งเดียว.

การขออนุมัติยืมเงินจากกระทำในกรณีฉุกเฉินก็ได้เช่นในเวลาสงครามเป็นต้น เมื่อเช่นนี้แล้วก็ต้องแสดงข้อความให้แจ้งชัดในญัตติเสนอนั้น.

เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๒ รัฐบาลได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของกรรมาธิการพิจารณารายจ่ายแผ่นดินปี ค.ศ. ๑๙๐๓ ทั้งกรรมาธิการรัฐสภา

ในชั้นสมัยประชุมหนึ่ง ๆ ให้พิจารณาปริมาณประมาณแผ่นดินที่เสนอ
 ต่อรัฐสภาและเลือกประธานกรรมาธิการจากฝ่ายค้านเช่นเดียวกับประ
 ธานกรรมาธิการบัญชี เพื่อพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ
 ประมาณ วิธีทำและเหตุผลที่แจ้งการตั้งงบประมาณ แต่ไม่ให้พิจารณา
 ปัญหาเกี่ยวกับการขอของงบประมาณ. เมื่อกรรมาธิการรายงานแล้ว
 หากกระทรวงการคลังเห็นพ้องก็ออกคำสั่งวางระเบียบให้กระทรวง
 ทบวงกรมต่าง ๆ ปฏิบัติและเสนอคำสั่งนั้นให้รัฐสภาทราบในสมัยประ
 ชุมต่อไป.

บทที่ ๔

งบประมาณ และร่างพระราชบัญญัติการคลัง

งบประมาณนั้นหากกล่าวได้ว่าเขียนรายการซึ่งประมาณรายได้ รายจ่ายของแผ่นดินประจำปีทำขึ้นเป็นรูปงบทศ. ประเทศต่าง ๆ ใน ยุโรปนอกจากอังกฤษทำงบประมาณทั้งรายได้และรายจ่ายเสนอรัฐสภา เพื่อพิจารณาอนุมัติในคราวเดียวกัน แต่ในอังกฤษงบประมาณรายจ่าย เท่านั้นที่เสนอพิจารณาอนุมัติตามทางการโดยละเอียด ส่วนรายได้ เพียงแต่รับอนุมัติพอเป็นพิธี.

เมื่อสนับลงรัฐมนตรีการคลังก็แถลงงบประมาณในรัฐสภาโดย เร็วที่สุดที่จะพึงทำได้ว่าขั้วที่ส่งไป แล้วนั้น รายได้รายจ่ายเป็นจำนวน เท่าใด หนี้สินเกิดขึ้นใหม่หรือชำระแล้วเท่าใด และรายได้สูงกว่า รายจ่าย หรือรายจ่ายสูงกว่ารายได้ ตัวเลขที่แถลงนี้เป็นตัวเลขตามที่ ปรากฏในบัญชีเงินคงคลัง เพราะผลของการตรวจสอบรายจ่ายยังไม่ทราบ. เทียบตัวเลขงบประมาณกับการวิจัยจ่ายจริง ซึ่งแรงฐานะ การค้าที่กระทบกระเทือนแก่การเงินของประเทศและคาดคะเนเหตุ การณ์ว่าในปีต่อไปจะเป็นอย่างไร.

เงินใช้จ่ายประจำปีประมาณเป็นจำนวนเท่าใดนั้นย่อมทราบได้จาก งบประมาณประจำปีเสนอรัฐสภาแล้ว. เมื่อรวมเงินจำนวนนั้นเข้ากับ รายจ่ายจากเงินคงคลังซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ว่าจ่ายได้ โดยไม่ต้องขอ

อนุมัติจากรัฐสภาอีกครั้งหนึ่งแล้วก็จะไต่ราคาซื้อขายของแผ่นดินในขั้นนั้น
 และเงินยอกคนเป็นจำนวนที่จะคงจกเก็บภาษีอากรมาตั้งจ่าย. รายได้
 ตามหลักเกณฑ์ประจำปีที่เก็บได้สักเท่าใด กรมกองเจ้าหน้าที่จะได้
 ประมาณขึ้นอย่างต่ำที่สุดโดยพิจารณาถึงฐานะการค้าและปัจจัยอื่น ๆ อัน
 จะเป็นเหตุกระทบกระเทือนแก่การเก็บรายได้ประเภทนั้น ๆ วิธีการ
 ในต่างประเทศที่คงจำนวนที่เก็บได้จริง ในขั้นก่อนเช่นหลักแล้วเพิ่มลด
 ตามที่จะได้เปลี่ยนแปลงหลักการเก็บ หรือใช้วิธีลดรายได้ถอยหลัง
 ขึ้นไปหลายขั้นนั้นก็เป็นการที่ยกกันมิให้คำนวณตั้งรายได้ไว้สูง แต่
 ในประเทศอังกฤษมิได้มีความจำเป็นที่ขงกระทำเช่นนั้น เพราะถือ
 หลักการว่าต้องประมาณให้ใกล้เคียงที่สุดโดยละเอียดและอย่างต่ำที่สุด
 เมื่อผิดพลาดไปก็ปรับค่าที่เขียนตามหน้า. เมื่อประมาณรายได้แล้ว
 ก็เทียบกับรายจ่ายว่าจะเพียงพอหรือขาดเท่าใด ถ้ารายได้ประมาณว่า
 จะได้สูงกว่ารายจ่ายก็มีปัญหาว่าจะใช้เงินนั้นอย่างไร เช่นสะสมไว้
 เป็นเงินคงคลังหรือใช้ลดหนี้เงินกู้หรือใช้ลดภาษีอากรบางอย่าง.
 ถ้ารายจ่ายสูงกว่ารายได้ก็พิจารณาว่าจะนำเงินคงคลังมาเจือจาง หรือกู้
 เงินมาจ่าย หรือเพิ่มภาษีอากร. ถึงแม้ว่าในกรณีรายได้จะพอเพียง
 กับรายจ่ายแล้วก็ตาม อาจมีความสมควรที่จะปรับปรุงภาษีอากร
 บางอย่างเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้นโดยลดภาษีอากรบางประเภทและเพิ่ม
 บางประเภท. การกระทำเช่นนี้จะทำได้ก็โดยอนุมัติจากรัฐสภาออก
 เป็นพระราชบัญญัติการคลัง.

ตามปกติจำนวนเงินรายได้ที่สูงกว่ารายจ่ายต้องทยอยจ่ายเงิน
ชำระของลดหนี้เงินกู้ เว้นไว้แต่รัฐสภาจะได้บัญญัติเป็นอย่างอื่น. ถ้า
ปรากฏว่ารายจ่ายสูงกว่ารายได้ก็ต้องจ่ายในเงินคงคลัง ถ้าไม่พอ
ก็จ่ายในเงินกู้ซึ่งรัฐสภาจะต้องอนุมัติหรือเรียกไปตั้งจ่ายในรายได้ของ
ปีที่ต่อไปก็ได้.

การแถลงงบประมาณนั้นแถลงในกรรมาธิการรายได้ ซึ่งเป็น
กรรมาธิการเต็มสภาและเมื่อแถลงสิ้นสัปดาห์ กรรมาธิการต้องลงมติ
ว่าจะอนุมัติหรือไม่. ภาษีอากกรส่วนมากมีพระราชบัญญัติกำหนดการ
เรียกเก็บอยู่แล้ว แต่เพื่อให้รัฐสภาได้ควบคุมรัฐบาลตามสมควร
จึงมีธรรมเนียมประเพณีเกิดขึ้นว่ารัฐบาลเสนอขออนุมัติเรียกเก็บ
ภาษีอากรอย่างนี้ขอสองอย่างเป็นรายปี เป็นภาษีอากรที่เก็บทางอ้อม
คือภาษีซาเข้าใบชาอย่างหนึ่ง กับภาษีอากรเก็บไทยตรงคือภาษีเงิน
ไทยอีกอย่างหนึ่ง. อากรซาเข้าใบชานั้นเริ่มเก็บแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม
เป็นต้นไป ภาษีเงินไทยเริ่มเก็บแต่วันที่ ๖ เมษายนเป็นต้นไป ญัตติที่เสนอนั้น
นั้นเป็นว่าจะเก็บภาษีอากรทั้งสองประเภทนี้ ในอัตราเดิมหรือในอัตรา
ใหม่เท่าใดอีกบ้าง. ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในอัตราภาษีอากร
แล้วก็จะของลงมติดังนี้ มีฉันทกจะต้งเกิดความไม่สะดวกแก่การ
ปฏิบัติคือของคณภาษีอากรภายหลัง หรือภาษีอากรจะเก็บได้น้อยลง
เนื่องจากพ่อค้าเริ่มตั้งของเข้ามาก่อนภาษีอากรนั้นขอตัว หรือจะรับ
ส่งเข้ามาจนกว่าอัตราภาษีอากรจะลดลงแล้ว.

เมื่อรัฐสภาได้ ยืนยันในมติของกรรมาธิการรายไต่แล้ว ก็จัด
 ทำเป็นพระราชบัญญัติการคลังขึ้นซึ่งเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการ
 เรียกเก็บภาษีอากรและกิจการเงินอื่น ๆ เช่นการชำระหนี้เงินกู้ เป็นต้น

ถ้าหากมีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินเกิดขึ้นแล้ว ย่อม
 เป็นการกระทบกระเทือนการ คำนวณการเงินของรัฐมนตรีการคลัง
 ฉะนั้นร่างพระราชบัญญัติใด ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเงินแผ่นดิน
 จึงต้องได้รับความยินยอมของรัฐสภาก่อนเสนอรัฐสภา. ข้อความใน
 มาตราที่กระทำ ให้มีการจ่ายเงินแผ่นดินจะต้องพิมพ์เป็นคิวเอน (Italics)
 และต้องผ่านการรับรอง โดยกรรมาธิการเต็มสภา ก่อนปรึกษา ใน
 รัฐสภา ทั้งนี้ก็เพราะมีหลักการว่าพระมหากษัตริย์ขอเงิน รัฐสภา
 สามีญอนุมัติ รัฐสภาสูงเห็นพ้องช่วยในคำขออนุมัตินั้น แต่รัฐสภา
 สามีญไม่อนุมัติเงิน ใด เว้นไว้แต่พระมหากษัตริย์เรียกขัง และไม่
 จัดเก็บหรือเพิ่มภาษีอากร เว้นไว้แต่โดยความจำเป็นเพื่อสาธารณะ
 ประโยชน์ตามที่พระมหากษัตริย์จะไต่แจ้งให้ทราบ โดยคำแนะนำของ
 คณะรัฐมนตรีตามวิถิต่างแห่งรัฐธรรมนูญ.

วิธิการฉางขประมาณและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินนั้น
 รัฐสภาสูงไม่มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างใดเลย และถ้าไม่รับรอง
 ยืนยันภายใน ๑ เดือนนับแต่วันเสนอขึ้นไปแล้ว รัฐสภาอาจขอให้พระ
 มหากษัตริย์ส่งพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นกฎหมายได้.

บทที่ ๕

บัญชีรับจ่ายเงินแผ่นดิน

บัญชีรายรับรายจ่ายเงินแผ่นดินประจำปีซึ่งกระทรวงการคลังทำ
เสนอรัฐสภาเมื่อวันที่ ๓๑ มิถุนายนในข้อไปนั้น เป็นบัญชีสองตอน
ตอนหนึ่งเป็นบัญชีรายไ้รายจ่ายประจำปีเพียงวันที่ ๓๑ มีนาคม ทาง
รายไ้แสดงประเภทเงินดังต่อไปนี้ (๑) คุลกากร (๒) สรรพสว
มิตต์ (๓) รายไ้จากล้อเลื่อนเครื่องขนคร (๔) สรรพากรจ้านก
เป็นอากรมรดก อากรมสทมย์ ภาษีที่ดิน ภาษีเงินไ้ ภาษี
เสริม ภาษีวิรัชทนและกำไรเกินควร (๕) การไ้รอยณีย์ (๖) ที่ดิน
ราชพัสดุ (๗) เงินไ้กู้ยืม (๘) เบ็ดเตล็ด และ (๙) เงินที่โอน
จากบัญชีอื่นเพื่อช่วยรายไ้ประจำปี ซึ่งในปี ค.ศ. ๑๙๓๑ ไ้
โอนเงินที่คำริว่าจะโอนไปให้เทศบาลเพื่่อมให้เทศบาลต้องเก็บค่าจังกอบ
สูงเป็นจำนวน ๑๖ ล้านปอนด์. ทางรายจ่ายแสดงเป็นสองหมวดคือ ราย
จ่ายในเงินคงคลัง จ้านกเป็น (๑) รายจ่ายเกี่ยวกับเงินกู้มีคอกเขย
ค่าใช้จ่ายจัดการเงินกู้และเงินตำรวจลทหนี้เงินกู้ใหม่ (๒) ทุนตำรวจ
การทางแผ่นดิน (๓) เงินจ่ายให้รัฐบาลไอเออร์แลนด์เหนือ (๔) เงิน
พระคลังข้างที่ (๕) เงินยและบำนาญ (๖) เงินเดือนและเงินเพิ่มพิเศษ
(๗) ศาลยุติธรรม (๘) เบ็ดเตล็ด และ (๙) จ่ายเข้าบัญชีภาษี
อากรเพื่อแบ่งให้เทศบาล. อีกหมวดหนึ่งเป็นรายจ่ายงบประมมาณ

ประจำปี คือ (๑) กองทัพบก (๒) กองทัพเรือ (๓) อากาศยาน
(๔) ราชการฝ่ายพลเรือน (๕) ศุลกากรสรรพสามิตและสรรพากร
และ (๖) การไปรษณีย์.

บัญชีรับจ่ายเงินแผ่นดินกินตอนสองนั้นเป็นบัญชีแสดงยอดเงินคง
เหลือยกมาแต่ปีก่อน เงินรับจ่ายในระหว่างปีนี้มีได้ลงไว้ ในบัญชี
ตอนหนึ่งและยอดเงินคงเหลือยกไปในอีกหน้า. รายการเงินรับจ่ายใน
ระหว่างปีนี้ ทางรายรับมี (๑) เงินยืมใช้คืน (๒) เงินกู้ และ
(๓) รายรับเบ็ดเตล็ด ทางจ่ายมี (๑) รายจ่ายเกี่ยวกับการกู้เงิน
เพื่อกิจการพิเศษเฉพาะอย่างเช่นเงินจ่ายลงทุนซึ่งมีกำหนดถอนคืนเงิน
คืนเป็นต้น (๒) เงินจ่ายถอนคืนเงินกู้ที่มีกำหนดถอนคืน (๓) เงิน
ยืมชั่วคราวจากธนาคาร และ (๔) รายจ่ายประจำปีสูงกว่ารายได้ถ้า
หากมีตั้ง ในปี ค.ศ. ๑๙๓๑ ปรากฏว่าเป็นจำนวน ๒๓ ล้านปอนด์เศษ.

ตามบัญชีรับจ่ายเงินแผ่นดินประจำปี ค.ศ. ๑๙๓๑ นั้นรายได้
เป็นจำนวน ๘๕๗,๗๖๐,๙๓๕ ปอนด์ เป็นรายได้ศุลกากรสรรพ-
สามิต ๒๗.๘๕ % สรรพากร ๔๘.๙๒ % รายจ่ายจากเงิน
คงคลัง ๔๔.๕๑ % รายจ่ายงบประมาณประจำปี ๕๕.๔๙ %.

รายได้ รายจ่ายประเภทที่สำคัญ ในบัญชีรับจ่ายเงินแผ่นดินมี
ลักษณะโดยย่อดังต่อไปนี้.

เงินคงเหลือยกมาแต่ปีก่อนเป็นเงินที่ฝากธนาคาร ที่ธนาคารของ
อังกฤษและแห่งอื่นและแห่งอื่น บวกรายรายรับต่างๆ ก็ยังนำส่ง
ขึ้นบัญชีธนาคาร และรายจ่ายต้องจ่ายจากบัญชีนี้ เงินคงเหลือใน

ธนาคารสองแห่งในวันต้นปีจึงเป็นคงคลังที่มีอยู่ในวันนั้น ยอดเงินคง
เหลือในบัญชีช่วยจ่ายประจำปีในวันต้นปีไม่จำเป็นต้องตรงกับยอดเงินคง
เหลือในวันต้นปี เพราะจะเหลือเท่าใดก็ต้องปรับตัวแก้การรับการจ่ายและ
การรับการจ่ายนั้นจะถือเป็นเกณฑ์แน่นอนว่าเท่ากันก็ย่อมไม่ได้โดยเอง.

รายได้สุทธภาพเป็นจำนวนเงินที่หักเงินที่รัฐบาลไม่ควรวเรียก
เก็บหรือเสียโดยผิดพลาดออกแล้ว เช่นเงินค่าอากรที่คืนให้เพราะส่ง
สินค้ากลับจะเป็นในสภาพเต็มหรือไม่ก็ตาม เงินอากรที่คืนให้เพราะเรียก
เก็บผิด เงินจ่ายคืนโดยลักษณะของสินค้ามีส่วนที่ใช้ไม่ได้ เช่น
ถ่าน ใบยาสูบ ฯลฯ หรือเสียหายเนื่องจากเก็บสินค้าในคลังสินค้า
มีประกัน เป็นต้น ค่าใช้จ่ายในการเก็บอากรต้องเสนอเป็นงบ
ประมาณอีกส่วนหนึ่งต่างหากจะหักจากรายได้หาได้ไม่ จำนวน
ที่นำส่งนี้ย่อมไม่ตรงกับเงินที่เก็บได้เสมอไป เพราะเมื่อเก็บได้มีได้
นำส่งทันทีและเงินนำส่งก็เป็นจำนวนกลม จึงย่อมมีเงินเหลือมส่ง
ค้างที่กรมศุลกากรเสมอ. สำหรับกรมอื่นที่เก็บรายได้ก็ปฏิบัติ
เช่นเดียวกัน. มีรายงานประจำปีของกรมศุลกากร ซึ่งอาจใช้เป็น
ประโยชน์ในการพิจารณารายได้.

รายได้สรรพากรคือ อากรมรดก อากรแสตมป์ ภาษีที่ดิน
อากรบ้านอาศัย ภาษีเงินได้ มีรายงานประจำปีกรมสรรพากรแสดง
สถิติต่าง ๆ ที่อาจให้เป็นหลักฐานสอบสวนได้.

รายได้การไปรษณีย์รวมการโทรศัพท์และโทรเลข มีรายงาน
ประจำปีของกรมไปรษณีย์ที่ทำเสนอรัฐสภา.

รายได้ ต่อกับราชพัสดุเป็นรายได้จากที่ดิน บ้านเรือน ไร่ไม่และ
อื่น ๆ ที่พระมหากษัตริย์ยอมยกให้แก่แผ่นดินในเมื่อเสด็จขึ้นเสวยราชย์
และทรงรับเงินตุลเกล้า ๆ ถวายแทน (Civil List). จำนวนเงินนำ
ส่งคลังนั้นได้หักค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาที่ดินเหล่านั้นแล้ว เช่นค่า
ใช้จ่ายในการเก็บ เงินอุดหนุนในการศาสนา เงินอุดหนุนโรงเรียน
ค่ารังวัด ค่าซ่อมแซม และภาษีอากร. ส่วนเงินเก็บนั้นและค่าใช้จ่าย
กรมที่ดินและที่ดินเหล่านั้นต้องคงขยับประมาณของอนุมัติตามทางการ. กรม
จัดการที่ดินราชพัสดุทำรายงานประจำปีเสนอรัฐสภา.

คอกเขี้ยและเงินปันผลนั้นส่วนใหญ่เป็นเงินปันผลหุ้นในบริษัท
คองซูลเซส ซึ่งมีสเตอร์กิสเรลตี นายกรัฐมนตรีอังกฤษผู้เรื่อง
นามคนหนึ่งจักให้รัฐบาลอังกฤษซื้อจากพระเจ้าแผ่นดินฮังการีในปี
ปี ค.ศ. ๑๘๗๖ นอกนั้นเป็นคอกเขี้ยเงินให้กู้ยืมเคสต่าง ๆ.

รายได้เขี้ยเคสมีรายการสำคัญคือเงินของมรดกที่ไม่มีทายาท
กำไรการออกธนบัตร กำไรโรงกระดาษ ค่าธรรมเนียมความ และ
ค่าปรับของศาล เงินเหลือจ่ายส่งคืนและรายได้เขี้ยเคสอื่น ๆ ที่มีได้
ลงรับในประเภทอื่น. ควรกล่าวในทันทีว่า ค่าธรรมเนียมซึ่ง
เขียนค่าแรงที่ทำงานให้แก่บุคคลเพราะตัวและเก็บโดยยึดแนตมป็น
ก็ลงรับในประเภทนี้. เช่นค่าธรรมเนียมเช่าสอยเป็นข้าราชการพลเรือน
ค่าธรรมเนียมของล้มละลาย ค่าธรรมเนียมศาล ค่าจดทะเบียนทำกา
รกู้ยืมเงิน ค่าจดทะเบียนเครื่องหมายเปเคนต์เหล่านั้นเป็นต้น.

รายรับอื่น ๆ เป็นรายรับเกี่ยวกับเงินกู้เงินยืมและเงินผ่านบัญชีเงินกู้ นั่นคือแยกประเภทไว้ว่าเป็นเงินกู้ระยะสั้น โศกโรคอกเขยเท่าใด เพื่อกิจการอะไร ถ้ากู้ให้แก่ราชการส่วนใดก็ต้องบอกว่าเพื่อราชการส่วนนั้นและตั้งงบประมาณในราชการส่วนนั้นเป็นคอกเขยและถอนคืนเงิน ถ้าหากเป็นเงินกู้เพื่อลงทุน การลงทุนประเภทนั้นก็ตั้งงบประมาณ แต่จะตั้งเท่าใดก็ต้องแล้วแต่ลักษณะของงาน การก่อสร้างบางอย่างกินเวลานาน ในกรณีเช่นนั้นก็ตั้งงบประมาณเป็นปี ๆ ตามเวลาการก่อสร้าง เมื่อเสร็จก็หักจำนวนเท่าที่กู้มานั้นพอที่หรือถ้าเป็นรายจ่ายเพื่อหาผลประโยชน์ระค่านวดตั้งเป็นงบประมาณเป็นค่ารายปี (Annuities) ตามอายุขัยของกิจการนั้น ๆ ก็ได้ เช่น งบประมาณว่าหาผลประโยชน์ใช้ทุนคืนได้ภายใน ๑๐ ปีก็กำหนดตั้งงบประมาณคอกเขยและเงินส่งใช้คืนเงินเสร็จภายใน ๑๐ ปี ส่วนการลงทุนถ้ามีเงินคงคลังพอจะจ่ายได้ก็จ่ายในเงินคงคลัง ถ้าเงินคงคลังไม่มีก็ต้องหักการกู้

ทางส่วนรายจ่ายนั้น เงินจ่ายจากเงินคงคลังมีรายจ่ายที่เกี่ยวข้อง

- (๑) เงินกู้ ซึ่งแบ่งเป็นเงินกู้ที่ไม่มีกำหนดถอนคืน เงินกู้ที่มีกำหนดเวลาใช้คืนเงินคืน เงินรายปี และค่าใช้จ่ายในการหักการเงินกู้
- (๒) คนสำรวจการทางแผ่นดิน ซึ่งมีกฎหมายกำหนดว่าให้แบ่งจากอากรน้ำมันเครื่องขนครและค่าใบอนุญาตลิขสิทธิ์อื่น (๓) เงินส่วนแบ่งให้แก่เทศบาลตามกฎหมาย (๔) เงินมูลเกล็ด ๆ ถวาย เป็นรายจ่าย

ส่วนพระองค์สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน (๕) เงินปีและยำนานู เงินเดือน
และบำเหน็จรางวัล (๖) ศาสนยุดติธรรมและอื่น ๆ.

รายจ่ายจากงบประมาณประจำปีแบ่งเป็น รายจ่ายของราชการ
ทหารเป็นส่วน ๆ จำนวนเงินจ่ายจริงนั้นอาจไม่ตรงกับที่แสดงในบัญชี
ก็ได้ เพราะเงินที่เอากไปจากคลังอาจจ่ายไม่หมดคนละอาจมีเงินตอนเก่า
ที่ลงจ่ายในบัญชีจ่ายจริงก็ได้. รายจ่ายของช่างแสงรวมในงบประมาณ
กองทัพบกเป็นรายจ่ายที่ลงเป็นพิธีเพื่อประโยชน์การควบคุมทางรัฐสภา
เมื่อช่างแสงได้ทำงานให้แก่ราชการส่วนใด จะเป็นของกองทัพบก
กองทัพเรือกองทัพอากาศหรือรัฐบาลเมืองชนใด ๆ ก็ต้องตั้งงบประมาณ
หรือจ่ายเงินสดใช้ ให้ซึ่งครั้งรับเป็นเงินช่วยราชการของช่างแสง.

รายจ่ายอื่น ๆ เป็นเงินช่วยเหลือคน เงินขี้ม เงินตำรองลกหนี้เงินกู้
และเงินลงจ่ายผ่านบัญชี ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับรายไต่และไต่
อธิบายมาแล้วในเมื่อกล่าวถึงรายไต่ ผิดกันแต่เป็นการจ่ายแทนการ
รับเท่านั้น.

การตรวจบัญชี — เจ้าพนักงานจ่ายเงิน — การบัญชีเงินแผ่นดิน

งบประมาณประจำกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่กระทรวงการคลังเห็น พ้องด้วยและ ได้รับอนุมัติ จากรัฐสภานั้น จะต้องออกเป็นกฎหมายจึงจะจ่ายเงินได้ ส่วนรายจ่ายประจำจากเงินคลังนั้น มีกฎหมายอนุญาตให้จ่ายไ้ก่อนแล้ว. การเบิกจ่ายเงินนั้นต้องปฏิบัติตามระเบียบ คือ อธิบดีกรมตรวจและ กรมสารบัญชี จะต้องเป็นผู้สั่งจ่าย ข้าราชการผู้ พระมหากษัตริย์เป็นผู้แต่งตั้งขึ้น โดยความเห็นชอบของรัฐสภา และไม่สังกัดขึ้นกระทรวงการคลัง จะพ้นจากหน้าที่ก็โดยมีคำขอเป็นฎีกาให้ออกนทางรัฐสภาและมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วย กระทรวงการคลังและการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๑๙๖๖.

การเบิกเงินรายจ่ายประจำจากเงินคลังนั้น จะต้องมิใช่เบิกจากคลังซึ่งมีลายเซ็นนามข้าราชการการเมืองประจำกระทรวงการคลัง (Lords of the Treasury) สองนายลงนามเบิก เมื่ออธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชีตรวจ สอดเห็นเป็นการถูกต้องตามที่กฎหมายได้อนุญาตไว้ก็ส่งแฟงก์ ออฟฟิง แลนค้ำจ่ายได้. ถ้าเป็นการเบิกตามงบประมาณประจำก็ จะต้องมีลายพระราชหัตถ์เลขาสั่งจ่าย ซึ่งจะต้องแสดงต่ออธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชี นายพระ

ราชหัตถ์นั้นจะต้องมีข้าราชการสองคนตั้งกล่าวแล้วรับสนองพระบรม
 ราชโองการด้วย. การเบิกเงินงบประมาณประจำปีของรัฐบาลแห่ง
 ชาติสำหรับราชการส่วนใด เพื่อควบคุมว่ามิงบประมาณอนุญาต
 หรือไม่. เมื่อธนาคารได้รับใบเบิกและได้จ่ายเงินไปแล้วก็ทำบัญชี
 ประจำวันยื่นต่ออธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชีและกระทรวงการคลัง
 แห่งละระเบียบ.

เงินที่คงเบิกมาในระตังนำฝากพักเข้าบัญชีของเจ้าพนักงานจ่าย
 เงิน (Paymaster General) ซึ่งเป็นตำแหน่งการเมือง แต่ไม่มี
 เงินเก็บ. บัญชีเจ้าพนักงานจ่ายเงินนั้นเข้าไว้กับแบงก์ออฟอิงแลนด์เป็น
 รายการ เว้นไว้แต่เงินของกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ
 เข็มเป็นรายการกระทรวง เมื่อราชการส่วนใดตั้งฎีกาหรือออกเช็คสั่งจ่าย
 เงินก็ส่งถึงในบัญชีของราชการส่วนนั้น. การเบิกเงินจากเจ้าพนักงาน
 จ่ายเงิน ผู้เบิกต้องทำฎีกาหรือใบเบิกลงนามสองคน คนหนึ่งเป็น
 หัวหน้าของราชการส่วนนั้นหรือผู้แทน. เจ้าพนักงานจ่ายเงินไม่ต้อง
 สอว่ากรมกองเหล่านั้นจะเบิกเงินไปจ่ายอย่างไร คอยควบคุมเพียง
 ไม่เกินยอดงบประมาณที่อนุญาตเท่านั้น. นอกจากนั้นเจ้าพนักงาน
 จ่ายเงินยังมีหน้าที่จ่ายบำเหน็จบำนาญ ซึ่งกระทรวงการคลังจะไต่ ยื่น
 บัญชีมาให้. บัญชีบำนาญนั้นทำขึ้นครั้งเดียวเมื่อตกลงให้จ่ายแล้ว
 ในข้อ ๆ ไปก็ถือจ่ายตามบัญชีนั้น.

กรมที่จัดทำรายไต่ มีบัญชีเงินฝากกับธนาคารต่างหาก ไม่ต้อง
 เบิกทางเจ้าพนักงานจ่ายเงินและจ่ายเงินรายไต่เป็นค่าใช้จ่ายไปก่อนได้

แต่ต้องแยกหักผลกำไร เพื่อให้การจ่ายเงินตรงกับงบประมาณอนุญาต
ภายหลัง วิธีการนี้เป็นการประหยัดด้วยกันไม่ให้เงินสต็อกต้องผ่านมือ
เจ้าหน้าที่มากกว่าจำเป็น.

การเบิกเงินจากธนาคารเพื่อฝากเงินเข้าในบัญชีเจ้าพนักงานจ่าย
เงินนั้น กระทรวงการคลังต้องแน่ใจว่าเป็นเงินสำหรับกรมใดเท่าใด
กรมกองใดจะเบิกเงินไม่ไ้เกินกว่ากระทรวงการคลังจะไ้แจ้งไปให้
ทราบว่ามิเงินที่จะตั้งเบิกไ้แล้ว หรือมิฉะนั้นก็ต้องอนุญาตเป็นพิเศษ
ให้เบิกล่วงหน้าไ้. กระทรวงการคลังจะไม่แจ้งไปให้ทราบว่าเบิกเงิน
ไ้เกินกว่ารัฐสภาจะไ้ลงมติอนุมัติรายจ่ายกรมนั้น ๆ และกรมการ
รายไ้ก็อนุมัติก็มีหลายพระราชกฤษฎีกาจ่ายแล้ว.

งบประมาณรายละเอียดคนที่ ๒ มีถ้อยคำกว้างขวางงบประมาณ
ของกรมหรือสำนักงานหนึ่ง ๆ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ
(Accounting officer) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบนั้นโดยปกติกระทรวงการ
คลังระบุข้าราชการประจำการหัวหน้ากรม ถ้าหัวหน้ากรมนั้นงานมากไม่
สามารถจะดูแลได้ก็ขอให้ผู้ทรงลงมาเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ. เจ้า
หน้าที่ผู้รับผิดชอบมีหน้าที่ตามระเบียบบัญชีเบิกจ่ายเงินตามงบ
ประมาณประจำว่าถูกต้อง มีบัญชีแสดงจำนวนเงินที่รัฐสภาอนุมัติเป็น
ประเภท ๆ ไป จำนวนเงินที่จ่ายจริงในระหว่างปีเทียบว่าสูงหรือต่ำ
กว่างบประมาณและเหตุที่จ่ายสูงหรือต่ำนั้น และมีหน้าที่ดูแลว่าราย
จ่ายนั้นเป็นรายจ่ายที่รัฐสภาอนุมัติ ลงบัญชีถูกต้องตามประเภท ไม่มี
การใช้จ่ายผิดระเบียบข้อยกขี้ และถ้าหากมีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย

หรือผิดระเบียบของคชกตองรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ. ถ้ามี
คำสั่งให้จ่ายเงินซึ่งตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบนั้นไม่เป็น
การชอบแล้วก็ควรตัดทอนเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อผู้บังคับบัญชา
สั่งทบทวนเป็นลายลักษณ์อักษรให้คงจ่ายแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้จ่ายเงินก็ย่อม
พ้นจากความรับผิดชอบ มิฉะนั้นถ้ามีการทักท้วงขึ้นภายหลังว่าการจ่าย
ไม่ชอบด้วยระเบียบก็จะต้องรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้รับ
เงินผลประโยชน์ อาจจ่ายเงินผลประโยชน์ที่ตรงเป็นค่าใช้จ่ายได้
บรรดาจ่ายที่เกิดขึ้นในนี้ โทก็ย่อมจ่ายในนี้ โยสั่งจ่ายซึ่งมิได้
รับเงินจากเจ้าหน้าที่จ่ายเงิน (Paymaster General) ภายในสิ้นปีนี้
จะนำไปรับเงินในนี้ ใหม่ได้ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ถ้าภายหลังวัน
แล้วจะต้องออกใบสั่งจ่ายใหม่และลงหักในงบประมาณนี้ใหม่ เงิน
ที่ตรงหรือจ่ายอื่นไปก่อนไม่ได้ถือว่าเป็นการจ่ายตามงบประมาณจน
กว่าจะทำการเบิกจ่ายตามระเบียบ เว้นแต่ในกรณีที่มีการหักจ่ายเงิน
แทนอีกกรมหนึ่งก็คงลงจ่ายในงบประมาณของกรมหลังนั้นได้ แม้ว่า
การทำผิดตามระเบียบนั้นจะเป็นเวลาภายหลังวันสิ้นปีแล้วก็ตาม. โดย
นั้นเงินที่จ่ายที่ตรงแทนรัฐบาลอื่นที่เกี่ยวข้องกันต่าง ๆ จึงทำการ
ลงบัญชีภายหลังวันสิ้นปีได้.

รายได้อื่น ๆ ในนี้ โทก็ถือเป็นรายได้อื่น ๆ ของปีนี้.

กระทรวงมหาดไทยจะจ่ายเงินเกินงบประมาณประเภทใด
ประเภทหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความตกลงจากกระทรวงการคลัง

แต่กระทรวงการคลังห้ามมีอำนาจที่จะอนุญาตให้ โอนเงินต่างกรมกันไม่
ในทางปฏิบัติปรากฏว่ามีข้อขัดข้อง จึง ได้กำหนดว่า ในบางกรณี
กระทรวงการคลังอาจอนุญาตให้ โอนเงินต่างกรมได้ ในเมื่อเจ้า
กระทรวงรับรองว่าจะมีเงินเหลือจ่ายโอนมาตั้งจ่าย.

บัญชีเบิกจ่ายเงินตามงบประมาณประจำปีนั้น อธิบดีกรมตรวจและ
กรมสารบัญชีเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองว่าถูกต้อง. ถ้ามีข้อความใด
ที่ควรเสนอต่อรัฐสภาก็รายงานขึ้นไป ข้อความสำคัญๆ ในรายงาน
มีดังนี้ :- (๑) ปรากฏว่ามีการจ่ายเงินเกินงบประมาณ (๒) ในเมื่อ
เงินที่ใครขอกงบประมาณมิได้จ่ายไปตามรัฐสภาที่กำหนดไว้ และ
(๓) ในเมื่อการจ่ายเงินไม่มีหลักฐานหรือจ่ายนอกเวลาของงบประมาณ
นั้น หรือไม่ควรจ่ายในประเภทที่ลงจ่ายนั้น. อธิบดีกรมตรวจและกรม
สารบัญชีจะต้องตรวจบัญชีเบิกจ่ายส่วนราชการฝ่ายพลเรือนและทำราย
งานยื่นต่อกระทรวงการคลังภายในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน และกระทรวง
การคลังยื่นต่อรัฐสภาสามัญภายในวันที่ ๓๑ มกราคมหรือภายในหนึ่ง
สัปดาห์กว่าวันเบ็ดเสร็จประชุมรัฐสภา. ส่วนบัญชีเบิกจ่ายของราชการ
ทหารก็ยื่น อธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชีภายในวันที่ ๓๑
ธันวาคม อธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชีที่ขังตรวจสอบและรายงาน
ยื่นกระทรวงการคลังภายในวันที่ ๓๑ มกราคม และกระทรวงการคลัง
นำเสนอรัฐสภาสามัญวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์. ถ้าหากกระทรวงการคลัง
ไม่ยื่นภายในกำหนด อธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชีก็จัดทำ
รายงานนั้นเสนอรัฐสภาสามัญโดยตรง.

๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐
 ๑๐๑
 ๑๐๒
 ๑๐๓
 ๑๐๔
 ๑๐๕
 ๑๐๖
 ๑๐๗
 ๑๐๘
 ๑๐๙
 ๑๑๐
 ๑๑๑
 ๑๑๒
 ๑๑๓
 ๑๑๔
 ๑๑๕
 ๑๑๖
 ๑๑๗
 ๑๑๘
 ๑๑๙
 ๑๒๐
 ๑๒๑
 ๑๒๒
 ๑๒๓
 ๑๒๔
 ๑๒๕
 ๑๒๖
 ๑๒๗
 ๑๒๘
 ๑๒๙
 ๑๓๐
 ๑๓๑
 ๑๓๒
 ๑๓๓
 ๑๓๔
 ๑๓๕
 ๑๓๖
 ๑๓๗
 ๑๓๘
 ๑๓๙
 ๑๔๐
 ๑๔๑
 ๑๔๒
 ๑๔๓
 ๑๔๔
 ๑๔๕
 ๑๔๖
 ๑๔๗
 ๑๔๘
 ๑๔๙
 ๑๕๐
 ๑๕๑
 ๑๕๒
 ๑๕๓
 ๑๕๔
 ๑๕๕
 ๑๕๖
 ๑๕๗
 ๑๕๘
 ๑๕๙
 ๑๖๐
 ๑๖๑
 ๑๖๒
 ๑๖๓
 ๑๖๔
 ๑๖๕
 ๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐

คำขอขราชงาน กรรมวาธิการบัญญัติ ของกระทรวงการคลังจะได้พิจารณาในกรรมวาธิการบัญญัติ ในสมัยประชุมต่อไป. จำนวนเงินที่เฉลี่ยจ่าย ในงบประมาณเป็นจำนวนเงินที่จะส่งคืนคลัง ถ้ามีได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว ก็ใช้เป็นเงินสำหรับลดหนี้เงินกู้.

การตรวจสอบบัญชีนั้น ข้าราชการกรมตรวจ และกรมสารบัญชีย่อมสอดตามข้อบกพร่องใด ๆ ในการเบิกจ่ายจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรง ถ้าเล็งเห็นว่าข้อให้จัดการแก้ไขเสียให้ถูกต้องไม่จำเป็นต้องลงในรายงานเสนอรัฐสภา.

นอกจากตรวจสอบบัญชีเบิกจ่ายเงินตามงบประมาณขึ้นเป็นหน้าที่ที่ต้องทำตามกฎหมายแล้ว ข้าราชการกรมตรวจและกรมสารบัญชียังทำการตรวจสอบบัญชีของราชการอื่น ๆ ซึ่งกระทรวงการคลังจะได้ร้องขอเพื่อให้เป็นที่แน่นอนว่ารายจ่ายของราชการส่วนนั้น ๆ ใต้เป็นไปตามที่อนุมัติไว้.

ด้วยวิธีการทั้งกล่าวนี้ และได้มีการขมิบรายตกเฉียงในปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการเกี่ยวกับแยกตลอคงเงินจำนวนเงินว่าควรช่วยไม่ควรรช่วย และแก้ไขระเบียบการขอเป็นเนืองนิจ วิธีการคลังของอังกฤษจึงนับว่ามีระเบียบที่รัดกุมตึง.

ระเบียบราชการบริหารในกระทรวงการคลัง

ระเบียบบริหารราชการ ของ กระทรวง การ คลัง จัด เป็น คณะ
 กรรมการ มีข้าหลวงคลังเอก (First Lord of the Treasury)
 ซึ่งเป็นตำแหน่งสำหรับนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการคลัง
 (Chancellor of the Exchequer) กับกรรมการอื่นอีก ๓ หรือ ๔
 คนเรียกว่า ขุนเนียบหรือลอร์ด (Junior Lords) พวกขุนเนียบหรือลอร์ดเป็น
 ตำแหน่งการเมืองซึ่งเมื่อพรรคการเมืองใดได้เป็นฝ่ายรัฐบาลแล้วก็
 แต่งตั้งนักการเมืองพรรคนั้น ในตำแหน่งเหล่านี้เพื่อช่วยเหลือในทาง
 การเมือง คณะกรรมการมีเลขาธิการสองคน เรียกว่าเลขาธิการ
 ฝ่ายการเมืองซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสายที่จะติดต่อกับสมาชิกรัฐสภา
 กับเลขาธิการคลัง นอกจากตำแหน่งการเมืองเหล่านี้แล้วก็ยังมี
 ข้าราชการประจำเช่นปลัดกระทรวง (Permanent Secretary) เป็นต้น
 ตามระเบียบราชการบริหารทั่วไป.

ข้าหลวงคลังเอกคือนายกรัฐมนตรีนั้น โดยปกติมิได้ทำการเกี่ยวกับ
 กับการคลัง เว้นไว้แต่เมื่อมีเหตุฉุกเฉินอันสำคัญเกิดขึ้น เพราะโดย
 ปกติหน้าที่นายกรัฐมนตรีก็มากหลายและสำคัญอยู่แล้ว แต่คงเป็น
 ประธานกรรมการคลังโดยตำแหน่ง และเสนอรายงานผู้สมควร

รัชตำแหน่งสำคัญ ๆ คือ พระมหากษัตริย์ กับ ราชานาม ผู้ที่ทำความดี
ความชอบให้แก่แผ่นดินซึ่งควร ได้รับความเห็นใจอำนาจจากเงินฝ่ายพระ
มหากษัตริย์ที่แผ่นดินตั้งถวาย.

รัฐมนตรีว่าการคลังมีหน้าที่คล้ายคลึง กับ รัฐมนตรีว่าการคลังของ
ประเทศอื่น ๆ คือ ควบคุมการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน แนะนำให้เปลี่ยนแปลง
แปลงภาษีอากรและกิจการเรื่องหนี้สินของประเทศ ควบคุมดูแลให้รัฐบาล
มีเงินสำหรับใช้จ่ายในราชการ ควบคุมการเงินตราและภาวธนาคาร
และเป็นอธิบดีกรมกระษาปณ์ โดยตำแหน่ง (Master of the Mint).

เลขาธิการการคลังเป็นผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการคลัง มีหน้าที่ควบคุม
รายละเอียดในการเงินต่าง ๆ โดยเฉพาะการอนุญาตให้จ่ายเงินตาม
งบประมาณและควบคุมการพิจารณางบประมาณประจำปี ในรัฐสภา. นอกจากนี้
นั้นยังเป็นผู้แทนหัวหน้ากรมหรือสำนักงานอื่นไม่มีเจ้ากระทรวงโดย
เฉพาะในรัฐสภา.

เลขาธิการฝ่ายการเมืองไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงิน เพียงแต่
ช่วยเหลือข้าราชการรัฐมนตรีในปัญหาการเมืองต่าง ๆ.

กรรมาธิการคลังอื่น (Junior Lords) นั้น คนหนึ่งมีหน้าที่เกี่ยว
กี่ยวการอนุมัติให้จ่ายอำนาจ ส่วนกรรมาธิการอื่นนอกจากลงนามเพื่อเบิก
เงินจากธนาคารมาให้เจ้าพนักงานจ่ายเงินซึ่งต้องลงนามสองคนแล้วก็
ไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับคลังอีก คงช่วยเหลือราชการทางรัฐสภาสามัญ
เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอยู่ในรัฐสภาสูง หรือช่วยราชการทางรัฐ
สภาทั่ว ๆ ไป.

คณะกรรมการคลังประชุมเพื่อตั้งเลขาธิการเท่านั้น ส่วนงานอื่น
โดยปกติกรรมการหาได้ประชุมปรึกษาหารือกันอย่างไรไม่.

อำนาจของกระทรวงการคลังกว้างขวางมาก โดยอาศัยที่มาสอง
ทางคือ ทางหนึ่งเงินทรัพย์สินถาวรนั้นย่อมอนุมัติให้แก่พระมหากษัตริย์
ความรับผิดชอบของพระมหากษัตริย์ในเรื่องการเงินจึงตกทอด
มายังกระทรวงการคลัง อีกทางหนึ่งมีกฎหมายให้อำนาจแก่กระทรวง
การคลังควบคุมรายจ่ายแผ่นดินทั้งสิ้น. การเพิ่มรายจ่ายจึงต้องได้
ด้วยความตกลงก่อน มิฉะนั้นผู้จ่ายผิดระเบียบอาจจะต้องรับผิดชอบเป็น
ส่วนตัว การเพิ่มเจ้าหน้าที่ เพิ่มอัตราเงินเดือน เพิ่มเจ้าหน้าที่สำหรับ
งานใหม่ หรือตั้งส่วนราชการใหม่ต้องได้รับความเห็นชอบของคลัง
ก่อน มิฉะนั้นอธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชีจะตกท่วงซัดของชน.
โดยเหตุที่กระทรวงการคลังย่อมทราบความเคลื่อนไหวของราชการทั่วไป
ไปดังนี้ กฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับข้าราชการสำหรับกรมกอง
ต่าง ๆ เพื่อให้เสมอภาคและยุติธรรมกระทรวงการคลังจึงเป็นผู้ออก
งานส่วนใหญ่ของคลังก็คือการพิจารณาอนุมัติการเบิกจ่ายต่าง ๆ การ
เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่หรืออัตราเงินเดือน ซึ่งแต่ละอย่างนั้นต้องมี
เหตุผลสนับสนุนอย่างดี และข้าพเจ้าเห็นว่า

กรมขึ้นในกระทรวงการคลังมีกรมจัดเก็บรายได้ต่าง ๆ คือกรม
ศุลกากรและสรรพสามิต กกรมสรรพากร รวมทั้งสำนักงานจัดการ
ที่ดินราชพัสดุและป่าไม้ โรงกระษาปณ์ สำนักงานจัดเครื่องเขียน
และสำนักงานการโยธาและต้องรับผิดชอบในงบประมาณบางประเภทซึ่ง

มิใช่เป็นหน้าที่ของกระทรวงใด โดยเฉพาะ กระทรวงการคลังจะ
 ต้องคอยระวังว่าทางพระคลังข้างที่^๑ไม่ระดมให้เกิดมหันตสันดาน เพื่อ
 การนี้โดยปกติปกติกระทรวงการคลังจึงเป็นผู้ตรวจบัญชีเงิน
 งบประมาณมหากษัตริย์.

หน้าที่ของกระทรวงการคลังที่จะพึงคอยคว้ามเงินใช้ ในราชการ
 เสมอและไม่ว่าเงินเกินบัญชีจะทำให้เกิดความจำเป็นต้องทำการกู้
 เงิน เพราะรายได้น้อยไม่ได้รับสม่าเสมอกัน ถ้าข้าราชการบางประเภท
 เกือบเป็นงวดหรือปีละครั้ง ส่วนรายจ่ายต้องจ่ายเสมอทุกวัน และ
 บางคราวก็มากบางคราวก็น้อย เมื่อใดเงินคงคลังไม่พอจ่าย ก็จำเป็น
 ต้องกู้จากประชาชนมาสำรองไว้. วิถีปฏิบัติอยู่ที่คือมีกฎหมาย
 อนุมัติให้ชักการกู้ได้ โดยมีข้อจำกัด กระทรวงคลังประกาศใน
 ลอนดอนกาเซต (หนังสือข่าวราชการ) ให้ยื่นประกวดราคาการซื้อตัว
 เงินซึ่งมีกำหนดวันจ่ายคืนเงินคืนซึ่งโดยปกติไม่เกิน ๑๒ เดือนทาง
 แวงก์ออฟอิงแลนด์ บัญชีเงินคงคลังจึงได้รับเงินที่กู้ขึ้นมาสำรองไว้จ่าย
 ในเมื่อที่ต้องการ.

ถ้าหากรายจ่ายจากเงินคงคลังไม่เพียงพอชั่วคราว แวงก์ออฟอิง
 แแลนด์ก็ยอมจ่ายเงินเกินไปก่อนได้ทั้งได้กล่าวมา ในเบื้องต้นแล้ว.

นอกจากกู้เงินกระทรวงการคลังอาจหยิบยืมเงินอื่นรองจ่ายชั่วคราว
 ก่อนได้ เช่นทรเชอร์เซสส์พันคซึ่งมีกฎหมายกำหนดการรับจ่ายไว้นั้น
 เงินสำรองคลังรายนี้เป็นเงินหมุนเวียนสำหรับการใช้จ่ายในต่างประเทศ
 การเบิกจ่ายต้องเป็นไปตามงบประมาณและตามอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดไว้
 ซึ่งโดยปกติเท่ากับอัตรากระษาปณ์ คืออัตราเทียบตามราคา

เนอของคำบริษัทรู้ในเงินตราอังกฤษกับเงินตราประเทศที่จ่ายเงิน. เงิน
 ซากทุนหรือกำไรก็ลงในบัญชีเงินสำรองนี้ เงินสำรองนี้มีจำนวนไม่เกิน
 ล้านปอนด์และไม่น้อยกว่า ๗๐๐,๐๐๐ ปอนด์ ในเมื่อสิ้นปีถ้าปรากฏ
 ว่ามีกำไรก็นำส่งคลัง ถ้าซากทุนก็ต้องตั้งงบประมาณขอใช้ ให้เพื่อ
 ให้จำนวนทุนคงมีเท่าที่กำหนดไว้.

เงินสำรองอีกรายหนึ่งที่กระทรวงการคลังอาจหยิบยืมใช้ก่อนได้
 ก็คือ เงินสำรองในกรณีฉุกเฉินซึ่งมีจำนวน ๑๒๐,๐๐๐ ปอนด์
 กระทรวงการคลังอาจจ่ายเงินจำนวนนี้ได้ในกรณีจำเป็นแล้วให้เจ้า
 กระทรวงผู้ได้รับเงินไปนั้นตั้งงบประมาณขอใช้ ในขั้นนี้.

การรับจ่ายเงินในบัญชีสำรองทั้งสองนี้อยู่ในมือเจ้าพนักงานจ่าย
 เงินและอธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชีซึ่งตรวจสอบเสนอรายงาน
 ต่อรัฐสภาประจำปี กรมการรายการจ่ายก็ต้องพิจารณารายงานนี้ก่อน
 พิจารณาขงบประมาณประจำปีที่จะขอตั้งเงินใช้.

นอกจากเงินสำรองทั้งสองนี้แล้ว เจ้าพนักงานจ่ายเงินรับฝาก
 เงินที่กรมต่าง ๆ ได้รับและยังไม่ต้องการจ่ายทันที ซึ่งรวมกันแล้ว
 ก็เป็นจำนวนมากอยู่ กระทรวงการคลังอาจยืมเงินนี้จ่ายก่อน เมื่อ
 สิ้นปีจึงชำระบัญชีกันก็ได้.

บทที่ ๘

เงินกู้ - แบงก์ออฟอิงแลนด์

กระทรวงการคลังทำบัญชีเงินกู้เสนอสภาประจำปี แสดง
รายการยอดสินค้านทั้งหมด จำนวนต้นเงินกู้ที่ไม่มีกำหนดเวลาใช้คืน
จำนวนต้นเงินกู้ที่มีกำหนดเวลาใช้คืน และหนี้สินอื่น ๆ ระยะเวลา
ราคาทรัพย์สินของประเทศไทยและจำนวนเงินคงคลัง. อีกตอนหนึ่ง
แสดงจำนวนรายจ่ายทั้งสิ้น เกี่ยวกับการชำระหนี้ซึ่งจ่ายจากเงิน
แผ่นดิน และการชำระหนี้เงินกู้ขึ้น ๆ.

เงินกู้ซึ่งไม่มีกำหนดเวลาชำระคืนเงินคืนนั้น ในชั้นเดิมมุ่ง
หมายดังตอกเบี้ยว่าจะจ่ายจากรายได้แผ่นดินซึ่งเป็นภาษีอากรและอื่น ๆ
ตลอดไป ทั้งนี้ย่อมเป็นการยังความมั่นใจแก่ผู้ให้กู้ว่าจะได้ตอกเบี้ย
จากเงินที่ให้นั้นเสมอ แต่ภายหลังผู้ให้กู้เข้าใจว่ามุ่งหมายถึงต้น
เงินว่าไม่มีกำหนดชำระ และเนื่องจากรัฐบาลมีฐานะมั่นคงจะไม่
ขาดส่งตอกเบี้ย.

เงินกู้ซึ่งมีกำหนดเวลาใช้คืนนั้นต้องแจ้งเมื่อทำการกู้ โดยแน่
นอนว่าจะใช้คืนเมื่อใด ทั้งนี้เพราะกำหนดเวลาใช้คืนเงินคืนนั้นย่อม
เป็นข้อเท็จจริงสำคัญสำหรับกำหนดอัตราดอกเบี้ยราคาของเงินกู้และราคา
ซื้อขายกันในภายหลัง.

ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับเงินกู้ขึ้นเป็นคณะกรรมการ มีประธาน
รัฐสภาสามัญ รัฐมนตรีว่าการคลัง มาสเตอร์ออฟเดอะโรลส์ (Master
of the Rolls ตำแหน่งผู้พิพากษาชั้นหัวหน้าคนหนึ่งในศาลอุทธรณ์)
ลอร์ดช็ฟฟีลด์ (Lord Chief Justice หัวหน้าผู้พิพากษาศาล
ล่างคนหนึ่งและมีฐานะรองจากอธิบดีศาลฎีกาลงมากับเป็นผู้พิพากษา
โดยตำแหน่งในศาลอุทธรณ์) สมุหบดีใหญ่ที่ใหญ่ชานเซอร์รีคอร์ด (Chaucery
Court) ประธานกรรมการและรองประธานกรรมการแห่งแบงก์ออฟ
อิงแลนด์. โดยปกติงานซึ่งกรรมการจะต้อง อำนวยการนั้นปลัด
กระทรวงการคลังและอธิบดีกรมตรวจและกรมสำรวจบัญชีเป็นผู้ดำเนินการ
ตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการคลัง.

วิธีชำระคืนเงินกู้นั้นมีทุนสำรองสองทุน เรียกว่าทุนสำรองลดหนี้
เงินกู้เดิมบัญชีหนึ่ง ทุนสำรองลดหนี้เงินกู้ ใหม่อีกบัญชีหนึ่ง. เงินที่
ทบชนทุนสำรองลดหนี้เงินกู้เดิมนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่า ในปีที่
ปรากฏว่าเงินที่คลังได้รับสูงกว่าจำนวนที่คลังจ่ายแล้ว ให้ใช้เงินนั้น
ชำระคืนเงินกู้ เว้นไว้แต่จะได้อำหนดเป็นอย่างอื่น. กรรมการจ่ายเงิน
นอกรอบนอกรอบหรือเงินกู้ แล้วเพิกถอนพันธบัตรหรือเงินกู้จำนวนนั้นซึ่ง
เป็นการลดหนี้สินของประเทศ. เงินสำรองลดหนี้เงินกู้ที่ได้เคยจ่ายเป็น
เงินจ่ายลงทุนและให้เมืองชนบางเมืองก็มี.

ส่วนทุนสำรองลดหนี้เงินกู้ ใหม่ นั้นได้เงินมาสมทบจากเงินซึ่ง
ได้ตั้งงบประมาณให้จ่ายเป็นเงินชำระคืนเงินและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเงินกู้
แต่เมื่อสนบปรากฏว่าไม่จำเป็นต้องจ่าย เนื่องจากเหตุบางประการ เช่น

ตามสัญญาที่มีกำหนดว่าจะใช้คืนเงินเมื่อใด แต่โดยที่กิจการซื้อ
 พันธบัตรหรือเงินกู้ได้ราคาต่ำกว่าเมื่อออกจำหน่ายมีกำไรก็นำเงินนั้น
 ทบชนในบัญชีเงินสำรองลดหนี้เงินกู้ใหม่เช่นกัน. รัฐบาลเคยงดท
 เงินชั้นบัญชีย่อย ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะในการทำงบประมาณประจำปี
 แลเห็นว่ามียาจ่ายทางอันสำคัญกว่าการชำระคืนเงินกู้ตามวิธีนี้.

การชำระคืนเงินกู้ทั้งคืนเงินและดอกเบี้ย ทำทางธนาคารคือ
 แแบงก์ชอффิงแลนดัมและแบงก์ชอฟไอเซอรแลนดัม โดยจ่ายค่าช่วยการ
 ให้ตามอัตราซึ่งกฎหมายกำหนดไว้. ธนาคารทั้งสองแห่งมีสมุ
 ทระเขียนรายนามผู้ให้กู้ เมื่อทำการซื้อขายกันก็มาขอแก่ที่ระเขียนนาม
 เจ้าของยังธนาคาร.

แบงก์ชอффิงแลนดัมไม่มีอำนาจให้รัฐบาลกู้ยืมเงิน โดยเหตุนี้เมื่อ
 ชนมาถึงงบประมาณประจำปี จึงต้องบัญญัติเงินชงไขไว้ด้วยว่า ถ้าหาก
 รายได้ประจำปีไม่พอจ่ายรายจ่ายแล้ว ชนมติให้อันเวลาารจ่ายทดรองมีช
 ติกราวได้ ธนาคารนี้เป็นธนาคารที่รัฐบาลฝากเงินไว้โดยชนมติให้ชก
 ทุนยัตวไทยมีเงินชงไขอย่างช่าง กัยต้องให้เงินพิเศษแก่รัฐบาล และ
 ทำการจำหน่ายเงินปลกแก่ชนรัฐบาลด้วย.

บัญชีเงินพิเศษต่าง ๆ

บัญชีต่าง ๆ ที่ไต่ถามมาแล้วนั้นเป็นบัญชีที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล โดยตรง คือเป็นบัญชีรายรับและรายจ่ายเงินแผ่นดิน นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและเทศบาลด้วย และรับจัดการเงินจากเอกชนหรือให้กู้เงิน หรืออื่น ๆ บัญชีเหล่านี้เป็นบัญชีอิสระ ไม่เกี่ยวข้องกับงบประมาณประจำปีและโดยปกติมีคณะกรรมการดำเนินการเป็นราย ๆ ส่วนค่าใช้จ่ายนั้นตั้งงบประมาณประจำปี ขอกล่าวเฉพาะแต่ที่สำคัญ ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้.

บุคคลซึ่งระบุในบัญชีข้อท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยเงินกู้การโยธาอากรู้เงินจากคณะกรรมการเงินกู้สำหรับการโยธาคตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เงินที่ให้กู้ เป็นเงินที่รัฐบาลได้อนุมัติแล้ว หน้าที่ของกรรมการมีวาทารกัตซึ่งมีหลักทรัพย์เพียงพอ กำหนดอัตราดอกเบี้ย จำหน่ายทรัพย์สินทรัพย์สินไม่เป็นประจำ ส่วนค่าใช้จ่ายของกรรมการมีงบประมาณประจำปีอนุมัติอีกส่วนหนึ่งต่างหาก.

เงินกู้เทศบาลนั้นกรรมการจัดการเงินกู้ของประเทศเป็นผู้ดูแล แต่อำนาจการให้กู้หรือไม่ด้วยเหตุผลอย่างไรนั้น มีกรรมการชุดหนึ่งเป็นผู้พิจารณา เมื่อเงินให้กู้ขาดสูญก็ตั้งงบประมาณประจำปีขอใช้ ให้ถ้าหนี้สินที่ส่งจำหน่ายวาทาสสูญกลับได้รับเงินคืนมากก็ต้องนำส่งคลัง.

บัญชีภาษีอากรเทศบาดฝักอยู่กับแบงก์ออฟอิงแลนด์ บรรดา
 ภาษีอากรภายในเขตศรัทธาบัตรรัฐบาลเกียนนั้น ถ้าบุคคลใดมีส่วนได้
 อยู่นั้นแล้วสรรพากรย่อมส่งเข้าบัญชีที่วาน แล้วกระทรวงการসাধারণ
 สุขจักแบ่งให้ ถ้าจำนวนเงินน้อยไปก็อาจยื่นเพิ่มเติมได้เป็นการ
 ชั่วคราว โดยรับรองว่าเมื่อได้รับเงินส่วนแบ่งคราวหน้าจะใช้เงินยมนั้น

บัญชี ประกัน การชญา มัชชองชาติ เป็น บัญชี ที่มี กรม การ
 คุ้มครองรักษา รายได้เป็นเงินที่ผู้ ประกัน ออก ส่วนหนึ่ง นายจ้าง
 ออกอีกส่วนหนึ่ง ถ้าเกิดเจ็บป่วยแล้วก็ได้รับเงินตามอัตราที่กำหนดไว้
 ค่าใช้จ่ายของกรรมการต้องตั้งงบประมาณประจำปีตามทางกร ขันยัติ
 กรมตรวจและกรมสารบัญชีทำการตรวจสอบบัญชีตามวิธีซึ่งกระทรวง
 การคลังกำหนดให้

ทุนสำรองการชญาแผ่นดินเป็นเงินสำหรับสร้างและซ่อมทางให้ค
 ้น ได้รับเงินส่วนแบ่งจาก อากวนามันรถยนตร์และค่าธรรมเนียม
 รถยนต์ อธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชีต้องตรวจสอบรับรองเช่น
 เดียวกับบัญชีประกันการชญา มัชชองชาติ

ตัวอย่างงบประมาณ

หมวด ๕ หมู่ ๕

การศึกษา

ลอนดอนมิวเซียม

ตอนที่ ๑. งบประมาณจำนวนเงินขอตั้งประจำปีเพียง ๓๑ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๓๖ เป็นเงินก้อนและค่าใช้จ่ายรวมเงินอุดหนุนสำหรับ ลอนดอนมิวเซียม, ต้ายตแดนแกลสเซอร์เฮาส์.

ห้าพันหกร้อยห้าปอนด์

ตอนที่ ๒ งบประมาณนียกเป็นประเภทซึ่งทรัพย์สินแห่งลอนดอนมิวเซียมจะเป็นผู้รับผิดชอบ.

	๑๙๓๕	๑๙๓๖	เพิ่ม	ลบ
	ปอนด์	ปอนด์	ปอนด์	ปอนด์
ก. เงินก้อน ฯลฯ	๓,๔๐๕	๓,๔๙๐		๘๕
ข. ค่ารวม	๒,๕๒๕	๒,๔๕๐	๗๕	
ค. ค่าซื้อสิ่งของสำหรับพิพิธภัณฑ์ (เงินอุดหนุน) *	๑๒๕	๑๐๐	๒๕	
ง. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	๒๓๐	๕๗๕	๕๕	
รวม	๖,๖๘๕	๖,๖๑๕	๑๕๕	๘๕
จ. หักเงินช่วยราชการ	๑,๐๘๐	๑,๐๘๐	—	๘๐
ยอดตั้งงบประมาณ	๕,๖๐๕	๕,๕๓๕	๑๕๕	๑๓๕

คงเพิ่ม ๓๐ ปอนด์

* ใช้จ่ายในยอดเงินอุดหนุนน้จรถซึ่งมีรายการละเอียดให้ยึดถือที่กรมตรวจและกรมสารบัญชั้ตรวสอบ เงินที่เอิกไปจ่ายไม่หมดใน

ขอถวายค่าเกี่ยวกับราชการส่วนนี้

ประมาณดังนี้ :-

จำนวนประมาณดังข้างต้น

ประมาณรายจ่ายซึ่งจ่ายทางงบอื่นเกี่ยวกับ
ราชการส่วนนี้ :-

กรมตรวจและกรมสารบัญชี หมวด ๑

หมู่ ๘

สถานที่ราชการ เครื่องตกแต่งสถานที่

เชื้อเพลิง แสงสว่าง ฯลฯ หมวด ๗ หมู่ ๑

,, ,, ,, หมวด ๗ หมู่ ๒

ค่าจ้างกอยหมวด ๗ หมู่ ๑๒

ค่าเครื่องพิมพ์หมวด ๗ หมู่ ๑๓ :-

แบบพิมพ์ สมุด ฯลฯ

อื่น ๆ

ยานาญ ฯลฯ หมวด ๘ หมู่ ๔

รวมรายจ่าย

รายนี้เกี่ยวกับราชการส่วนนี้ประมาณดังนี้ :-

เงินช่วยราชการ

๑๙๓๕	๑๙๓๕
ข้อนี้	ข้อนี้
๖,๖๘๕	๖,๖๑๕
๓๒	๒๗
๔,๕๘๕	๖,๖๑๕
๕๕๐	๗๗๐
๑,๘๑๐	๑,๘๑๐
๖๐	๖๕
๑๐	๑๐
๕๘	๕๘
๑๓,๗๘๑	๑๕,๙๗๐
๑๐๘๐	๑,๐๔๐

ตอนที่ ๓.

รายละเอียดของรายการข้างต้น

ก. เงินเดือน ฯลฯ		๑๙๓๕	๑๙๓๕
จำนวนคน		ปอนด์	ปอนด์
๑๙๓๕	๑๙๓๕		
๑	๑	ผู้รักษาและเลขานุการ ป. ๑,๐๕๘	๑,๐๕๑ ๑,๐๕๔
๑	๑	ผู้ช่วย ป. ๓๓๗-๕๘๓	๓๔๒ ๕๐๙
๑	๑	,, (หญิง) ป. ๓๑๓-๕๐๔	๓๗๘ ๓๕๖
๑	๑	ผู้ช่วยเขียนเวลาและปาฐก	๑๖๘ ๑๖๕
๑	๑	เสมียน ป. ๙๓-๒๗๗	๒๖๓ ๒๔๗
๑	๑	คนเฝ้าบ้าน สัปดาห์ละ ๔๗ ชั่วโมง	
		๖ เป็นชั้ ถึง ๕๕ ช. ๖ ป.	๑๓๗ ๑๓๓
๑	๑	คนใช้ สัปดาห์ละ ๔๕ ช. ๑๑ ป.	
		ถึง ๖๑ ช. ๕ ป. ระยะเวลาตัว	๑๕๗ ๑๕๖
๑	๑	คนเฝ้าบ้านและเก็บหนังสือ	
		๔๕ ช. ๖ ป. ถึง ๕๕ ช. ๖ ป.	๑๓๗ ๑๓๓
๑	๑	คนเย็บผ้าและซ่อมเสื้อผ้า	
		๓๙๗ ๙๗ ป. ถึง ๔๗ ช. ๖ ป.	๑๑๗ ๑๐๙
๑	๑	คนรักษาห้องรับแขกของหญิง ๓๒๗.	๘๐ ๗๘
๑	๑	ชวเลขชั่วคราว	๑๔๑ ๑๓๓
๕	๕	คนรักษาความสะอาด (หญิง)	๓๖๖ ๓๖๐
		เงินเพิ่มค่าทำการนอกเวลา	๓๖ ๓๕
		ค่าประกันอนามัยส่วนผู้จ้างจ่าย	๓๒ ๓๒
๑๖	๑๖	รวมเงินเกิน	๓,๔๐๕ ๓,๔๙๐

๗.
ทำรว.

	๑๙๓๕	๑๙๓๔
	ปอนด์	ปอนด์
ค. ค่าซื้อของสำหรับพิพิธภัณฑ์ (เงินอุดหนุน) เป็นค่าซื้อสิ่งของสำหรับพิพิธภัณฑ์และค่า ใช้จ่ายอื่นในถาวรนั้น คือค่าขน ค่าเดินทาง ฯลฯ	๑๒๕	๑๐๐
ง. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด		
ค่าทำบัญชีสิ่งของ, ภาพถ่าย, ภาพโปสการ์ด	๒๕๐	๒๐๐
ค่าเดินทาง	๘๐	๘๐
ค่ายืมย้ายและทาสีสิ่งของในพิพิธภัณฑ์	๑๑๕	๑๑๐
ค่าซ่อมแซมสิ่งของในพิพิธภัณฑ์	๕๐	๕๐
โทรศัพท์	๙๕	๙๕
ค่าเช่าเก้าอี้ ฯลฯ เกี่ยวกับคาร์มิคนครี	๕๐	๕๐
รวมค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	๖๓๐	๕๗๕
จ. เงินช่วยราชการ		
รายรับจากค่าเช่าตู้ถาวรแสดง	๗๘๐	๗๘๐
ค่าขายบัญชีสิ่งของ ภาพถ่าย และรูป โปสการ์ด	๓๐๐	๓๐๐
รวมเงินช่วยราชการ	๑,๐๘๐	๑,๐๘๐

บัญชีเงินเบิกจ่ายที่ตรวจรับรองแล้ว

หมวด ๔ หมู่ ๕

บัญชีเงินเบิกจ่ายปี ค.ศ. ๑๙๓๓

ลอนดอนมิวเซียม

บัญชีเงินจ่ายประจำปีเพียงวันที่ ๓๑ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๓๓
 เทียบกับจำนวนเงินอนุญาตเป็นเงินเดือนและค่าใช้จ่ายรวมทั้งเงิน
 ออกทุนสำหรับลอนดอนมิวเซียม ตามแผนและคำสั่งเคอร์เซอร์เฮาส์.

รายการ	อนุญาต	จ่ายจริง	รายจ่ายเทียบกับ งบประมาณอนุญาต	
			น้อยกว่า อนุญาต	มากกว่า อนุญาต
ก. เงินเดือนและเงินเพิ่มพิเศษ	ปอนด์ ๓,๔๒๓	ปอนด์ ๓,๔๓๒.๕.๓	ปอนด์	ปอนด์ ๑๐.๕.๓
ข. ค่าตรวจ	๒,๕๕๐	๒,๓๖๓.๒.-	๘๖.๑๘.-	-
ค. ค่าซื้อสิ่งของสำหรับพิพิธภัณฑ์ (เงินอุดหนุน)	๕๐	๕๐.-	-	-
ง. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	๕๗๕	๖๓๘.๑๖.๖	-	๖๓.๑๖.๖
	๖,๕๐๓	๖,๔๗๔.๗.-	๘๖.๑๘.-	๗๕.๕.-
			งบประมาณสูงกว่า จ่ายจริง ป. ๑๑.๑๓.-	
หัก	ประมาณ	รับจริง		
จ. เงินช่วยราชการ	๑,๐๕๐	๑,๐๓๕.๑๐.๓		เงินช่วยราชการรับต่ำ กว่าประมาณ ป. ๑๔.๑๐
คงจ่ายจริง	๕,๔๕๖	๕,๔๔๙.๒๖.๖		

คงเป็นจำนวนเงิน
เหลือทั้งหมด ป. ๗.๓.๓

ค่าเช่าเองเหตุรายจ่ายต่างกับงบประมาณ

ง. เนื่องจากค่าขนส่งและประกันภาพที่ขมมาแสดงเป็นพิเศษ

รายละเอียดรายรับ	ประมาณ ปอนด์	รับจริง ปอนด์
ค่าเช่าอาคารแสดง	๘๒๐	๗๘๕.๒.๑
ค่าขายบัญชีสิ่งของ (ป. ๑๕๘.๗.๘)		
ไปสติกการ์ด (ป. ๘๐.๑๕.๖)		
รูปถ่าย (ป. ๕.๑.๖)		
กระจกฉายภาพ (ป. ๐.๑๗.๖)	๒๒๐	๓๔๖.๔.๓
เบ็ดเตล็ด	—	๔.๔—
	<u>๑,๐๔๐</u>	<u>๑,๐๓๕.๑๐.๓</u>

บัญชีเงินอุดหนุน

ขอยกมาจากปี ๑๙๓๒	๕.๑๐.๖
เงินอุดหนุนปี ๑๙๓๓	<u>๕๐.๐๐.๐</u>
	๕๕.๑๐.๖
จ่ายในการแสดง	<u>๕๖. ๑.๐</u>
คงเหลือยกไปปี ๑๙๓๔	<u>๒.๐๙.๖</u>

๒๑ สิงหาคม ๑๙๓๔

อาร์.อี.एम. วิลเลอร์

เจ้าพนักงานรับผิดชอบ

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบบัญชีข้างต้นนี้ตาม บทบัญญัติแห่ง เชกซ์
 เชกเกอร์แอนท์ออกคิกที่ป่าตเมนต์แอ็กต์ ๑๘๖๑ (กฎหมายว่าด้วย
 การตรวจการคลังและกรมตรวจเงินแผ่นดิน) แล้ว ข้าพเจ้าได้รัย
 รัชความและคำชี้แจงตามที่ข้าพเจ้าต้องการ ข้าพเจ้ารับรองว่าความที่
 ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าบัญชีเหล่านี้ถูกต้อง.

บี.ซี. อับคอตต์

อธิบดีกรมตรวจและกรมสารบัญชี.

คำนำ

ท่านบิดาข้าพเจ้าได้เคยรับราชการ ในกระทรวงพระคลังมหา
สมบัติ ท่านได้พยายามขอขมขื่นไป ในทางราชการ โดยหวังว่าเมื่อ
เกษียณอายุก็จะได้ประกอบกิจการทำมาหากิน ในทางนั้น การขอขมขื่นของ
ท่าน ได้พยายามเขียนไป ในเชิงขี้นิยายให้ผู้ฟังสนใจ แต่ในนิยายนั้น
มีความหมายเกี่ยวข้องกับวิชา การเวียนเสมอ คำสอนของท่านซึ่ง
ข้าพเจ้าได้เคยรับมา ทั้ง ๓๐ ปีเศษ แล้วยังคง อยู่ในความทรงจำของ
ข้าพเจ้าเป็นส่วนมาก เช่น เรื่องการขี้นิยาย ท่านสอนไม่ให้ใส่นิยายลง ถ้า
เขียนผิดก็ให้มาตรวจผิดออกเสีย แล้วจึงลงชื่อกำกัษ ในตอนที่ขี้นิยาย
ครั้งเป็นต้น ในเวลาที่ข้าพเจ้ายังเป็นเด็กขี้นิยายไม่สู้สนใจ ในเรื่องนั้นนัก
เพราะถ้าเขียนอะไรผิดก็ใส่นิยายลง นึกว่าดีกว่าที่จะขี้นิยายให้กระสาก
เลอะเทอะ ครั้นเมื่อประกอบกิจการทำมาหากินจริง ๆ ได้แล้ว คำสอน
ของท่านจึงเป็นประโยชน์ยิ่งนัก เพราะฉะนั้น ในการพระราชทาน
เพลิงศพท่านบิดา หนึ่งร้อยศพผมช่วยท่านผู้กระตือรือร้น มาในงานนี้
ข้าพเจ้าจึงเลือกแต่งเรื่อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การเงินของพระเทพพระคุณท่าน
บิดาผู้ล่วงลับไปแล้ว

การขอขมาสารทนต์แต่งขี้นิยาย ข้าพเจ้ามิได้มีความประสงค์จะให้เขียน
กล่าวเวียน ให้เขียนแต่เพียงหนังสือความรู้รอบตัวสำหรับท่านที่ใฝ่ใญ่
ในเรื่องนี้ จึงได้พยายามเขียนให้ง่ายที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเลือก
เฉพาะแต่ตอนที่ง่ายจริง ๆ มากกล่าวเท่านั้น

อาภรณ์ กฤษณามระ

กรุงเทพฯ

พฤษภาคม ๒๔๘๐

อุทิศแด่

ท่านบิดาของข้าพเจ้า

การธนาคาร

๑

ฉันคิดว่า “การธนาคาร” นั้นยังมีได้มีผู้ โคนแอตได้แน่นอนจน
ซึกเห็นว่าคืออะไร หลักวิชาและวิธีการของการธนาคารเปลี่ยนแปลงเสมอ
ตามกาลสมัย ในประเทศต่าง ๆ ย่อมมีค้เพื่อนกันมากข้างน้อยข้าง
ในสยามการธนาคารเป็นสิ่งที่ใหม่ ประชาชนส่วนใหญ่ยัง
มีทราบดีว่าธนาคารเป็นหน่วยสำคัญของการพาณิชย์ การของประเทศเพียง
ไร ที่ทราบกันก็เพียงแต่ว่าธนาคารเป็นสำนักงานสำหรับรับฝากเงิน
และให้กู้เงิน สักซีพยายามประกอบเรื่องนี้อย่างที่นำมาให้ท่านเห็น
หากท่านเดินทางออกนอกพระนครไปไม่กี่องไกลนัก ไปตามนาที่
จังหวัดอินชบุรีใกล้ ๆ แถวนี้เอง แล้วถามชาวนาในแถบนั้นว่า เคยได้
ยินคำว่าธนาคารกันบ้างหรือเปล่า ท่านจะได้รับคำตอบว่า ถึงแม้เขา
จำความได้ยังมีเคยได้ยินได้ฟังคำนี้เป็นส่วนมาก นี้ไม่เฉพาะแต่จะมี
ชาวไทยเพียงพันสองพันคนเท่านั้นที่มีเคยได้ยินคำว่าธนาคาร ผู้ใด
เคยได้ยินคำนี้มีจำนวนเป็นหมื่นเป็นแสน ก็เมื่อแต่คำว่าธนาคารยังมี
คนที่ไม่เคยได้ยินมากมายเช่นนั้นแล้ว ท่านผู้ที่ทราบว่าธนาคารคือ
อะไรก็ย่อมมีจำนวนน้อยอยู่เองเป็นธรรมดา

ในบางประเทศธนาคารตั้งขึ้นตามกฎหมายบัญญัติที่รัฐบาลได้จัดไว้
ไทยเฉพาะ ดังเช่นในสหรัฐอเมริกา แต่ในประเทศอังกฤษซึ่งเช่น

ตลาดการเงินที่สำคัญที่สุดมีไว้ มีกฎหมายบัญญัติตั้งธนาคารไว้ว่าให้
มีหน้าที่อย่างไร อันจะยึดถือได้ เป็นหลักฐานสำหรับดำเนินการได้
แน่นอน เมื่อสมัยประมาณร้อยปีเศษมาแล้ว ธนาคารในอังกฤษมีอยู่
ตามชนบทด้วยกัน คือมีธนาคารกลาง เรียกว่า แบงก์ออฟอิงแลนด์
เป็นบริษัทหุ้นส่วนได้ รัชสิทธิ์พิเศษ เป็นธนาคารทำการรับและจ่ายเงิน
ของรัฐบาลแก่ผู้เกี่ยวข้อง และมีสิทธิออกธนบัตร ในลอนดอนได้ แม้ว่า
จะไม่มีกฎหมายให้สิทธิออกธนบัตร ใดแก่ผู้เกี่ยวข้องจริงอยู่ แต่ตาม
ทางปฏิบัติการธนาคารนี้เป็นผู้ออกธนบัตร ในลอนดอนแก่ผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น
และมีกฎหมายห้ามมิให้ธนาคารอื่น ๆ ที่มีผู้ถือหุ้นเกินกว่าหกคนออก
ธนบัตร ในประเทศอังกฤษ

นอกลอนดอนมีธนาคารย่อย ๆ เป็นอันมากซึ่งมีเจตประสงค์
ทำการค้าขายเพื่อหาผลประโยชน์ ในการให้กู้ยืม การให้กู้ยืม
เป็นการช่วยเหลือพาณิชย์การ เงินที่ให้กู้ยืมเป็นธนบัตร ธนาคาร
เหล่านี้เป็นผู้ออก ส่วนมากมิใช่เป็นเงินตราของประเทศ ธนาคาร
เหล่านี้เริ่มขึ้นจากผู้มีที่ตั้งในชนบทนั้น ๆ ผู้มีทรัพย์สินเหล่านี้ให้ผู้อื่น
ยืมเงิน และวิธีให้กู้ยืมนั้นมีให้จ่ายเป็นเงินตราของประเทศให้ผู้ที่รับ
ไป แต่จ่ายเป็นค่าให้ผู้ที่แทนตัวเงินตรา ในตัวนั้นมีข้อความสัญญา
ว่าผู้ออกตัวจะไ้เงินให้แก่ผู้ที่นำตัวมาขอรับเงิน ผู้ก็ไ้ตัวนั้น
ชื่อของและใช้จ่ายค่าของถาวรแทนเงินตราของประเทศ การให้กู้
โดยออกตัวนี้ ผู้ออกตัวได้รับผลประโยชน์อย่างงาม ก็ออกเวลา
ที่ยังไม่มีผู้นำตัวมาขอเป็นเงินตรา ผู้ออกตัวไ้ก็ผลประโยชน์โดย
ไม่คั่งล้นแทนเป็นเงินตราเลย

นอกจากธนาคารสองประเภทที่กล่าวข้างบนนี้ คือธนาคารกลาง
 กับธนาคารในชนบทแล้ว ในตอนตอนยังมีธนาคารอีกชนิดหนึ่งซึ่ง
 ใต้ก็ ยืมโดยบริษัทหลักทรัพย์เป็นประกัน ธนาคารเหล่านี้พวกข้างทอง
 เป็นตัว เว้นชั้น ในสมัยเมื่อยังระมาดสามร้อยชั่งเศษมานี้ ผู้มีเงินและ
 ของมีค่า เมื่อเห็นว่าเก็บของและเงินนั้นไว้ ท้ายานเป็นการไม่ปลอดภัย
 มักนำไปฝากไว้กับพวกข้างทอง เพราะตามธรรมดาข้างทองมีที่อื่น
 มันคงแข็งแรงสำหรับเก็บทองและของมีค่าต่าง ๆ เมื่อเช่นนี้จึงนิยม
 กันว่า ถ้ามีเงินที่ยังไม่ต้องการใช้ ในทันทีทันใดแล้วก็นำไปฝากไว้กับ
 ข้างทอง โดยมีข้อตกลงว่าระมาดกับคนในวันนั้น ๆ เมื่อทรายกำหนด
 แน่นอนว่าวันนั้น ๆ เจ้าของเงินจึงมาขอรับเงินคืน ข้างทองก็อาจจ่าย
 เงินที่รับฝากไว้ ใต้อ เพื่อนแสวงหาผลกำไรได้ เพื่อเป็นหนทางนำให้ มี
 ผู้ นำเงินที่ยังไม่ต้องการใช้ จายมาฝากมากขึ้น ข้างทองจึงคิดออกเบี้ย
 ใต้อแก่ผู้ นำเงินมาฝากเป็นค่าช่วยการ ได้บ้างเล็กน้อย คอกเบี้ยที่คิด
 ใต้อแก่ผู้ฝากนั้นย่อมต่ำกว่าคอกเบี้ยที่คิดเขาจากผู้กู้ เมื่อการนำเงินฝาก
 ที่ข้างทองแพร่หลายขึ้น จำนวนเงินที่รับฝากไว้ มีมากพอที่นำไว้
 ค้าเงินการใหม่มาใช้ ได้ กล่าวคือ ้วยฝากเงินซึ่งผู้ฝากระดอขึ้นได้
 ทุกเมื่อตามต้องการ โดยไม่ต้องอิงกะกำหนดวันถอนไว้ ทั้งนี้เพราะผู้ฝาก
 ทุก ๆ รายยอมไม่ถอนเงินฝากนั้นพร้อมกันทั้งหมด ในวันเดียวกัน ฮา
 มีผู้ถอนเสียราย แต่อีกห้าสิบลดสิบรายยังไม่ถอน เช่นนี้เงินที่ฝากไว้
 สำหรับถอนไต่ทันทีก็ยังมีเหลือเพียงพอที่จะจ่ายใต้อ ยืมหาผลประโยชน์
 ใต้อ อีกเต็มชั่งกับเงินฝากที่มกำหนดวันถอน นี้เป็นข้อเกิดของบัญชี

กระแสนรายวัน ใช้แต่เท่านั้นการถอนเงินที่ฝากโดยผู้ฝากถอนได้
 ทันทีนั้น ผู้ฝากย่อมไม่ถอนครั้งเดียวเต็มจำนวนที่ฝากไว้ทุกรายไป
 ยางรายขาดถอนแต่เพียงส่วนหนึ่งตามแต่ต้องการมากหรือน้อย ทั้งนี้
 จึงได้เริ่มมีวิธีออกใบสั่งถอนเงินขึ้น ใบสั่งนี้เป็นข้อเกิดของเช็คซึ่งเรา
 ใช้กันอยู่จนทุกวันนี้ วิธีดำเนินการของช่างทองในการรับฝากและให้
 กู้เงินก็คือส่วนหนึ่งของการธนาคารของสมัยปัจจุบันนี้

ต่อจากนั้นมากก็มีธนาคารตั้งขึ้นโดยกระทรวงหน้าที่รับฝากเงินอย่าง
 พวกช่างทองเช่นนั้น แต่มีข้อจำกัดการหาผลประโยชน์แค่เพียงให้
 เงินกู้เท่านั้น ยังได้ทำประโยชน์อย่างใหญ่หลวงโดยช่วยเหลือ
 พาณิชยกรรม กสิกรรม และหัตถกรรมอีกด้วย

เมื่อประมาณยี่สิบปีเศษมานี้เอง ที่การธนาคารในอังกฤษได้
 เปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมในเรื่องการออกธนบัตร คือได้มีกฎหมาย
 ออกอนุญาตให้เฉพาะแบงก์ออฟอิงแลนด์เท่านั้นที่ออกธนบัตรใน
 อังกฤษได้ ธนาคารอื่น ๆ ออกธนบัตรก็งั้นเช่นในสมัยก่อน ๆ มีได้

ในสมัยนี้การค้าขายระหว่างประเทศเจริญขึ้น สินค้าของ
 ประเทศหนึ่ง ๆ ได้ส่งไปจำหน่ายในประเทศอื่น เมื่อเช่นนั้นประเทศที่
 ส่งของมาจากต่างประเทศก็ส่งเงินไปใช้ค่าสินค้านั้น การโอนเงิน
 นี้โดยมากธนาคารเป็นผู้รับทำ

ตามที่กล่าวโดยย่ออย่างมาข้างยนี้ จะเห็นได้ว่าธนาคาร
 คือบุคคลหรือบริษัทที่ได้ออกอนุญาตจากรัฐบาลออกธนบัตร หรือที่
 รับฝากเงินของผู้อื่น และจ่ายเงินนั้นตามคำสั่งของผู้ฝากซึ่งเรียกกัน
 ว่าเช็ค หรือรับโอนเงินไปจ่ายทางต่างประเทศ

ในสยามมีพระราชบัญญัติขังไว้ว่าธนาคารคืออะไร ธนาคารแยกออกเป็นสองชนิด ชนิดหนึ่งคือธนาคารรับฝากเงิน ซึ่งหมายถึงบุคคล ทุนส่วนสมาคมหรือบริษัทสำนักงานกิจการค้าขายที่แยกเศรษฐกิจไทยรับฝากหรือเก็บจากผู้อื่น ซึ่งเงินอันผู้รับเศรษฐกิจอาจจ่ายหรือส่งไปที่อื่นโดยวิธีเช็คตราพดหรือเช็คหรือคำสั่ง อีกชนิดหนึ่งเรียกว่าธนาคารแลกเงิน คือ บุคคล ทุนส่วน สมาคม หรือบริษัท ซึ่งออก ซื้และขายตัวแลกเงิน และหรือส่งเงินไปต่างประเทศเอง โดยจดหมายหรือโทรเลข ธนาคารนั้นเรามักเรียกกันว่าแบงก์ ซึ่งเป็นคำอังกฤษ ศัพท์ธนาคารเพิ่งใช้กันมากในเวลาไม่กี่ปีมานี้เอง แม้แต่ธนาคารของไทยเราเอง ยังคงทะเขี่ยนชื่อไว้ว่า “บริษัทแบงก์สยามกัมมาจล ทุนจำกัด” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ขณะที่ตั้งธนาคาร ค.ศ. ๓๐ ยี่มานี้ คำว่าธนาคารยังมีได้นำมาใช้กันแพร่หลาย ธนาคารไทยมากรับทำทั้งหน้าที่ธนาคารรับฝากเงินและธนาคารแลกเงิน นอกจากรับฝากเงินและรับแลกเงินธนาคารยังทำหน้าที่อื่น ๆ อีกหลายอย่างหลายประการ

หน้าที่สำคัญ ๆ ของธนาคารมีดังนี้คือ รับฝากเงินของบุคคล ทั้งร้านสมาคม ฯลฯ ในประเภทกระแสรายวันและประเภทฝากประจำ ให้กู้ยืมเงิน รับโอนเงินจากสาขาของธนาคารแห่งหนึ่งไปจ่ายที่สาขาอีกแห่งหนึ่งภายในประเทศ ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตสำหรับผู้เดินทางไปต่างประเทศ รับโอนเงินจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตสำหรับผู้เดินทางไปต่างประเทศ ออกเช็ค

สำหรับผู้เดินทาง ซื้ขายเงินตราต่างประเทศ ออกเลขตเคอร์ออฟเครงคิต
 สำหรับสิ่งซื้สินค้า ให้เข้าตู้สำหรับเก็บของมีค่า และช่วยเหลือการ
 ค้าขาย โดยรับซื้อตัวแลกเงินและให้ความสะดวกในการค้าขายทั่วๆ ไป
 ส่วนหน้าที่สำคัญขงธนาคารกลาง หรือธนาคารชาตินั้นมีการออก
 ธนบัตรด้วยอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งในสยามธนาคารชนคินยังไม่มี
 รัฐบาลเป็นผู้ออกธนบัตร

ต่อไปนี้จะได้อธิบายพอเป็นสังเขป ถึงวิธีปฏิบัติกิจการของธนาคาร
ในหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งมาทำการติดต่อกับธนาคาร

เมื่อผู้ใดประสงค์จะเปิดบัญชีกระแสรายวัน ซึ่งอย่างที่เรียกกัน
ว่า บัญชีเดินสะพัด ผู้ที่ขอเปิดบัญชีต้องมีผู้แนะนำรับรองต่อธนาคาร
ว่า ท่านเป็นผู้ที่ธนาคารสมควรเปิดบัญชีกระแสรายวันให้ ผู้ที่
แนะนำต้องเป็นผู้ที่ธนาคารรู้จักหรือเป็นผู้ที่มีหลักฐานดี เมื่อธนาคาร
ยอมรับเปิดบัญชีให้แล้ว ผู้ฝากนำเงินมายังธนาคาร จำนวนเงินที่
นำฝากครั้งแรก เมื่อเปิดบัญชีต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนเงินที่
ธนาคารกำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานบัญชีกระแสรายวันนั้น
ธนาคารมีภาระที่ต้องทำมาก และยังคงออกฟอร์มเช็คให้แก่ผู้ฝาก
สำหรับส่งจ่ายเงิน โดยมิได้คิดราคาค่าเช็คนั้น จำนวนเงินที่นำส่ง
ครั้งแรกจึงกำหนดไว้พอสมควรที่ธนาคารจะนำไปหมุนตามผล ประโยชน์
ที่ได้คุ้มค่าใช้จ่าย ซึ่งการที่ต้องการให้มีผู้แนะนำรับรองในการเปิด
บัญชีก็เพื่อให้เป็นที่พอวางใจได้ว่าผู้ฝากเงินเป็นผู้มีหลักฐาน เมื่อ
ได้รับสมุดเช็คไปจะไม่ออกเช็คส่งจ่ายเงินโดยไม่มีเงินฝากพอเพียงกับ
จำนวนเงินของเช็คซึ่งจ่ายไป อันจะเป็นภัยต่อการใช้จ่ายเช็คใน
ท้องตลาด และเสื่อมการนิยมใช้เช็ค

ธนาคารจะมอบสมุดฝากเงินให้ผู้นำเงินมาฝาก ผู้ฝากต้อง
ตรวจจำนวนเงินลงในสมุดฝากเงินนั้นทั้งในต้นวันและปลายวัน ถ้า

ฝากเงินนั้นมิใช่แต่ที่สำคัญ ๆ เช่นชื่อผู้ฝาก จำนวนเงิน เป็นต้น
ผู้ฝากต้องลงนามกำกับทุก ๆ แห่ง เมื่อครบยอดฝากเงินเรียบร้อยแล้ว

ธนาคารพาณิชย์ที่นจำกัด

ธนาคารพาณิชย์ที่นจำกัด

กรุงเทพ ฯ วันที่ .....

กรุงเทพ ฯ วันที่ .....

ได้รับเงินจาก .....

ได้รับเงินจาก .....

	บาท	สต.		บาท	สต.
ธนบัตร			ธนบัตร		
เหรียญบาท			เหรียญบาท		
เหรียญสลึง,			เหรียญสลึง,		
เหรียญสองสลึง			เหรียญสองสลึง		
สตางค์			สตางค์		
เช็ค			เช็ค		
.....			.....		
รวม			รวม		

(อักษร) เงิน .....

(อักษร) เงิน .....

แล้ว มอชสัมคนั้นพร้อมทั้งเงินให้แก่ผู้รับเงินของธนาคาร ผู้รับเงิน
ของธนาคารตรวจว่าจำนวนเงินที่นำส่งภายในใบฝากตรงกัน และวันที่
ที่เขียนลงนั้นถูกต้องหรือไม่ เมื่อเห็นเรียบร้อยดีแล้ว จึงประทับตรา
ชื่อธนาคารและวันที่รับเงินลงในใบฝากเงินเจ้าหน้าที่ของธนาคารลงนาม
รับเงินในใบฝากเงิน ธนาคารจะคืนสมุดฝากเงินให้แก่ผู้ฝาก ทันที

ใบฝากเงินใช้เป็นใบเสร็จรับเงินของธนาคาร ส่วนปลายช้วนธนาคารมัก
ออกจรวดลมุต ฝากเงินและเก็บไว้สำหรับ เป็นหลักฐานรับเงินที่ธนาคาร
ใบฝากเงินของธนาคารบางแห่งผู้ฝากต้องลงนามในใบฝากเงินนั้นด้วย
การนำเงินฝากในคราวต่อ ๆ มา ก็ปฏิบัติอย่างเดียวกัน ใบเสร็จ
รับเงินนั้นไม่ต้องเสียอากรแสตมป์ไม่ว่าจะ เป็นใบรับเงินจำนวนเท่าใด
เมื่อธนาคารได้รับเงินและเช็คบัญชีให้แล้ว ธนาคารจะขอตัวอย่าง
ลายมือชื่อของผู้ฝากไว้สำหรับเทียบชื่อกับลายเซ็นเช็คและจดหมายที่จะ
มีมายังธนาคารต่อไป โดยขอให้ผู้ฝากเซ็นชื่อลงในบัตรหรือสมุด
ลายเซ็นนามของผู้ฝากเงินของธนาคาร แล้วธนาคารจะมอบสมุดเช็ค
ให้แก่ผู้ฝากเล่มหนึ่ง เพื่อใช้สำหรับสั่งจ่ายเงิน เช็คทุก ๆ ฉบับมี
เลขหมายเฉพาะ และธนาคารมอบเช็คให้แก่ผู้ฝากสำหรับใช้
เฉพาะผู้ฝากคนนั้น ๆ ไม่ประสงค์ให้ผู้ฝากคนหนึ่งนำเช็คของ
ผู้ฝากอีกคนหนึ่งมาเขียนสั่งจ่ายเงิน เพราะฉะนั้นผู้ฝากไม่ควรยอมให้
ผู้ฝากคนอื่น ๆ ขอเช็คซึ่งธนาคารมอบให้ตนโดยเฉพาะไปใช้เป็นอัน
ขาด เพราะถ้าอนุญาตให้ใช้แล้วอาจเกิดความเสียหายขึ้นได้ ถ้า
ผู้ฝากคนใดไม่ใช้ เช็คซึ่งธนาคารมอบให้ โดยเฉพาะไปนำเช็คของ
ผู้อื่นมาใช้เขียนสั่งจ่ายเงินจากบัญชีของตนแล้ว ธนาคารมักไม่ยอม
จ่ายเงินตามเช็คนั้น ผู้ฝากควรเก็บรักษาสมุดเช็คซึ่งธนาคารมอบให้
ไว้ในที่ที่ปลอดภัย

เช็คคือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า “ผู้สั่งจ่าย” สั่ง
ธนาคารให้ ใช้เงินจำนวนหนึ่ง เมื่อทวงถามให้ บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือ

ให้ ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียกว่า "ผู้รับเงิน" หรือ
 ให้ ใช้เงินให้แก่ผู้ถือ และต้องมีรายการดังกล่าวต่อไปนี้คือ ๑. คำ
 ยอกข้อว่าเป็นเช็ค ๒. คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไข ให้ ใช้เงินอันเป็น
 จำนวนแน่นอน ๓. ชื่อหรือยี่ห้อและสำนักของธนาคาร ๔. ชื่อหรือ
 ยี่ห้อของผู้รับเงินหรือคำทักแจ้งว่าให้ ใช้เงินให้แก่ผู้ถือ ๕. สถานที่
 ใช้เงิน ๖. วันและสถานที่ออกเช็ค ๗. ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย ทราสาร
 อันมีรายการขาดตกบกพร่องไปจากที่กล่าวไว้นี้ ไม่สมบูรณ์เป็นเช็ค
 เว้นไว้แต่ ๑. สถานที่ใช้เงินมิได้ตกลงไว้ในเช็ค ๒. เช็คไม่ประสงค์
 ให้ปรากฏสถานที่ออกเช็ค ๓. ผู้สั่งจ่ายมิได้ลงวันออกเช็ค

ตัวอย่างเช็ค

เช็กรที่ ๑๒๓๔๕๖   กรุงเทพฯ ๙ วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๙๐

ธนาคารพาณิชย์   ทนจำกัด

แสตมป์
๕
สตางค์

จ่าย   นายเชียว   หรือผู้ถือ

เงินหนึ่งพันบาทถ้วน _____

เงิน ๑,๐๐๐ บาท _____   นายขาว

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในขณะที่ออกเช็คนั้น   บุคคลที่เกี่ยวข้องเช็ค
 มีอยู่ ๓ บุคคลด้วยกันคือ   ผู้สั่งจ่ายเงิน (ผู้ออกเช็ค)   ผู้จ่ายเงิน
 (ธนาคาร) และผู้รับเงิน

การที่ธนาคารพิมพ์แบบฟอร์มเช็คมอยให้ ผู้ฝากเงิน   ก็เพื่อให้
 ผู้ฝากใช้เช็คนั้นสำหรับสั่งจ่ายเงิน   ไม่ต้องการให้ ใช้แบบฟอร์มอย่าง

ยื่นส่งจ่ายเงิน การเขียนเช็คส่งจ่ายเงินนั้นผู้ฝากเขียนครบวันที่ ชื่อ
ผู้รับเงิน และจำนวนเงินลงในเช็ค

ผู้ออกเช็คต้องเขียนวันออกเช็ค ถ้าไม่เขียนธนาคารมักไม่ยอม
จ่ายเงินตามเช็คนั้น และผู้ออกเช็คควรระวังว่า วันที่ที่เขียนลงไป
นั้นถูกต้อง ข้อสำคัญที่ควรระวังก็คือในเรื่องศักราช คือในตอน
ต้น ๆ ของปีใหม่ผู้ออกเช็คมักจะเขียนศักราชผิด มักจะเผลอเขียน
ศักราชย่ำเก่าลงไป เช่นเขียนวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๐
เป็นวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ เพราะความเคยชินที่
เขียนศักราช ๒๔๗๘ ครั้นชนปีใหม่ก็ยังคงพลั้งเผลอเขียนศักราช
เดิมอยู่ต่อไปอีก การพลั้งเผลอเช่นนี้อาจทำให้ผู้รับเงินไปขอรับเงิน
จากธนาคารมิได้ เพราะธนาคารไม่จ่ายเช็คซึ่งนำมาขอเบิกเงินเมื่อ
พ้นกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ยกลงในเช็คนั้น วันที่ของเช็คถ้ามีผิด
แก่ ผู้ออกเช็คต้องลงนามกำกับ ถ้าเช็คฉบับใดผู้ออกไม่ได้ลง
วันที่ออกเช็ค ผู้ทรงเช็คโดยชอบด้วยกฎหมายทำการโดยสุจริต
อาจทวงเงินตามที่ถูกต้องแท้จริงลงในเช็คนั้นได้ แต่เพื่อป้องกันความ
ยากลำบากซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ ในการเติมวันที่ลงในเช็ค ผู้ทรงเช็ค
ควรคืนเช็คไปให้ผู้ออกเขียนวันออกเช็คเอง

ผู้ออกเช็คจะลงวันออกเช็คล่วงหน้าก็ได้ แต่ธนาคารไม่จ่าย
เช็คจนกว่าจะถึงวันที่เขียนไว้ในเช็ค ผู้ที่ลงวันออกเช็คล่วงหน้า
โดยตั้งใจแล้ว ย่อมมีความประสงค์ให้ผู้รับเงินนำเช็คไปเบิกเงินใน
วันหรือภายหลังวันที่ลงในเช็ค ไม่ต้องการให้เบิกเงินก่อนนั้น และ

การกระทำเช่นนี้ อาจเป็นเพราะข้อตกลงระหว่างผู้ออกเช็คและผู้รับเงิน ว่าต้องถึงกำหนดวันนั้น ๆ จึงจะรับเงินก็ได้ หรือเป็นเพราะผู้ออกเช็ค ไม่มีเงินพอที่จะจ่ายเช็คล่วงหน้าก่อนวันที่คนใดเขียนลงไป ในเช็คก็ได้ อย่างไรก็ตามธนาคารไม่ยอมจ่ายเช็คซึ่งลงวันออกล่วงหน้า แม้ว่าผู้ออกมีเงินพอเพียงจ่ายเช็คนั้น ถ้าขึ้นจ่ายไปอาจทำให้ผู้ออกเช็คได้รับความเสียหายได้ คือหากจ่ายเงินตามเช็คนั้นไป เงินในบัญชีของผู้ออกเช็ค อาจมีเหลือไม่พอจ่ายเช็คล่วงหน้า ซึ่งผู้ฝากได้ออกไปแล้ว และในที่สุดต้องคืนเช็คเหล่านั้นเพราะผู้ออกมีเงินไม่พอจ่าย

ผู้ออกเช็คอาจสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คนั้นให้แก่ผู้ถือก็ได้ หรือให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งได้ระบุชื่อไว้ก็ได้ ถ้าจ่ายให้ผู้ถือ ใด ๆ ก็ให้นำเช็คนั้นมาชนรับเงินได้ แต่หากหากจ่ายให้แก่ผู้ ที่ระบุนามไว้ในเช็คหรือตามคำสั่งผู้นั้นแล้ว ผู้รับเงินที่ผู้ออกระบุนามไว้ในเช็คต้องสลักหลังเสียก่อนจึงจะนำเช็คมาชนเบิกเงินจากธนาคารได้ นามผู้รับเงินนั้นจะต้องบ่งให้แจ่มแจ้งปราศจากข้อสงสัย การขีดฆ่าคำว่า “ผู้ถือ” เป็น “ตามคำสั่ง” หรือ “เฉพาะ” นั้น ผู้ออกเช็คไม่จำเป็นต้องลงนามกำกับคำที่ขีดแก้ ถ้าเขียนนามผู้รับเงินลงในเช็คแล้วขีดฆ่าว่า “ผู้ถือ” ออกเสีย ก็หมายความว่าจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงินที่ปรากฏนามในเช็คหรือตามคำสั่งของผู้นั้น ผู้ออกจะเขียนเพิ่มเติมคำว่า “ตามคำสั่ง” ลงไปก็ได้ หรือไม่เขียนก็ได้ แต่การขีดฆ่าคำว่า “ตามคำสั่ง” หรือ “เฉพาะ” เปลี่ยนเป็น “ผู้ถือ” แล้ว ผู้ออกเช็คต้องลงนามกำกับคำที่ขีดแก้ นั้น หรือผู้รับเงินตาม

ชิตแก่ ผู้สั่งจ่ายต้องลงนามกำกับ จำนวนเงินในเช็คต้องเขียนทั้ง
ตัวเลขและตัวอักษร จำนวนที่เป็นตัวเลขและตัวอักษรต้องตรงกันเสมอ
ถ้าผิดกันแล้วธนาคารมักคืนไปให้แก่ผู้เสียให้ถูกต้อง ในบางครั้งบาง
คราวถ้าธนาคารเห็นสมควรจ่ายเช็คเช่นนั้นแล้ว ก็จ่ายแต่เพียงจำนวน
ที่น้อยกว่า คือเช่นตัวเลขเขียนว่า “ ๖๕๔ บาท ” แต่ตัวอักษร
ปรากฏเป็น “ หกร้อยสี่สิบห้าบาท ” ธนาคารจะจ่ายแล้วก็จ่ายแต่
เพียงจำนวนตามตัวอักษรซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยกว่า เช็คก็มีจำนวนเงิน
เป็นตัวเลขแต่อย่างเดียว ธนาคารไม่ยอมจ่าย ผู้ออกเช็คต้องลง
จำนวนเงินเป็นตัวอักษรด้วย แต่เช็คซึ่งผู้ออกเขียนจำนวนเงินไว้เป็น
ตัวอักษรแต่อย่างเดียว ธนาคารอาจจ่ายเช็คนั้น ในเมื่อเห็นสมควร
และในเมื่อเห็นว่าถ้าคืนเช็คนั้นไป อาจทำให้เกิดเสียหายต่อผู้สั่งจ่ายได้
ในบางครั้งบางคราวผู้ออกเช็คเขียนจำนวนเงินที่เป็นอักษรไม่ครบถ้วน
ถูกต้องเช่น “ เงินหกกรวยสามสิบห้าสตางค์ ” ซึ่งพอแปลหมาย
ความว่า “ เงินหกกรวยสามสิบห้าบาทห้าสตางค์ ” และถ้าตัวเลข
เป็น ๖๓๐ บาท ๑๕ สตางค์ด้วยแล้ว ถึงแม้มีคำตกหล่นเช่นนั้น
ธนาคารบางทีก็ยอมจ่ายเช็คนั้น แต่ในบางครั้งจำนวนเงินที่
เขียนเป็นที่น่าสนใจจนทายไม่ถูกว่าผู้สั่งจ่ายหมายความว่าอะไรก็มี
เช่นเขียนว่า “ เงินหกกรวยสามสิบห้าสตางค์ ” ซึ่งถ้าผู้ออกเช็ค
ลืมเขียนคำว่าบาทลงไป จำนวนเงินนั้นอาจเป็น “ หกร้อยสามบาท
สิบห้าสตางค์ ” ก็ได้ หรือ “ หกร้อยสามสิบห้าบาทห้าสตางค์ ”
หรือ “ หกร้อยบาทสามสิบห้าสตางค์ ” ก็ได้ เมื่อเป็นที่น่าสนใจเช่นนั้น

แล้ว ธนาคารย่อมไม่ยอมจ่ายเงิน การเขียนตัวอักษรเช่นนั้น ถ้า
 ตัวเลขเป็นจำนวน ๒ บาท ๓๕ สตางค์ หรือ ๖.๓๕ บาท คือ ๖๓๕
 สตางค์ ซึ่งแสดงว่าผู้ส่งจ่ายมิได้เขียนตกคำว่า "บาท" ในจำนวน
 ที่เป็นตัวอักษร และจำนวนนี้เป็นจำนวนที่ผู้รับเงินขอรับแล้ว ธนาคาร
 ย่อมจ่ายเชิกรับนั้นได้ แต่ในเมื่อหน่วยของเงินตราเราคิดเป็นบาท เมื่อ
 จำนวนโคตรย ๑๐๐ สตางค์เราก็เรียกเป็นบาท และเพราะแต่จำนวนเศษ
 ของบาทเท่านั้นที่เราใช้เป็นสตางค์เช่นนั้นแล้ว ถ้าผู้ส่งจ่ายเขียนจำนวน
 เช็กรับเป็นจำนวนสตางค์ทั้งหมด ก็ชวนให้อธนาคารสงสัยได้ว่าที่เขียน
 มานั้นไม่ถูกต้อง การเขียนส่งจ่ายเงินที่อาจทำให้อธนาคารสงสัยเช่นนั้น
 ไม่ควรกระทำเลย อีกประการหนึ่ง ถึงแม้ว่าเราใช้เหรียญสลึงและ
 เหรียญสองสลึงก็ดี แต่ไม่ควรนำคำว่าสลึงมาใช้ ในการเขียนเช็กรับ
 ส่งจ่ายเงินเป็นอันขาด เช็กรับส่งจ่ายเงินตราของสยามนั้นเขียนจ่ายเป็น
 จำนวนบาทและสตางค์เท่านั้น อนึ่งในขณะนี้รัฐบาลดำริที่จะทำเหรียญ
 ครึ่งสตางค์ออกใช้ จึงขอแนะนำว่าไม่ควรส่งจ่ายเช็กรับเป็นจำนวนที่มี
 เศษของหนึ่งสตางค์ หากเช็กรับที่จะนำมาชำระเงินต่อธนาคารมีเศษของ
 หนึ่งสตางค์ก็รับแล้ว ธนาคารคงจ่ายเงินตามเช็กรับนั้นและเพราะแต่จำนวน
 ที่เป็นบาทและสตางค์เท่านั้น เศษของสตางค์ธนาคารคงก็ออกเสีย
 ไม่จ่าย เพราะการที่จ่ายเงินเป็นเศษของหนึ่งสตางค์เช่นนั้นย่อมนำมา
 ซึ่งความยากลำบากในการบัญชีของธนาคารมาก ในประเทศอื่น
 ก็คล้ายคลึงกัน เช่นในประเทศอังกฤษเหรียญอย่างต่ำที่สุดที่ใช้กัน
 คือ ฟาอิง (มีค่าหนึ่งสตางค์เศษ) มีราคาหนึ่งในสี่ของหนึ่งเปนน

ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คก็แค่เพียงจำนวนเงินที่เป็นยอดเช็ค ซึ่งถึง
และเป็นเช็คเท่านั้น เศษของหนึ่งเปนนี ธนาคารคงจ่าย

บางที่ผู้ออกเช็คประสงค์ขอกันการทวงวิตอินอาจมีในการแก้
จำนวนเงินในเช็ค มักใช้เครื่องพิมพ์ซึ่งทำพิเศษสำหรับพิมพ์ลงไป
บนเช็คและทำให้กระดาษเช็คเป็นรอยจนแก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้
พิมพ์ข้อความหรือเขียนข้อความเพิ่มเติมลงไปในเช็คเช่น “ไม่เกิน
๑,๐๐๐ บาท” หรือ “ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาท” หรือถ้อยคำจำนวน
ที่มีความหมายเช่นนั้น คำสั่งพิเศษเช่นธนาคารปฏิบัติคาม และ
ถ้าจำนวนเงินในเช็คผิดเพี้ยนไปจากคำสั่งแล้ว ธนาคารไม่จ่ายเงิน
แม้ว่าเช็คนั้นจะเป็นเช็คที่บริสุทธิมิได้ มีผู้แก้ไขจำนวนเงินแต่ประการ
ใดก็ตาม ผู้ออกเช็คควรตรวจดูโดยดีถึงวันว่าเช็คที่ออกไชนั้นไม่มี
ข้อบกพร่องต่าง ๆ เหล่านี้ การที่ธนาคารต้องคืนเช็คโดยความพลั้ง
พลาดเช่นนั้น ย่อมนำความลำบากมาสู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเช็คนั้นโดยไม่
จำเป็นเลย ผู้รับเงินไม่ได้รับเงิน ผู้ออกเช็คเองก็ต้องเสียเวลาแก้
เช็คอีก ฝ่ายธนาคารก็ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ซึ่งเป็นการเปลือง
เวลาโดยใช่เหตุ อนึ่งจำนวนเงินควรเขียนให้แจ่มแจ้งและให้อ่านออก
ได้ง่าย จำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวอักษรนั้นควรเขียนโดยระมัดระวัง
อย่าให้มีข้อผิดพลาด แต่ถ้าจำเป็นต้องขีดแก้แล้วผู้ออกเช็คต้องลงนาม
กำกับที่ซึ่งแก้ทุกแห่ง การกรอกจำนวนเงิน ผู้ออกเช็คควรเขียนให้
ชัดกับคำว่า “เงิน” ในตัวอย่างเช็คที่ให้ไว้ข้างต้นแล้ว อย่าทิ้ง
ช่องว่างไว้ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ทวงวิตเพิ่มคำหรือตัวเลขเพิ่ม

จำนวนเงินที่ส่งจ่าย เมื่อเขียนจำนวนเงินแล้ว ยังปรากฏว่ามีที่ว่างใน
บันทึกที่กำหนดไว้สำหรับเขียนจำนวนเงินในเช็คนั้น ก็ควรขีดเส้นเดี่ยว
ให้ตลอดบันทึก เพื่อมิให้ มีที่ว่างเขียนเพิ่มเติมตัวเลขหรืออักษรลงไป
ได้อีก

เช็คว่ามีจำนวนเงินเท่าใดก็ตาม ต้องเสียบค่าอากรแสตมป์
ละบัญชี ๕ สตางค์ ผู้ออกเช็क्त้องขีดฆ่าแสตมป์ที่ขีด เช็คว่า
รัฐบาลสยาม หรือบุคคลผู้กระทำการในนามของรัฐบาล เป็นผู้ออกไม่
ต้องเสียบอากรแสตมป์

เมื่อผู้ ออกเช็คว่าได้กรอกรายการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างบนคือวัน
ออกเช็ค ชื่อผู้รับเงิน และจำนวนเงินแล้ว จึงลงลายมือชื่อตาม
ตัวอย่างลายเซ็นที่ใต้ ใต้ ใต้ แก่ธนาคาร การเซ็นชื่อนั้นต้องระวังอย่า
เซ็นให้ ผิดแปลกไปจากตัวอย่างที่ให้ธนาคารไว้

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า เช็คว่าส่งจ่ายให้แก่ผู้ใด
ใคร ๆ นำมาขึ้นรับเงินจากธนาคารก็ได้ และเช็คว่าส่งจ่ายให้เฉพาะ
บุคคล ถ้าบุคคลที่เป็นผู้รับลงนามสลักหลังเช็คแล้วนำมาขึ้นรับเงิน
สดจากธนาคารได้ ในเมื่อเช็คนั้น ๆ ถูกต้องเรียบร้อย และผู้ส่งจ่าย
มีเงินณธนาคารพอจ่าย แต่ถ้าเช็คนั้นมีชดเชยหรือ ค้ำประกันชาน
คู่หนึ่งขีดขวางทางหน้าหน้าของเช็คแล้ว ธนาคารไม่จ่ายเงินสดให้
แก่ผู้นำเช็คมาขึ้นเงิน ผู้ทรงเช็คต้องมอบเช็คนั้นให้ธนาคารของตน
นำไปเบิกรับเงินแทน ถ้าผู้ทรงเช็คและผู้ออกเช็คมีบัญชีอยู่ณธนาคาร
เดียวกัน ผู้ทรงเช็คต้องส่งเช็คเข้าบัญชีของตนเสียก่อน แล้ว

จึงออกเช็คของคนเบิกเงินนั้นต่อไป   การเช็คพร้อมเช็คแบ่งได้เป็น
สองประเภทคือ ประเภทหนึ่งเรียกว่าเช็คพร้อมทั่วไป อีกประเภทหนึ่ง
เช็คพร้อมเฉพาะ

ถ้าในเช็คมีเส้นขนานที่ขีดขวางไว้ทางก้านหน้า หรือในระหว่าง
เส้นขนานนั้นเรียกว่า “ห้ามเปลี่ยนแปลง” หรือเรียกว่า “และบริษั”
หรือคำย่อของคำนี้ หรือคำว่า “ห้ามเปลี่ยนแปลง” และคำว่า “และ
บริษั” (และคำย่อของ “และบริษั”)   เช็คนี้เรียกว่าเช็ค
เช็คพร้อมทั่วไป.

แต่ถ้าในระหว่างเส้นขนานนั้น กรอกชื่อธนาคาร โอนธนาคารหนึ่ง
ลงไว้ โดยเฉพาะ หรือกรอกชื่อธนาคารก็คำว่า “ห้ามเปลี่ยนแปลง”
เช็คนี้เรียกว่าเช็คเช็คพร้อมเฉพาะ   ธนาคารผู้จ่ายเงินจะจ่ายเงินให้
แก่ธนาคารที่ระบุชื่อไว้ ที่เช็คพร้อม โดยเฉพาะเท่านั้น

ผู้ออกเช็คจะเช็คพร้อมเช็คทั่วไปหรือเฉพาะก็ได้   ถ้าเช็คไม่มี
เช็คพร้อม ผู้ทรงเช็คจะเช็คพร้อมทั่วไปหรือเช็คพร้อมเฉพาะก็ได้   ถ้า
เช็คมีเช็คพร้อมทั่วไป ผู้ทรงเช็คพร้อมได้เป็นเช็คเช็คพร้อมเฉพาะได้
ผู้ทรงเช็คอาจเติมคำว่า “ห้ามเปลี่ยนแปลง” ลงไปในเช็คเช็คพร้อม
ทั่วไป และเช็คเช็คพร้อมเฉพาะก็ได้

เช็คซึ่งเช็คพร้อมและมีคำว่า “ห้ามเปลี่ยนแปลง” นั้นไม่หมาย
ความว่า ผู้ทรงเช็คไม่อาจโอนเช็คให้แก่ผู้อื่นอีกได้   ผู้ทรงเช็คอาจ
ส่งกลับโอนให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งก็ได้   แต่ผู้ซึ่งได้รับเช็คเช็คพร้อม
“ห้ามเปลี่ยนแปลง” ไม่มีสิทธิในเช็คนั้นยิ่งไปกว่า และไม่สามารถ

ให้สิทธิในเช็กนั้นต่อไปได้ ก็กว่าสิทธิของผู้ที่คนไ้รับเช็กมา เช่น
 เช็กนั้นถูกคนร้ายลักไป และคนร้ายนำเช็กไปชำระเงินจากบุคคล
 ผู้หนึ่ง ผู้นั้นจ่ายเงินให้แก่ผู้ร้ายไป ถ้าผู้ออกเช็กสั่งมิให้อนาคาร
 จ่ายเงินตามเช็กนั้นแก่ผู้นำมาเช็กเงิน ในกรณีที่เช็กถูกคนร้ายลักไป
 ผู้รับเช็กจากคนร้ายไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้สั่งจ่ายได้
 คือไม่มีสิทธิในเช็กนั้นยิ่งไปกว่าคนร้ายซึ่งลักเช็ก

เช็กซึ่งจ่ายเงินให้แก่บุคคลคนหนึ่งหรือตามคำสั่งของผู้หนึ่ง ผู้
 รับเงินต้องสลักหลังเช็กเสียก่อนที่จะโอนเช็ก ให้แก่บุคคลอื่น ๆ ต่อไป
 โดยมอบสั่งให้ การสลักหลังเช็กเป็นสัญญาว่าผู้สลักหลังขอมอบ
 ชอชใช้เงินให้แก่ผู้ทรงเช็ก ในเมื่อผู้ทรงเรียกเก็บเงินตามเช็กนั้น
 จากธนาคารไม่ได้ โดยที่ผู้ออกเช็กไม่มีเงินในธนาคารเพียงพอจ่ายเช็ก
 หรือเช็กนั้นไม่ถูกต้องเรียบร้อย การสลักหลังเช็กคือ ผู้รับลงลายมือ
 ชื่อของตนลงไปบนด้านหลังเช็ก โดยปราศจากข้อความใด ๆ สลัก
 หลังจะนับคนเรียกว่า สลักหลังลอบ ผู้รับเงินอาจสลักหลังโดยเขียน
 ชื่อผู้ ที่คน โอนเช็ก ให้แล้วลงลายมือชื่อของตนก็ได้ ผู้ที่รับโอนเช็ก
 ซึ่งมีสลักหลังเช่นนั้น ต้องสลักหลังเช็กนี้ ก่อนจึงจะ โอนต่อไปได้
 ถ้าเช็กมีสลักหลังลอบ ผู้ทรงวางเขียนชื่อของคนหรือชื่อของผู้ใด
 ผู้หนึ่งลงเห็นอลายเช่นสลักหลังของผู้รับเงินก็ได้ หรือจะโอนเช็กนั้น
 ให้ผู้อื่นโดยเพียงมอบสั่งไม่ต้องสลักหลังก็ได้ แต่เพื่อเป็นหลักฐาน
 ในการที่จะเรียกเงินคืน ในเมื่อธนาคารไม่ยอมจ่ายเงินแล้ว ผู้รับโอน
 ควร ให้ ผู้โอนสลักหลังเช็กแก่มอ หนึ่งผู้รับโอนควรตรวจดูด้วยว่าเช็ก

ทวียุ โชนนนเวียบวอย มีสลักหลังดูาคต้อง เพื่อยงกันช้อชากลำมาก
อันพึงเกิดชนใด ความมรชชอยครวชชกเช่นนี้ ไม่แต่เพียงจะเป้น
การช้อชกันสิทธิชองคนในการไล่เบือเวือกเงินคืบจากผู้ โชนเท่านั้น ยัง
เป้นการช้อชเหลือผู้ ที่จรวกโชนชีกกันจากคนชีกด้วย

ผู้สลักหลังเช็กต้องลงลายมือช้อชชองตนตามซึ่งเขียนไว้ ในเช็ก
นั้น ถ้าผู้ส่งจ่ายเขียนช้อชชองผู้รับเงินคลาดเคลื่อน ผู้รับต้องสลักหลัง
ไปความนั้นแล้วเช่นช้อชที่ถูกช้อชก่ากัเทวีระ เช่นผู้รับเงินช้อ นายสม
แต่ผู้ช้อชเช็กเขียนเป้น นายโสม เช่นนี้ ก็ให้สลักหลังเป้นนายโสม
แล้วเช่นช้อชที่ถูกช้อชชอง นายสม ถ้ากัปลงไปด้วย ช้อชชองไทยเรา
โดยมากยากที่จะสังเกตได้ว่าเป็นช้อชชองชายหรือช้อชชองหญิง แต่
คำช้อชเพศ นาย นาง นางสาว นั้น ผู้สลักหลังจงตเลียไม่เขียน
สลักหลังลงไปก็ไ้ นามสลักหลังจระทรวง กรม กอง แลนก
ชองรัฐบาล นามสลักหลังชองบริษัท สมาคม เหล่านี้ ต้องลง
ตำแหน่งชองผู้สลักหลังด้วย ว่าเป็นผู้จักการ เลขชานการ ๑ ๒ ๓
หรือตำแหน่งชอไร และต้องเป้นตำแหน่งที่สมควรได้รับมอบช้อชนาง
ให้ช้อชแทนกรม กอง บริษัท นั้น ๆ ได้

ผู้รับเงินหรือผู้ทรวงเช็กต้องนำเช็กไปเรียกรับเงินที่ธนาคารภายใน
ในกำหนดหกเดือนนับตั้งแต่วันที่ลงในเช็กนั้น ถ้าพ้นกำหนดชอนธนาคาร
ไม่ยอมจ่ายเงินให้ ถ้าเช็กละช้อชใดเกินกำหนดเช่นนี้ผู้รับควรคืนเช็ก
ละช้อชนั้นให้ผู้ช้อช และขอให้ผู้ช้อชเช็กละช้อชใหม่แทน

นอกจากสมุดรวิเงินสมุดเช็คแล้ว ธนาคารจะมอบสมุดให้แก่นัก
ผู้นำเงินมาฝากอีกเล่มหนึ่งเรียกว่า ฆ่าสบู๊ก สมุดนี้เป็นบัญชีแสดง
รายการรับและจ่ายต่าง ๆ ของบัญชีของผู้ฝากเงิน ผู้ฝากเงินควรนำ
สมุดฆ่าสบู๊กนั้นมาให้อานาคารย่อย ๆ เพื่อธนาคารจะได้ลงรายการรับ
และจ่าย ในฆ่าสบู๊กนั้นหน้าหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็นสองส่วน คือส่วน
หนึ่งสำหรับแสดงรายการรับเงินเข้าในบัญชีของผู้ฝาก และอีกส่วน
แบ่งออกเป็นคอลัมน์ ๆ คอลัมน์หนึ่งสำหรับลงวันรับเงิน คอลัมน์ที่สอง
สำหรับลงรายการเงินที่นำส่งเข้าบัญชีว่าเป็นเงินสดหรือเช็ค หรือเงิน
นั้นได้รับโอนมาจากไหน ๆ ล ๆ คอลัมน์ที่สามแสดงจำนวนเงินที่รับ
เข้าบัญชีของรายการหนึ่ง ๆ อีกส่วนหนึ่งของหน้าในฆ่าสบู๊กแสดง
รายการจ่ายและแบ่งเป็นคอลัมน์อย่างเดียวกันกับหน้าแสดงรายการรับ
คอลัมน์หนึ่งสำหรับวันที่จ่ายเงิน คอลัมน์ที่สองแสดงรายการจ่ายเงิน
ว่าเป็นเช็คจ่ายให้ใคร และคอลัมน์ที่สามบอกจำนวนเงินของรายการ
จ่ายว่ารายนั้นเงินเท่านั้น

วิธีลงฆ่าสบู๊กมีสองชนิดคือ บางธนาคารลงรายการรับในค่าน
ทางซ้ายมือของฆ่าสบู๊ก และรายการจ่ายในค่านขวามือ บางธนาคาร
ลงรายการจ่ายในค่านซ้ายมือ และรายการรับในค่านขวามือ ข้อ
สังเกตของการลงฆ่าสบู๊กคือ ถ้าหัวหน้าฆ่าสบู๊กตั้งต้นด้วยชื่อธนาคาร
รายการรับจะอยู่ทางซ้ายมือและรายการจ่ายอยู่ทางขวามือ ถ้าหัวหน้า
ตั้งต้นด้วยนามผู้ฝากเงิน รายการจ่ายอยู่ทางซ้ายมือ และรายการ
รับทางขวามือ ทั้งตัวอย่างต่อไปนี้

ธนาคารพาณิชย์ กุญแจกัณฑ์

บัญชี

นายสม

รับ

จ่าย

๒๔๘๐			บาท	สต.	๒๔๘๐			บาท	สต.
เมษ	๑๐	เงิน	๑,๐๐๐	—	เมษ	๑๑	เช็ก	๒๐๐	—
	๑๕	"	๑๐๐	—		๑๖	เช็ก	๒๐๐	—
	๒๐	"	๑,๐๐๐	—		๒๕	เช็ก	๕๐๐	—

นายสม

บัญชี

ธนาคารพาณิชย์ กุญแจกัณฑ์

จ่าย

รับ

๒๔๘๐			บาท	สต.	๒๔๘๐			บาท	สต.
เมษ	๑๑	เช็ก	๒๐๐	—	เมษ	๑๐	เงิน	๑,๐๐๐	—
	๑๖	เช็ก	๒๐๐	—		๑๕	"	๑๐๐	—
	๒๕	เช็ก	๕๐๐	—		๒๐	"	๑,๐๐๐	—

รายการต่าง ๆ ที่ลงในป่าสียักนั้นธนาคารเป็นผู้ลง เมื่อผู้ฝาก
เงินได้ยื่นป่าสียักไป ควรตรวจว่าถูกคั้งเรียบร้อยแล้วหรือไม่ หากว่า
มีรายการใดที่ผิดหรือสงสัยควรแจ้งให้ธนาคารทราบทันที เพื่อธนาคาร
จะแก้ไขป้ายหรือแก้ไขให้ถูกต้อง ผู้ฝากไม่ควรแก้ไขรายการใน
ป่าสียัก ถ้ามีรายการที่ผิดเป็นหน้าที่ของธนาคารที่จะแก้ไขรายการ
ที่ผิดนั้นทางต้น

เมื่อใดเมื่อบัญชีธนาคารแล้ว หากผู้ฝากเงินมีความประสงค์
จะติดต่อกับธนาคาร เช่นถามว่ามีเงินเหลือในบัญชีเท่าไรขณะนี้ เป็นต้น
ผู้ฝากควรมาถามธนาคารเอง ถ้ามาไม่ทันควรมีจดหมายมาถาม ไม่
ควรให้ผู้อื่นมาถาม ธนาคารจะบอกแจ้งความเรียบร้อยของบัญชีให้แก่
ผู้ฝากเงินเท่านั้น ไม่ยอมให้ผู้อื่นทราบ แม้ว่าธนาคารจะทราบว่า
ผู้ที่มาถามนั้นเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับผู้ฝาก โดยเป็นบิดาหรือบุตรหรือ
ภรรยาก็ตาม ธนาคารไม่ยอมแจ้งให้ทราบความเรียบร้อยของบัญชี
ของผู้ฝากเป็นอันขาด

บางครั้งบางคราวผู้ฝากเงินได้เช็คเช็ก แต่ปรากฏว่าเช็คนั้น
หายหรือไม่ประสงค์ให้ธนาคารจ่ายเช็คนั้นโดยเหตุผลประการใดก็ตาม
ผู้ฝากต้องสั่งธนาคารเป็นลายลักษณ์อักษรให้งักจ่ายเช็คนั้น ๆ ถ้า
หากว่าสั่งงักจ่ายเช็คโดยทางโทรศัพท์หรือโทรเลข ธนาคารจะรีบ
ทราบไว้ แต่ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งที่ฟังปฏิบัติตามได้ ผู้ฝากเงินต้องมี
จดหมายมายังธนาคารยืนยันบริษัของคำสั่งนั้นด้วย

เงินซึ่งฝากไว้ ในบัญชีกระแสรายวัน ผู้ฝากถอนได้ทุกเมื่อโดย
ออกเช็คสั่งจ่ายเงิน ไม่ต้องแจ้งให้ธนาคารทราบกำหนดวันถอนเงิน
นอกจากรับฝากประเภทกระแสรายวันแล้ว ธนาคารยังรับฝากเงิน
ในประเภทอื่น ๆ อีก คือในประเภทฝากเพื่อเรียก และฝากประจำ

ผู้ที่จะส่งฝากเงินลงธนาคารในประเภทฝากเพื่อเรียก ต้องนำ
เงินจำนวนที่จะฝากมายังธนาคาร ธนาคารจะออกใบฝากเงินแสดงว่า
ได้รับฝากเงินจำนวนนี้ไว้ และผู้ฝากต้องให้ตัวอย่างลายเซ็นแก่
ธนาคาร ผู้ฝากอาจถอนเงินที่ฝากนั้นได้ โดยไม่ต้องขอลงแจ้งล่วงหน้า
ให้ธนาคารทราบ คือนำใบฝากเงินที่ธนาคารออกให้มาขึ้นเงินณ
ธนาคาร ใบฝากเงินชนิดนี้ธนาคารไม่อนุญาตให้ ผู้ฝาก โอนให้แก่ผู้
อื่น และถ้าจะจ่ายเงินคืนนั้นจ่ายให้แก่ผู้ฝากโดยเฉพาะ ผู้ฝากที่ขอรับ
เงินคืนต้องลงนามสลักหลังใบฝากเงินนั้นต่อหน้าธนาคาร เมื่อธนาคาร
ตรวจเห็นถูกต้องตรงกับตัวอย่างที่ยอมให้แก่ธนาคารแล้วจึงจ่ายเงินให้
เงินฝาก ในประเภทนี้ต่างกับประเภทฝากกระแสรายวันก็คือ เงินฝาก
เพื่อเรียกนั้นถ้าถอน ผู้ฝากต้องมอบใบฝากเงินคืนให้ธนาคารและ
ถอนเงินที่ฝากหมดทั้งจำนวน จะแบ่งถอนดังเช่น ในบัญชีกระแส
รายวันไม่ได้

นอกจากรับฝากดังกล่าวมาแล้วข้างบนนี้ ธนาคารรับฝากเงิน
ในประเภทฝากประจำ ๓ เดือน ๖ เดือน ๑๒ เดือน หรือนานกว่านั้น
วิธีปฏิบัติ การในเรขานั้นคล้ายคลึงกันกับฝากเพื่อเรียก คือผู้ฝากต้อง

นำเงินมาฉนาคา ษนาคาจะชอกใบฝากเงินแสดคงจำนวนเงินชัตรา
 คอกเข็ญแสดวันกำหนดฉนเงินคั้น ผู้ฝากค้องให้ลายเข็ญนามแก่
 ฉนาคาเพื่อตรวจสอยในเวลาสลักหลังฉนเงินคั้น เงินซึ่งฝากใน
 ประเภทฉนาคาที่คอกเข็ญให้แกผู้ฝากตามชัตราที่คอกลงกัน การที่
 ฉนาคาที่คอกเข็ญให้ผู้ฝาก ก็เพราะฉนาคาทรายกำหนดแน้นฉนว่า
 เงินรายนั้น ๆ ถึงกำหนดฉนเมื่อไร ในฉนที่ยังไม่ถึงกำหนดฉน
 ฉนาคาใช้จ่ายสำหรับทผลประโยชน์ไค้ ซึ่งฉนกับเงินฝากรายวัน
 หรือเพื่อเรียกฉนฉนาคามีทรายว่าผู้ฝากจะฉนเมื่อไค้ จำค้องกันเงิน
 ไว้สำหรับจ่ายคั้นให้แกผู้ฝาก จะนำไปหมนทผลประโยชน์มิไค้
 สะตอกเข็ญกับเงินฝากประจำ เงินซึ่งฝากในประเภทฝากประจำนั้น
 ผู้ฝากจะฉนก่อนกำหนดที่คอกลงไว้กับฉนาคามีไค้ ในบางคั้ง
 บางคาวฉนาคาเห็นสมควรอาจอนุญาตให้ฉนก่อนกำหนดไค้เข็ญ
 กัน แต่ฉนาคาไม่จำเป็นค้องอนุญาตให้ฉนก่อนกำหนดทุกรายไป
 การที่ฝากประจำเป็นสัญญาระหว่างฉนาคากับผู้ฝาก ว่าผู้ฝากจะไม่
 ฉนเงินไปก่อนวันที่กำหนดไว้ เช่นฝากประจำ ๖ เดือน ผู้ฝากจะไม่
 ฉนเงินนั้นจนกว่าจะถึงกำหนด ๖ เดือนนี้แต่วันนำเงินมาฝาก เมื่อ
 ถึงกำหนดฉนผู้ฝาก ค้องนำใบฝากเงินที่ ฉนาคา ชอกให้คั้น ฉนาคา
 พร้อมทั้งสลักหลังตามค้วอย่างลายเข็ญที่ไว้กับฉนาคา ฉนาคา
 ึ่งจ่ายคั้นเงินคั้นให้ผู้ฝาก พร้อมทั้งคอกเข็ญที่เกศขณตามชัตราที่ไค้
 คอกลงกันไว้ เงินฝากฉนคั้นเช่นคิ้ววกันกับฝากเพื่อเรียกผู้ฝากจะ
 สลักหลังใบฝากเงินฝากประจำโอนไปให้ผู้ ฉนมิไค้ และค้องฉนเข็ญ

จำนวนที่ฝากไว้ เวลาชอรับเงินคืนผู้ฝากควรมารับเงินด้วยตนเอง
 อัครราชทูตเขียที่ธนาคารก็ให้ ในประเภทฝากประจำ ๓ เดือน ๖ เดือน
 ๑๒ เดือนนั้นต่างกัน ถ้าถึงกำหนดถอนเร็วก็โทษชอกเขียน้อย ถ้า
 ฝากนานก็โทษชอกเขียมาก เมื่อถึงกำหนดถอนแล้ว ผู้ฝากยังไม่
 ประสงค์ที่จะถอนเงินจะฝากเงินจำนวนนั้นต่อไปอีก ๓ เดือน ๖ เดือน
 หรือ ๑๒ เดือนก็ได้ ผู้ฝากต้องส่งใบฝากเงินฉบับที่ถึงกำหนดถอน
 แล้วนั้นมาให้ธนาคาร ธนาคารจึงออกใบฝากเงินฉบับใหม่ให้ ใบ
 ฝากเงินซึ่งมีโทษชอกเขียชงกันตามจำนวนเงินต่ำกว่า ๕๐๐ บาท ต้อง
 เสียค่าอากรแสตมป์ ๒๕ สตางค์ ถ้ามีจำนวนตั้งแต่ ๕๐๐ บาทขึ้นไป
 ต้องเสียอากรแสตมป์ ๕๐ สตางค์ เมื่อถึงกำหนดถอนเงินผู้ฝากควร
 แจ้งให้ธนาคารทราบว่า จะฝากเงินรายนั้นต่อไปหรือต้องการถอน ไม่
 ควรเพิกเฉยเลย

ในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศธนาคารรับฝากเงินโดยคิด
 ชอกเขียให้แก่ผู้ฝากตามอัตราของธนาคาร แต่ก่อนถอนเงินจาก
 บัญชีนี้ ผู้ฝากต้องแจ้งความประสงค์และจำนวนเงินที่จะถอนให้
 ธนาคารทราบล่วงหน้าเสียก่อนเป็นเวลา ๗ วันหรือเร็วหรือช้ากว่านั้น
 แล้วแต่ข้อตกลงกับธนาคาร โดยมากสำหรับเงินจำนวนน้อย ๆ
 ธนาคารมักอนุญาตให้ถอนได้แม้ ผู้ฝากจะมี ใต้นแจ้งความประสงค์ให้
 ธนาคารที่รายล่วงหน้าก็จริง

ในบางประเทศคนออกฝากเงินฝากในประเทศนี้ แล้วในเมื่อไม่นาน
 มานี้ ธนาคารยังได้นำวิธีการใหม่มาใช้ โดยให้ประชาชนได้เก็บ

ออมทรัพย์ของตนที่เหลือจากการใช้จ่ายไว้ทีละเล็กละน้อย โภคยออก
 หีบออมสินให้แก่ผู้ ทัดชงการฝากในประเภทนี้ จำนวนเงินที่นำฝาก
 ครั้งแรกนั้นเป็นจำนวนน้อย คือราวบาทเศษหรือสองบาทก็ ได้ เมื่อ
 ธนาคารได้ร้อยเงินแล้วจะมอบหีบใส่เงินให้แก่ผู้ฝากใบหนึ่ง หีบที่นิยม
 ใช้กันเป็นรูปหนึ่งถึงเล่มเล็ก ๆ ใส่กระเป่าเล็กรุ่นนอกใต้ ง่ายทลายทำ
 ด้วยโลหะและข้างนอกหุ้มหนังมีหมายเลขประจำหีบทุก ๆ หีบ ที่ข้าง ๆ
 มีช่องคัตไว้สำหรับใส่เหรียญของหนึ่งและใส่ธนาคารหรือชื่อของหนึ่ง แต่
 หีบบางหีบมีแต่เพียงช่องสำหรับใส่เหรียญเท่านั้น หีบนั้นเมื่อถูกไข
 ซึ่งธนาคารเป็นผู้เก็บไว้ เมื่อผู้ฝาก โคนำหีบมาที่ธนาคารและใส่เงินที่
 เหลือใช้ลงในหีบทีละเล็กละน้อยตามแต่จะเก็บได้ เมื่อเห็นว่าเงินใน
 หีบนั้นมีพอสมควรที่จะนำฝากธนาคารเสียสักคราวหนึ่งแล้ว ผู้ฝาก
 ก็นำหีบนั้นไปให้ธนาคารเข็ท ธนาคาร เข็ทนั้นต่อหน้าผู้ฝากและลงรับ
 ใบบัญชีของผู้ฝาก แล้วก็มอบหีบนั้นคืน ให้ผู้ฝาก สำหรับใส่เก็บเงิน
 ค่อยไปอีก นอกจากหีบธนาคารยังมีมอบพลาสติกให้แก่ผู้ฝากอีกเล่มหนึ่ง
 แต่พลาสติกนี้ต่างกับพลาสติกของบัญชีกระแสรายวัน คือในพลาสติก
 บัญชีหีบออมสินนั้น ธนาคารลงรายการละเอียดรับและจ่ายของบัญชี
 นั้น บอกยอดเงินคงเหลือว่ามีเท่าใด และลงชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญ
 ตอนหน้าของพลาสติกธนาคารเขียนหมายเลขของหีบออมสินที่มอบให้
 แก่ผู้ฝาก และนามของผู้ฝากในสมุดพลาสติกมีแบบฟอร์มซึ่งผู้ฝาก
 ต้องเซ็นรับเงินซึ่งถอนไปครั้งหนึ่ง ๆ ก็ยังมีตัวอย่างลายเซ็นนามของผู้
 ฝากด้วย เพื่อระมัดระวังภัยกับใบเบิกเงินที่ผู้ฝากเบิกเป็นครั้งคราวว่า

ลูกต้องเวียนขว้อหรือไม่ว่างเงินซึ่งฝากในบัญชีนี้ผู้ฝากต้องกรวดเงิน
 เมื่อใดก็ถอนได้ ธนาคารก็คอกเบี้ยให้ตามอัตราของธนาคารสำหรับ
 เงินซึ่งฝากในบัญชีนี้ ที่มีจำนวนไม่ต่ำกว่าจำนวนที่ธนาคารกำหนด
 ไว้ให้ แต่จำนวนที่ธนาคารกำหนดไว้เป็นจำนวนที่ต่ำมาก คอกเบี้ย
 ที่ให้ก็สูง ต้นชั้นในอังกฤษถ้าเงินฝากในบัญชีมีจำนวนตั้งแต่ ๑๐
 ชิลลิง (ประมาณ ๕ บาท ๕๐ สตางค์) ขึ้นไปแล้วธนาคารก็ค
 คอกเบี้ยให้ร้อยละ ๗ ต่อปี แต่อัตราคอกเบี้ยและจำนวนเงินที่กำหนด
 ไว้ในต่างประเทศก็ต่างกันเป็นธรรมดา นอกจากดำเนินการให้ คห
 ชนม์สิ้นเพราะความนิยมในการประหยัดทรัพย์ของประชาชน แล้วธนาคาร
 บางแห่งยังให้ความสะดวกแก่ผู้ฝากอีกหลายประการ เช่นผู้ฝาก
 ให้นำเงินส่งเข้าบัญชีของตนที่สาขาของธนาคารแห่งหนึ่ง แห่งใดก็ได้
 สาขาธนาคารนั้นเมื่อได้รับเงินแล้วก็ส่งรับใบฝากเบิกของผู้ฝากแล้ว
 โอนเงินนั้นไปเข้าบัญชีของผู้ฝากธนาคารที่ผู้ฝากมีบัญชี ผู้ฝากไม่
 จำเป็นต้องนำส่งแต่ ละ เพราะสำนักงานธนาคารซึ่งตนได้เข้าบัญชีไว้
 ก็อีกประการหนึ่งกรวดเงินผู้ฝากชดถอนได้จากสาขาของธนาคาร
 แห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้เช่นเคียววอถักการนำเงินส่ง เพราะในใบฝากนั้นม
 ีหรืออย่างลายเซ็นนามของผู้ฝาก มียอดเงินคงเหลือของบัญชีผู้ฝาก
 ซึ่งเจ้าหน้าที่ของธนาคารได้ลงนามกำกับไว้ ธนาคารผู้จ่ายเงินมี
 หลักฐานประกอบหลักฐานจ่ายเงินเพียงพออยู่ในใบฝากนั้นแล้ว จำนวนเงิน
 ที่เบิกถอนจากสาขาธนาคารในกรณีเช่นนี้ต้องเป็นเงินไม่เกินจำนวน
 ที่ธนาคารกำหนดไว้ ก็เช่นไม่เกิน ๓๐ หรือ ๕๐ บาท เป็นต้น

หีบออมสินนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฝากมาก กล่าวคือเงินซึ่งคน
 เก็บไว้นั้น หากเก็บไว้ในหีบเก็บเงินที่บ้านเฉย ๆ ก็ไม่ได้ผลประโยชน์
 งอกงามอย่างใดเลย เมื่อนำมาฝากธนาคารยังได้ดอกเบี้ย อนึ่ง
 การเก็บเงินไว้ธนาคารย่อมปลอดภัยดีกว่าที่เก็บไว้ที่บ้าน ใช้นัก
 จะเขียนประโยชน์เพราะผู้ฝาก อย่าง เดียวเท่านั้นก็หาไม่ได้ ยังเป็น
 ประโยชน์แก่ประเทศอีกด้วย เงินออมสินเมื่อมีผู้ฝากมาก ว่าเป็น
 จำนวนเงินมากพอธนาคารอาจนำไปใช้จ่ายอุกหนุนสินค้าของประเทศ
 อีกประการหนึ่งเป็นเครื่องชักจูงให้ประชาชนรู้จักประหยัดทรัพย์ ซึ่ง
 เป็นค่านึงอันนำมาซึ่งความมั่งคั่งของประเทศในภายหน้า.

รายได้ส่วนใหญ่ของธนาคารนั้นคือดอกเบี้ยที่ไ้รับจากเงินซึ่ง
 ให้ผู้เคยค่าของธนาคารก็ ยืมไป ผู้เคยค่าคือผู้ ที่เคยมาคึกคอกย
 ธนาคารหรือโดยมากเราเรียกว่าลูกค่านั่นเอง การให้ ก็ ยืมมีสอง
 ชนิด คือเงินก็ อย่างหนึ่งกับเงินเบิกเกินบัญชีอีกอย่างหนึ่ง

เงินก็นั้นเมื่อใดตกลงกับธนาคารว่า ให้ก็ เป็นจำนวนเงินเท่าใด
 แล้วผู้ ก็ รัยเงินไปเต็มจำนวนที่ ก็ คือเช่นก็ เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
 ผู้ ก็ รัยเงินไปเต็มจำนวน ๑,๐๐๐ บาทในครั้งเดียว คอกเบี้ยสำหรับเงิน
 ก็ ชนิดนี้ธนาคาร โดยมากคึกคักเข้าในบัญชีของผู้ ก็ ๓ เดือนต่อครั้ง
 หรือ ๖ เดือนต่อครั้ง ตามระเบียบของธนาคารและตามอัตราคอกเบี้ย
 ที่ ไ้ตกลงไว้กับผู้ ก็ ถ้าผู้ ก็ นำเงินส่งธนาคารก็ รัยเงินจำนวนนั้น
 ในบัญชีของผู้ ก็ ส่วนคอกเบี้ยธนาคารก็ คึกคักตามจำนวนที่นำส่ง
 คือหมายความว่า การคึกคักคอกเบี้ยธนาคารคึก จากยอดเงินซึ่งผู้ ก็ รัย
 เป็นหนี้ธนาคารอยู่เป็นรายวัน สมมุติว่าธนาคารคึกคักคอกเบี้ยจากผู้ ก็
 ๓ เดือนต่อครั้ง ในต้นคึกคักคอกเบี้ยในวันที่ ๓๐ มิถุนายน เมือวันที่ ๑
 เมษายน ผู้ ก็ รัยเงินไปเต็มจำนวนที่ไ้รัยก็ คือ ๑,๐๐๐ บาท ครั้น
 ถึงวันที่ ๕ พฤษภาคม ผู้ ก็ นำเงินส่งใช้ธนาคาร ๒๐๐ บาท ดังนั้น
 ในวันที่ ๕ พฤษภาคม ค้นเงินที่ผู้ ก็ เป็นหนี้ธนาคารมีเพียง ๘๐๐ บาท
 เท่านั้น คือหัก ๒๐๐ บาทออกเสียจาก ๑,๐๐๐ บาท ในวันที่ ๑๐
 มิถุนายน ผู้ ก็ นำเงินส่งใช้อีก ๓๐๐ บาท ค้นเงินที่ผู้ ก็ เป็นหนี้

ธนาคารในวันนั้นเหลือเพียง ๕๐๐ บาทเท่านั้น ส่วนคอกเขี่ยธนาคาร
 ที่ตกจากผู้กู้ นั้นเกิดตามอัตราคอกเขี่ยที่ตกลงกันไว้ และคิดตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ถึงวันที่ ๕ พฤษภาคม สำหรับต้นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
 ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม ถึงวันที่ ๑๐ มิถุนายน สำหรับต้นเงิน
 ๘๐๐ บาท ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน จนถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน
 สำหรับต้นเงิน ๕๐๐ บาท ตามตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าธนาคารคิด
 คอกเขี่ยทบต้นทุก ๆ ๓ เดือน คือถ้าเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ผู้กู้
 ต้องเสียคอกเขี่ยให้แก่ธนาคารเป็นเงิน ๒๐ บาทเช่นนั้นแล้ว และใน
 วันนั้นต้นเงินที่เขียนหน้าเพียง ๕๐๐ บาทเท่านั้น ตั้งแต่วันที่ ๓๐
 มิถุนายน เป็นต้นไปผู้กู้จะต้องเสียคอกเขี่ยให้ธนาคารสำหรับต้นเงิน
 ๕๒๐ บาท คือรวมทั้งต้นทอนและคอกเขี่ยที่ต้องเสียให้แก่ธนาคารด้วย
 หนกว่าจะนำเงินส่งธนาคารใหม่อีก คอกเขี่ยที่เสียให้แก่ธนาคารจึงจะ
 ตกตามส่วน ถ้าธนาคารใดคิดคอกเขี่ยทุก ๆ ๖ เดือน ผู้กู้ต้องเสีย
 คอกเขี่ยทบต้นทุก ๆ ๖ เดือน

ส่วนเงินกู้ โดยเบิกเงินเกินบัญชีนั้น ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่ตกลงข้าง
 ขนนกคือ เมื่อได้ตกลงกับธนาคารว่าให้กู้เป็นเงินเท่าใด คอกเขี่ย
 เท่าใดแล้ว ผู้กู้ไม่จำเป็นต้องเบิกเงินที่ตกลงกู้ไปเต็มจำนวนในครั้ง
 เดียว ผู้กู้จะเบิกเงินได้ทีละน้อยตามแต่ความต้องการ โดยขอเช็ค
 เบิกเงินจากธนาคารในบัญชีกระแสรายวัน แต่จำนวนที่เบิกไปทั้ง
 หมดต้องไม่เกินจำนวนที่ตกลงไว้กับธนาคาร เมื่อนำเงินส่ง ธนาคาร
 ก็ตั้งรับเงินในบัญชีของผู้เบิกเกินบัญชี แม้เมื่อนำเงินส่งแล้วอาจขอเช็ค

เบิกเงินไปอีกก็ไ้เงินกว่าจะครบกำหนดสัญญาต้องนำเงินส่งให้อนาคาร
เต็มจำนวนที่เบิกเงินบัญชีไป การคิดดอกเบี้ยในบัญชีนั้นก็คิดอย่างเดียวกับ
บัญชีเงินกู้ คือคิดดอกเบี้ยตามยอดเงินที่เป็นหนี้ธนาคารเป็น
รายวัน แต่ตามธรรมเนียมธนาคารก็คิดดอกเบี้ยจากผู้เบิกเงินบัญชีในวัน
ต้นเดือนทุก ๆ เดือน ไม่ใช่คิด ๓ เดือนหรือ ๖ เดือนต่อครั้งดังเช่น
บัญชีเงินกู้ ผู้เบิกเงินเกินบัญชีจึงต้องเสียดอกเบี้ยทบต้นให้แก่ธนาคาร
ทุก ๆ เดือน การเบิกเงินเกินบัญชีนี้ให้ความสะดวกแก่ผู้ที่ทำกา
รค้าขายมาก คือในเมื่อต้องการเงินก็ขอเช็คส่งจ่ายเงินจากธนาคาร
เป็นครั้งคราวมากน้อยตามความต้องการ เมื่อเก็บเงินได้จากลูกหนี้
หรือขายของได้ก็นำส่งธนาคารเป็นวัน ๆ เพื่อประหยัดไม่ต้องเสีย
ดอกเบี้ยโดยใช่เหตุ

การที่ให้ผู้เคยค้ากู้เงินจะเป็นชนิดเงินกู้หรือชนิดเงินเบิกเกิน
บัญชีก็ตาม ธนาคารต้องพิจารณาโดยถ่วงแท้ตั้งแต่วันตั้งฐานะของ
ผู้กู้ และเงินที่ไ้กู้ไ้ไปนั้นเป็นเวลานานเท่าใด จึงจะนำต้นทุนส่งไ้
ธนาคารไม่มีความประสงค์ให้คนกู้เงินไปนานเกินสมควร หรือโดย
ไม่มีกำหนดนำต้นทุนส่งไ้ ถ้าผู้กู้สามารถนำเงินส่งไ้ไ้โดยเร็ว
และมีหลักฐานที่ก็ยอมไ้รับความช่วยเหลือเป็นอันดีจากธนาคาร เงิน
ที่ธนาคารไ้มาจากผู้ฝากเงินนั้น ธนาคารต้องไ้คืนผู้ฝากในเมื่อเรียก
หรือในเวลาอันมีกำหนด เพราะฉะนั้นธนาคารจะเอาเงินนั้นไปลงทุน
หาผลประโยชน์โดยไม่ทราบกำหนดแน่นอนว่า จะไ้รับเงินคืนเมื่อใด
จึงช้ไปทำเหมืองแร่ ซึ่งอาจจะไ้ผลงาหรือมีเงินคืนก็ขึ้นอยู่กับ

เช่นนี้ ย่อมไม่เป็นสิ่งก่อนการพึงกระทำ เพราะการให้กู้เพื่อหวัง
 ประโยชน์อันปราศจากความแน่นอนเช่นนี้เป็นการเสี่ยง โชคประจวบถ้วน
 การพระนั้น ก็ยืมเงินกู้ยืมก็ต้องพิจารณาจำนวนเป็นราย ๆ ไป ถ้าให้กู้
 ทุกราย ๆ หนึ่งมีจำนวนไม่มากเกินสมควรย่อมดีกว่าที่จะให้กู้ราย
 หนึ่งเป็นจำนวนมาก เพราะถ้าเกิดเสียหายเงินที่ศูนย์ไป
 รายก็เล็กน้อยตามรายหรือเสียหายไม่ร้ายแรงเท่ากับเสียไปในเงินกู้ราย
 ใหญ่ ๆ แต่เพียงรายเดียว การค้าขายนั้นย่อมมีการเสียหายในบาง
 ครั้งบางครั้งเป็นธรรมดา ในขณะนี้ผู้กู้ อาจทำเนิ การค้าขายได้ ก็
 กำไรออกงาม ฐานะมั่นคง แต่เหตุการณ์อาจเปลี่ยนแปลงในภาย
 ภายหน้า เช่นตลาดสินค้าเสียหาย ถึงกับผู้กู้ต้องขาดทุนจนค้าขาย
 ต่อไปไม่ได้ ก็มี แม้ว่าธนาคารจะพิจารณาหลักฐานของผู้กู้และ
 หลักทรัพย์โดยรอบคอบประการใดก็ตาม ก็ย่อมมีเสียอยู่บ้างเหมือนกัน
 แต่เมื่อใช้ความระวังและพิจารณา โดยละเอียดแล้วย่อมไม่ใคร่มีข้อ
 เสียหาย ถึงหากจะเสียหายบ้างก็เป็นเพียงเล็กน้อย การกู้เงินไป
 ลงทุนหาผลประโยชน์ ในกิจการค้าขายซึ่งกินเวลานานกว่าจะนำคืนทุน
 ส่งใช้ได้ เช่น ซื้อเครื่องจักรเครื่องไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายกระแสไฟ
 ธนาคารถ้ายอมให้กู้แล้วย่อมไม่ให้กู้เป็นจำนวนมาก นอกจากผู้กู้จะ
 มีรายได้ทางอื่นเพียงพอที่จะใช้เป็นเงินส่งใช้คืนตนเงินที่กู้ไปได้ภายใน
 เวลาอันสมควรหรือในเวลาที่กำหนดไว้ ผู้กู้เงินมักเชื่อความสามารถ
 ของตนว่าสามารถหาเงินมาส่งใช้ธนาคารได้ ในเร็ววัน ผู้ที่คิดเช่นนี้
 มิใช่แต่ในรัชหนึ่งระมันแต่เพียงเท่านั้น มีเป็นจำนวน

มากก็เที่ยว คังนั้นธนาคารจึงต้องพิจารณาที่โดยฉับฉิวว่าผู้กู้สามารถ
จะหาเงินมาใช้เงินที่กู้ไปได้ภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้หรือไม่
ในเวลาอันสมควรหรือไม่

การกู้เงินผู้กู้ต้องมีหลักทรัพย์ไว้ ให้อาคารยึดถือไว้เป็นประกัน
หลักทรัพย์นั้นมีหลายอย่างหลายชนิดด้วยกันที่ธนาคารยอมรับไว้เป็น
ประกันเป็นคู่เช่นพันธบัตร ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขึ้นในที่ดินแปลง
นั้น ใบหุ้นส่วนบริษัทค้าขายที่มีหลักฐานที่แน่นอน หลักทรัพย์ควร
เป็นสิ่งที่ดีชอขายกันได้ง่ายพอสมควร ราคาของหลักทรัพย์นั้นต้องมี
ราคาสูงกว่าจำนวนเงินที่กู้ไปเสียว่าหลักทรัพย์ลดราคาลงบ้าง ก็ยังคงมี
ราคาสูงพอคุ้มกับเงินที่กู้ไป ผู้กู้ โดยมากก็ราคาหลักทรัพย์ของ
ตนสูง เช่นนี้เป็นของธรรมดาเพราะการที่ราคาหลักทรัพย์สูงนั้นก็เช่น
หนทางแสดงว่าหลักฐานของคนก็ ทรัพย์สมบัติของใครใครก็ย่อม
มีราคาสูงอยู่เอง นอกจากทรัพย์สมบัตินั้นเป็นของที่ดีชอขายกันมาก
ในตลาดและมีราคานั้นอ่อน เช่นใบถือหุ้นในบริษัทใหญ่ ๆ ที่ดินของ
ใครใครก็นักว่าราคาสูงในเมื่อยังไม่ประสงค์ที่จะขายไปเสีย แต่ใน
การพิจารณาให้กู้เงิน ธนาคารเลือกหลักทรัพย์ที่ธนาคารเห็นสมควร
และดีราคาหลักทรัพย์นั้นตามความรู้ความเข้าใจของธนาคารเอง หลัก
ทรัพย์ที่ชอขายได้ง่ายย่อมเป็นที่นิยม เช่นพันธบัตรของรัฐบาล ใบหุ้น
ของบริษัทที่มั่นคง ในบางครั้งบางคราวธนาคารให้กู้เงินโดยมีบุคคล
ที่มีหลักฐานมั่นคงก็ เป็นผู้ชอตรงเชื่อถือได้และธนาคารเห็นสมควร
เป็นผู้รับประกันเงินกู้แทนที่จะเรียกหลักทรัพย์เป็นประกันจากผู้ กู้ ผู้

มีหลักฐานที่นั่นหากผู้ใด ไม่สามารถนำเงินส่งให้ ได้แล้ว ธนาคารอาจ
เรียกเรื่องเงินจำนวนนั้น ได้จากผู้ประกัน เพราะฉะนั้นธนาคารจึงต้อง
กวตขันในเรื่องที่ให้ก็ โดยมิบุคคลเป็นประกัน เพราะบางทีผู้ประกัน
อาจมีหลักฐานที่มีเงินทอง แต่ครั้นเมื่อเวลาเรียกให้ ใช้เงินใน
ถานเป็นผู้ประกันแล้ววิธ พลวหลัก เลียงทำให้เกิด ความลำบาก
ต่าง ๆ นา ๆ ต่อธนาคาร ธนาคารจึงมักยอมให้เฉพาะบุคคลที่
ธนาคารรู้จัก และชื่อตรงบุตรากัน ได้ง่ายเป็นผู้ประกันเงินกู้ สำหรับ
บริษัทหรือบุคคลที่มีหลักฐานมั่นคง ธนาคารอาจให้กู้เงินได้ โดยไม่
เรียกเรื่องให้มีประกันเลย แต่ธนาคารต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน
ว่าเป็นการสมควรจริง ๆ ผู้กู้ยืมอย่างนี้กว่าการที่ธนาคารกวตขันใน
เรื่องผู้ ยืมเงินออกก็ช่นข้างเป็นการกวตขันเกินแก่เหตุ แต่ช่นนี้ไม่
เป็นข้อที่ควรระบกกั้นมากกล่าวว่าธนาคาร เพราะธนาคารต้องรักษา
ผลประโยชน์ของผู้ ถือหุ้นของธนาคาร เงินที่ธนาคารมีสำหรับใช้จ่าย
ให้กู้ยืม เป็นเงินที่ผู้ เชื้อถือธนาคารนำมาฝากไว้ ซึ่งผู้ฝากเรียกถอน
คืนได้ตลอดเวลาต้องจ่ายเงินคืนให้ ผู้ฝากเต็มจำนวน จึงเป็นหน้าที่
ของธนาคารต้องระวงมิ ให้เกิดการเสียหายช่นใด ถ้าระหัยชยกตัว
อย่างมากกล่าวให้เห็นอย่างง่าย ๆ ก็เช่นถ้าท่านผู้หนึ่งมีเงินและมีคน
มาขอยืมเงินจากท่านผู้หนึ่ง โดยท่านไม่ทราบว่าเงินที่ ให้ ไปนั้นระได้
กลับคืนมาหรือช่นยไปช่นนี้ โดยหลักฐานของผู้ ยืมไม่มั่นคงแล้ว
ท่านผู้หนึ่งจะให้เขายืมเงินไปหรือไม่ เมื่อคนเราต้องระวงรักษาผล
ประโยชน์ของช่นนี้ใด ธนาคารก็ทำช่นช่นช่นช่นรักษาผลประโยชน์
ของธนาคารช่นนั้น

การได้กู้ยืมเงินนั้น ในจังหวัดหนึ่ง ๆ ก็ผิดเพี้ยนกันบ้าง
 ในเรื่องหลักการพัวประกันและกำหนดเวลาส่งใช้เงินกู้ ในจังหวัด
 ที่ทำการค้าขายในทางส่งสินค้าจากต่างประเทศมา หรือส่งสินค้าไป
 ต่างประเทศและค้าขายทั่วไป ผู้กู้ที่เป็นผู้ มีหลักฐานที่มั่นคงก็เพียง
 เวลาสั้น ๆ คือต้องการทุนไปหมุนหรือสินค้าชั่วคราวพอขายสินค้า
 นั้นได้เก็บเงินจากลูกค้าแล้วก็นำเงินส่งคืนธนาคาร และจำนวนเงินที่
 ขนส่งเป็นฤดูกาลไม่ใช่ว่ามีผู้ ต้องการกู้เงินเป็นจำนวนมากเหมือนกัน
 ตลอดปี คือในเดือนที่มีข้าวส่งออกนอกประเทศมีผู้ต้องการกู้เงินเพื่อ
 ซื้อข้าวจากต่างประเทศส่งไปขายต่างประเทศ เมื่อได้ขายเงินแล้วก็ใช้
 เงินที่กู้ไปนั้น ส่วนการกู้ ในอย่างอื่นนั้นเวลากำหนดที่ต้องส่งเงินกู้
 ค่อนข้างกว่าการออกหมุนสินค้าชนิดเช่นข้าว ในการค้าขายต่าง ๆ
 ผู้ค้าขายต้องมีทุนรอนพอที่จะทำการค้าขายได้เจริญรุ่งเรือง ที่ระ
 นึกว่ากู้เงินผู้ เช่นเช่น ธนาคารมาทำการค้าขายนั้นไม่เป็นการสมควร
 ผู้ที่คิดชนิดนี้หลักฐานย่อมไม่แน่นอน และเป็นผู้ที่จะมิได้รับการ
 ช่วยเหลือให้กู้ยืมจากธนาคาร ธนาคารจะอยู่ได้ก็ด้วยความเชื่อถือ
 ของประชาชน โดยนำเงินมาฝากธนาคาร ในที่นี้ของเขี้ยวกันผู้ที่
 ค้าขายโดยขอความช่วยเหลือจากธนาคารก็ต้องได้รับความเชื่อถือจาก
 ธนาคาร ทำการตรงไปตรงมาโดยซื่อสัตย์สุจริต อนึ่งผู้ที่ได้รับ
 ความช่วยเหลือจากธนาคารให้กู้เงินโดยอาศัยความมั่นคงในฐานะ
 ของตนนั้นควรทำเนนกิจการค้าขายโดยระมัดระวังไว้ให้เป็นที่วางใจของ
 ธนาคารมิควรให้เกิดเสียหายหรือข้อสงสัยให้เห็นว่าวิธดำเนินการนั้น ๆ อาจ
 นำความเสียหายมาสู่คนได้ ถ้าทำเนนงานไม่เรียบร้อย ธนาคาร

เห็นว่าไม่สมควรที่จะช่วยเหลือต่อไปแล้วอาจบังคับให้ชำระหนี้ตามข้อ
 อนุคารณนั้นเสีย ซึ่งทำให้ตนได้รับความเดือดร้อนหรืออย่างที่ต้องเลิก
 การค้าขายนั้นเสีย

ในจังหวัดและเมืองที่ทำการเพาะปลูกเป็นส่วนใหญ่ การกู้
 ยืมเงินจากธนาคารเพื่อช่วยเหลือประกอบกิจการกรรมนั้น ธนาคาร
 ต้องพิจารณาโดยกวัดข้นยิ่งขึ้นว่าสมควรให้กู้หรือไม่ เพราะเงินที่
 ให้กู้ไปเช่นนั้นมักเป็นเวลานานกว่าผู้กู้สามารถจะหาเงินมาส่งใช้ ให้
 ได้ นอกจากให้กู้เป็นเวลานานขึ้นแล้ว ราคาที่นาซึ่งผู้กู้ส่วนใหญ่มี
 สำหรับมอขให้ธนาคารเป็นประกันเงินกู้ ยังขาดมีราคาตกต่ำใน
 เมืองฝนและน้ำไม่เพียงพอสำหรับทำนาข้าวที่ไถกันน้อย หรือราคาข้าว
 ตกต่ำแล้วอาจทำให้ที่นานั้น ๆ ลดราคาไถ่มาก ธนาคารจำเป็นต้อง
 งดเว้นหน้าเพื่อประมาณค่าที่นานั้น ๆ สมควรมีราคาประมาณเท่าใด
 และการกระประมาณเช่นนั้นเป็นของยากมาก อีกประการหนึ่งที่นามี
 ราคาขึ้น ๆ ลง ๆ ขึ้นราคาหนึ่ง ขั้หน้าราคาอาจขึ้น และในปีต่อไป
 อาจตกลงมากอย่างไม่มีใครคาดคะเนได้ถูกต้องก็เป็นได้ อีกประการหนึ่ง
 ที่นาซึ่งขยไม่ต่างไกลกันอาจมีราคาแตกต่างกันมากก็ได้ ธนาคาร
 จะต้องระวังในเรื่องนี้ เช่นนาตอนราคาถูกและไม่ไกลจากนาตอน
 เท่าใดนักถึงที่นาซึ่งมีนาสำหรับทำการเพาะปลูกออกมมานานก็มีราคาสูง
 ฟ้าซึ่งห่างไกลจากถนนและทางรถไฟย่อมต้องมีราคาต่ำ เพราะถึงแม้
 ฟ้าจะอุดมพอเพียงกับการทำนาก็จริง เมื่อข้าวเกี่ยวแล้วต้องใช้จ่าย
 ค่าขนส่งแพงจนทำให้ได้ผลประโยชน์ที่ไ้จากการขายข้าวน้อย ราคา
 ที่นาขณะนั้นก็น้อยมทำเป็นธรรมดา

ผู้^๑ ที่เดินทางไปต่างจังหวัดเพื่อหาซื้อสินค้าหรือบริการอื่น ๆ
 จำเป็นต้องมีเงินติดตัวไปด้วยมากอย่างน้อยบ้าง แต่การที่นำเงินไป
 มาก ๆ นั้นเงินอาจหายหรือถูกลักไปก็ได้ ผู้^๒ ที่เดินทางและเงินหาย
 ไปเช่นนี้มีตัวอย่างมากรายนักหนา เพื่อให้^๓ นำเงินไปใช้ทางต่างจังหวัด
 ปลอดภัย ธนาคารจึงรับโอนเงินจากสาขาธนาคารแห่งหนึ่งไปจ่าย
 ทางสาขาของธนาคารอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดที่ธนาคารมีสาขา ผู้^๔ ที่
 ประสงค์จะโอนเงินเช่นนี้ต้องนำเงินส่งธนาคารที่จังหวัดของตนและแจ้ง
 ความจำนงว่าจะโอนไปจ่ายทางจังหวัดใดเป็นเงินเท่าใด ธนาคารจะ
 ออกใบสำคัญให้ ใบสำคัญนี้เรียกกันว่าตราพด^๕ ก็เป็นตราสาร
 อย่างเดียวกันกับเช็คแก่ผู้ส่งจ่ายเป็นธนาคาร ผู้^๖ จ่ายเงินเป็นสาขาของ
 ธนาคารณจังหวัดที่ผู้^๗ ส่งเงินประสงค์ให้จ่ายตราพด^๘ นั้นจะให้ส่งจ่ายเงินให้
 แก่ผู้^๙ ถือก็ได้ หรือจ่ายเงินให้แก่ผู้^{๑๐} เดินทางเองก็ได้ เมื่อต้องการ
 เบิกเงินณจังหวัดที่เดินทางไปก็สกัดหลังตราพด^{๑๑} นั้นและนำไปยื่นขอรับ
 เงินณสาขาของธนาคารที่จังหวัดนั้น ธนาคารจึงจ่ายเงินให้ หรือถ้าผู้^{๑๒}
 เดินทางประสงค์จะเบิกรับเงินใช้จ่ายณสาขาของธนาคารในจังหวัดต่าง ๆ
 ก็ได้ ธนาคารจะออกเช็คหรือออฟเชรคิตให้ คือเป็นหนังสือสั่งสาขา
 ธนาคารให้จ่ายเงินให้แก่ผู้^{๑๓} ถือเช็คหรือออฟเชรคิตนั้นเป็นจำนวนเงิน
 มากน้อยตามแต่ผู้^{๑๔} ถือต้องการเบิก แต่จำนวนที่เบิกไปทั้งสิ้นต้อง
 ไม่เกินกว่าจำนวนเงินซึ่งอนุญาตไว้ ในเช็คหรือออฟเชรคิต คือจำนวน

ของเงินที่ผู้ใดแลกเคอร์ร็องฟรังก์ก็คนนำส่งธนาคาร ถ้าเบิกเงินใช้จ่าย
 ธนาคารต่าง ๆ ไม่หมดจำนวนเงินของเคอร์ร็องฟรังก์ก็ มี
 เงินเหลืออีกมากน้อยเท่าใดก็ชอรัยคืนจากสำนักงานธนาคารที่ออกแลก
 เคอร์ร็องฟรังก์ก็ได้ การโอนเงินโดยวิธีตราพดกัหรือแลกเคอร์ร็องฟ
 รังก์ก็ผู้โอนต้องเสียค่าธรรมเนียมให้แก่ธนาคารตามอัตราซึ่งเป็น
 จำนวนเล็กน้อยเท่านั้น ความสะดวกที่ได้รับในการโอนเงินชนิดนี้
 เกินคุ้มค่าเงินที่ต้องเสียเป็นค่าธรรมเนียมให้แก่ธนาคาร นอกจากโอน
 เงินไปใช้จ่ายในการเดินทางแล้ว อาจโอนเงินไปจ่ายในจังหวัดที่
 ธนาคารมีสาขาก็ได้ คือโดยซื้อตราพดกัเช่นเดียวกับโอนไปใช้จ่าย
 ในเวลาเดินทาง ผู้โอนต้องแจ้งให้ธนาคารทราบนามผู้รับเงินหรือ
 จ่ายเงินตามคำสั่งของผู้รับหรือจ่ายให้แก่ผู้ใด แล้วผู้โอนก็ส่ง
 ตราพดกันั้นไปให้แก่ผู้รับณต่างจังหวัด เมื่อผู้รับได้รับตราพดกัและสลัก
 หลังลูกต้องแล้วก็นำตราพดกัมาชอรัยเงินจากธนาคารในจังหวัดนั้นได้
 ตราพดกัเช่นเดียวกับเช็คผู้ส่งอาจขีดคร่อมตราพดกัได้เหมือนกัน และ
 ตราพดกัที่ขีดคร่อมนั้นธนาคารไม่จ่ายเงินสดให้ ผู้รับต้องนำเข้าบัญชีของ
 ตนณสาขาธนาคารที่ตนมีบัญชี แล้วจึงเบิกถอนเงินที่ต้องการโดย
 ออกเช็คของตนเอง หรือถ้าให้แน่นแฟ้นเข้าอีกผู้โอนอาจขอให้
 ธนาคารส่งสาขาธนาคารต่างจังหวัดจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้หนึ่ง
 ผู้ใดก็ได้ การโอนชนิดนี้ผู้รับเงินต้องนำหลักฐานมาแสดงว่าเป็น
 ผู้รับเงินที่แท้จริง สาขาธนาคารจึงจ่ายให้ ถ้าผู้โอนต้องการให้ธนาคาร
 จ่ายเงินให้แก่ผู้รับต่างจังหวัดโดยท่วงระสังทางระทหมายหรือจ่ายทาง

กราฟที่ดังเช่นกล่าวมาแล้วไม่ทันความที่ต้องการ อาจสั่งให้ธนาคาร
 สั่งจ่ายทางโทรเลขก็ได้ ในต่างประเทศเช่นในยุโรปและอเมริกาการ
 ธนาคารของเขาได้เจริญรุ่งเรืองแล้วธนาคารใหญ่ ๆ มีสาขาและเอเยนต์
 อยู่ทั่วทุกจังหวัดในประเทศนั้น ๆ การโอนเงินไปมาเช่นนี้จึงเป็นความ
 สะดวกแก่ผู้เสียค่าของธนาคารมาก ในสยามเราการธนาคารยังนับ
 ว่าอยู่ในวัยเยาว์ ธนาคารหรือสาขาธนาคารในต่างจังหวัดมีน้อยนัก
 ยังมีให้ความสะดวกในทางค้าขายเพียงพอกับความที่ต้องการ ในเมื่อ
 ประชาชนรู้จักผลประโยชน์ของธนาคาร ธนาคารสามารถมีได้ทั่ว
 ทั้งประเทศ เมื่อนั้นแต่ละธนาคารจึงจะให้ความสะดวกแก่ประชาชน
 ได้ทันตลอดทั่วถึงกัน ทั้งนี้สุดแต่แก้ความเจริญก้าวหน้าในทาง
 พาณิชยกรรมของประเทศเป็นใหญ่

ได้กล่าวถึงถึงความสะดวกที่ธนาคาร ให้แก่ผู้เดินทางไปยังต่าง
จังหวัด ในเรื่องการโอนเงินไปมาในประเทศเดียวกันแล้ว ธนาคาร
ยังรับโอนเงินไปมาระหว่าง ประเทศอีก ด้วย ผู้ที่เดินทางไปยังต่าง
ประเทศประสงค์จะไป ขอรับเงิน เพื่อ ใช้จ่ายทางประเทศนั้น เมื่อ
แจ้งความประสงค์ให้ธนาคารทราบ ธนาคารออกกราฟต์ตามจำนวน
เงินที่ตนต้องการจะ โอนไปจ่ายทางต่างประเทศ นต์กราฟต์ที่ออก
ชนิดนี้มักออกเป็นจำนวนเงินตราของต่างประเทศ เช่น โอนไปจ่าย
ทางอังกฤษก็ออกเป็นเงินตราอังกฤษ เมื่อผู้ รับเดินทางถึงอังกฤษ
นำกราฟต์ไปขึ้นเงินก็ได้รับเงินเป็นเงินอังกฤษตามจำนวนในกราฟต์นั้น
การขอซื้อกราฟต์ต่างประเทศนั้นมิใช่ผู้ ซื้อต้องนำธนบัตรต่างประเทศ
มาชำระเป็นค่ากราฟต์ ผู้ ซื้อจ่ายเงินให้ธนาคารเป็นเงินตราสยาม
แล้ว ธนาคารก็ตัด แลกเงินจำนวน นั้นเป็นเงินอังกฤษว่าเป็นที่ ป้อนคัก
ชิดถึงที่เป้นซ์ตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศของธนาคาร ผู้ที่
อยู่ในสยามก็ต้องการส่งเงิน ไปให้ผู้ ที่อยู่ต่างประเทศหรือส่งเงินไปต่าง
ประเทศเพื่อซื้อสินค้าก็ซื้อกราฟต์เป็นจำนวนเงินตราของ ประเทศที่ตน
ต้องการได้เหมือนกัน ผู้ ซื้อกราฟต์ต้องแจ้งให้ธนาคารทราบว่าใคร
เป็นผู้รับเงิน ต้องการจ่ายเงินเป็นเงินตราของประเทศใด ธนาคาร
จะได้ออกกราฟต์ส่งจ่ายเงิน ในต่างประเทศให้ผู้ รับเงินตาม ความประ-
สงค์ ในกราฟต์นั้นจะมีรายการต่าง ๆ ดังนี้คือ วันออกกราฟต์

หมายเลขของตราฟัค ชื่อผู้รับเงินจำนวนเงิน และชื่อของธนาคาร
 หรือเฮเยนคชองธนาคารต่างประเทศ ซึ่งการ โอนเงินไปมาระหว่าง
 ประเทศนั้น อาจ โอน ได้ทั้ง โทลเลขเช่น เกียวกย โอนภาะ ในประเทศ
 เดิมชุนกัน ยางที่ผู้ เห็นทางที่สั่งการเดินทางไป ในประเทศต่าง ๆ
 และ ไม่ประสงค์ที่จะถอนยัตริคคทัวไปเป็นจำนวนมาก ๆ ควรขอให้
 ธนาคารออกเช็คหรือออฟเชรคิตให้ เช็คหรือออฟเชรคิต ชะนิกัน
 เป็นคำสั่งของธนาคารถึงสาขาและเฮเยนคชธนาคารณเมืองต่าง ๆ ใน
 ต่างประเทศลงให้สาขาและเฮเยนคชจ่ายเงินให้แก่ผู้ ถือเช็คหรือออฟ
 เชรคิตตามจำนวนที่สั่งการภายในกำหนดวงเงินที่อนุญาตไว้ เมื่อ
 ชื่อเช็คหรือออฟเชรคิตนั้น ธนาคารให้ผู้ ถือเช็คหรือออฟเชรคิต
 เห็นนามเป็นตัวอย่างลงไป ในเช็คหรือออฟเชรคิตสำหรับธนาคารผู้จ่าย
 ได้ควรตรวจสอบเมื่อผู้ ถือนามเบิกเงิน เมื่อขอเบิกเงินธนาคารจ่ายเงิน
 ได้ควรคว่าเช็คหรือออฟเชรคิตนั้นถูก ค้องและผู้ เบิกเงินเป็นเจ้าของ
 เช็คหรือออฟเชรคิต โดยนทิจริงแล้ว ธนาคารจะให้ผู้ ถือเช็คหรือ
 ออฟเชรคิตเซ็นตราฟัคชะนิกันหนึ่ง เพื่อธนาคารจะเก็บส่งไปเก็บเงิน
 จากธนาคารผู้ ออกเช็คหรือออฟเชรคิต ตราฟัคนั้นก็คือใบสั่งจ่าย
 ของผู้ ถือนามธนาคารคือ วันที่ที่เบิกเงิน จำนวนเงิน ผู้รับเงิน (คือ
 ธนาคารที่ผู้ ถือนามเบิกถอนเงิน) และชื่อธนาคารผู้ ออกเช็คหรือออฟ
 เชรคิตและมีข้อความว่าตราฟัคชะนิกันนั้น ออกตามเช็คหรือออฟเชรคิต
 หมายเลขที่เท่าใด ของใคร ลงวันที่ไหน และเซ็นชื่อ การเซ็นชองเช่นให้
 เหมื่อนกับตัวอย่างลายเซ็นในเช็คหรือออฟเชรคิต ธนาคารผู้จ่ายเงิน

จึงส่งกราฟขึ้นไปเก็บเงินในธนาคารผู้ออกเช็คก็ท้อไป แล้วธนาคาร
 สลักหลังเช็คเตอร์ออฟเช็คเรทิตแสดงรายการว่าได้จ่ายเงินให้แก่ผู้ถือไป
 เป็นจำนวนเท่าใด วันใด แล้วที่ตราลงชื่อกำกับทุก ๆ รายที่จ่ายไป
 วันที่และจำนวนเงินที่ สลักหลังนั้นก็คือวันที่และจำนวนเงินของกราฟที่
 ของผู้ถือเช่นต่อหน้าธนาคารนั่นเอง การที่ธนาคารสลักหลังก็เพื่อ
 ว่าสาขาและเอเยนต์หรือธนาคารอื่น ๆ ผู้ที่จ่ายเงินภายหลังได้ก็ทราบว่า
 ผู้ถือได้เบิกเงินตามเช็คเตอร์ออฟเช็คเรทิตนั้นไปเท่าใด และยังคง
 เหลือที่จะจ่ายได้อีกเท่าใดจะได้ ไม่จ่ายเกินจำนวนที่อนุญาตไว้ใน
 เช็คเตอร์ออฟเช็คเรทิต. ถ้าผู้ถือเบิกเงินหมดทั้งจำนวนที่เช็คเตอร์ออฟ
 เช็คเรทิตอนุญาตไว้ ผู้ถือซึ่งมอบเช็คเตอร์ออฟเช็คเรทิตนั้นให้แก่ธนาคาร
 ผู้จ่ายเงินควรส่งสลิปเพื่อส่งคืนธนาคารที่ออกเช็คเตอร์ออฟเช็คเรทิตนั้น
 เช็คเตอร์ออฟเช็คเรทิตสำหรับผู้เดินทางมีสองชนิดด้วยกัน อย่างหนึ่ง
 ผู้ถือขอเบิกเงินให้แก่เฉพาะสาขาหรือเอเยนต์ของธนาคารเท่าที่ขง
 นามไว้เท่านั้น อีกอย่างหนึ่งผู้ถืออาจเบิกเงินได้ทั่วธนาคารแทบ
 ทุกแห่งในประเทศต่าง ๆ เช็คเตอร์ออฟเช็คเรทิตนั้นจะออกเป็นเงินตรา
 ของประเทศใดก็ได้ แต่ถ้าเบิกเงินจากประเทศที่มีได้ ใช้เงินตราที่
 ย่งไว้ในเช็คเรทิตแล้ว ธนาคารจะจ่ายเงินให้เป็นเงินตราของประเทศ
 นั้นตามอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคาร เช่นเช็คเตอร์ออฟเช็คเรทิตออก
 เป็นเงินอังกฤษและผู้ถือไปขึ้นเบิกเงินในอินเดียเช่นนั้นแล้ว ธนาคาร
 จะจ่ายเงินให้ผู้ถือเป็นเงินอินเดียตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินอินเดียกับ
 อังกฤษ ส่วนจำนวนเงินกราฟที่ผู้ถือเช่นให้แก่ธนาคารที่จ่ายเงิน

นั้นต้องเป็นเงินอังกฤษ คือต้องเป็นเงินที่ข่งไว้ ในเลขเคอร์ออฟเคเวทิก
เส้นขอ เลขเคอร์ออฟเคเวทิกจำกัดเวลาอนุญาตให้สาขาหรือเฮเบนต์
ของธนาคารจ่ายเงินโดยมากกำหนดเวลาไว้ ไม่เกิน ๖ เดือนนับตั้งแต่
วันออกเลขเคอร์ออฟเคเวทิก

เพื่อให้ความสะดวกในการเดินทางยังจีนธนาคารใหญ่ ๆ หลาย
ธนาคารได้จัดออกเช็คสำหรับผู้เดินทาง นี้เป็นคำสั่งญาของธนาคาร
ผู้ออกเช็คว่าจะ ใช้เงิน ให้แก่ ผู้ที่นำเช็คนี้ มาขึ้นเงินธนาคารตาม
จำนวนของเช็คนั้น หรือเป็นคำสั่งของธนาคารหนึ่งสั่งสาขาหรือ
เฮเบนต์ของธนาคารให้จ่ายเงินตามเช็คนั้นแก่ผู้นำมาขึ้นเงิน จำนวน
ของเช็คชนิดนี้เป็นจำนวนที่คล้ายคลึงกับธนบัตร เช่นเช็คที่เป็นเงิน
อังกฤษโดยมากนิยม ออกเป็นละมัยละ ๑ ปอนด์ ๒ ปอนด์ ๕ ปอนด์
๑๐ ปอนด์ ไม่มีเศษเป็นซิลลิงและเพนซ์ ที่เป็นเงินสหรัฐอเมริกา
ออกเป็นละมัยละ ๑๐ เหรียญ ๒๐ เหรียญ ๕๐ เหรียญ ๑๐๐ เหรียญ
ไม่มีเศษเป็นเซ็นต์ ที่เป็นเงินเยอรมันออกเป็น ๕๐ มาร์ก ๑๐๐ มาร์ก
ไม่มีเศษเป็นเฟนิกเช่นนี้เป็นต้น ผู้ที่ชื้อเช็คนี้ต้องลงลายมือชื่อ
ในเช็คทุก ๆ ละมัยที่ธนาคารที่ขาย และเมื่อเวลาอีกเงินต้อง
เซ็นนามในเช็คนั้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อผู้จ่ายเงินจะได้ตรวจว่าถูกต้อง
ตรงกันกับลายเซ็นที่เขียนไว้เมื่อชื้อเช็คนั้นหรือไม่ เช็คสำหรับผู้
เดินทางนั้นนิยม ใช้กันมาก ในบางเมืองทั้งร้านและสถานที่ต่าง ๆ
ชอบรับเช็คสำหรับชำระหนี้ประจักษ์เกี่ยวกับธนบัตร

ตราพคัซงจ่ายเงินเมื่อเห็นเสียอากรแสกมภ์ละบับละ ๕ สตางค์
 เขตเตอร์ออฟเครกิตที่ชอกในสยามเงินต่ำกว่า ๑,๒๐๐ บาท ต้อง
 เสียอากรแสกมภ์ ๑ บาท เงิน ๑,๒๐๐ บาทขึ้นไปแต่ต่ำกว่า ๖,๐๐๐ บาท
 ค่าอากรแสกมภ์ ๓ บาทและเงินตั้งแต่ ๖,๐๐๐ บาทขึ้นไป ค่าอากร
 แสกมภ์ ๕ บาท ส่วนเขตเตอร์ออฟเครกิตที่ชอกในต่างประเทศไทย เมื่อ
 มาขึ้นเงินในสยามต้องเสียค่าอากรแสกมภ์คราวละ ๒๕ สตางค์ เช็ก
 สำหรับผู้เดินทางที่ชอกในสยามเสียค่าอากรแสกมภ์ละบับละ ๑๐ สตางค์
 ที่ชอกในเมืองต่างประเทศไทยแต่จ่ายเงินในสยามค่าอากรแสกมภ์ละบับ
 ละ ๒๕ สตางค์.

ในการค้าขายเวลาที่ซื้อสินค้ามาส่งที่ร้านหน้าบ้านนั้น ผู้ซื้อตาม
ปกติมิได้ส่งเงินสดไปชำระค่าของในทันที ผู้ซื้อที่มีได้ชื่อของโคย
วิลซันเจมมักขอชำระเงินค่าของต่อเมื่อได้รับของแล้ว แต่การชำระหนี้
เช่นนี้ถ้าผู้ซื้อและผู้ขายอยู่ในจังหวัดเดียวกัน ผู้ซื้อก็มีได้ชื่อประโยชน์
อันใดนัก เช่นผู้ขายอยู่ห่างจากผู้ซื้อเพียงสองสามกิโลเมตรเท่านั้น
การไปมาส่งสินค้ากินเวลาไม่เกินหนึ่งชั่วโมงก็พอ เมื่อเช่นนั้นแม้ว่า
ผู้ซื้อจะส่งเงินไปพร้อมกับการส่งให้ส่งของ หรือชำระเงินเมื่อได้
รับของแล้ว ก็ไม่ได้ผลประโยชน์เพิ่มขึ้น ฝึกเวลาชำระเงินเพียงชั่ว
เวลาพักเที่ยงเท่านั้น แต่ถ้าอยู่ต่างจังหวัดกันเช่นผู้ซื้ออยู่เชียงใหม่
ผู้ขายอยู่กรุงเทพฯ การส่งสินค้าไปมาไม่ได้รวดเร็วเหมือนอยู่ห่างกัน
เพียงสองสามกิโลเมตร ถ้าผู้ซื้อส่งเงินค่าของมาพร้อมกับคำสั่ง
ให้ส่งของแล้วก็จะได้รับของก็ใช้เวลาสองหรือสามวันนับจากวันที่
ส่งเงินค่าของออกจากเชียงใหม่ คือสมมุติว่าส่งเงินจากเชียงใหม่
โดยทางไปรษณีย์ในวันอังคาร กว่าผู้ขายทางกรุงเทพฯ จะได้รับก็
ในวันรุ่งขึ้นคือวันพุธ และในวันนั้นเองผู้ขายส่งของตามต้องการไปให้
ผู้ซื้อจะได้รับอย่างรวดเร็วในวัน พฤหัสบดี บัดนี้คชภาย หลังวันที่ส่งเงินมาถึง
สองวัน ในเวลาสองสามวันนั่นเองถ้ายังไม่ทันส่งเงินมาเป็นค่าของนั้น
ผู้ซื้ออาจนำเงินจำนวนนั้นไปหมุนหาผลประโยชน์ในทางอื่นได้ นี่เป็น
แต่ที่อยู่ห่างกันเล็กน้อยเท่านั้นเอง แต่ถ้าผู้ซื้อและผู้ขายอยู่ต่างไกล
กันมาก อยู่คนละประเทศ ก็ขอให้ผู้ซื้ออยู่ในสยาม ผู้ขายอยู่ใน

สหรัฐอเมริกาหนทางไปมาต้องเสียเวลานับเป็นสัปดาห์วันแล้ว จะเป็นการช่วยเหลือผู้ซื้อจำนวนมากถ้าผู้ขายยอมส่งสินค้ามาไว้ก่อน โดยผู้ซื้อต้องชำระเงินก่อนเมื่อตนได้ทรัพย์สินนั้นแล้ว ในการค้าขายผู้ซื้อส่วนมากได้รัยความผ่อนผันเช่นนี้เสมอ และการเก็บเงินค่าสินค้านั้นทำอย่างไรกัน ผู้ขายของซึ่งอยู่ในนวยอรัทไ้รับคำสั่งจากผู้ซื้อในกรุงเทพฯ ให้ส่งของจึงนำของนั้นมายังบริษัทเรือ เมื่อชนของชนปรวทุกเรือที่นวยอรัทส่งมากรุงเทพฯ บริษัทเรือออกใบรับชงให้ ใบรับของนี้เรียกกันว่า บิลออฟแลตัง เมื่อของถึงกรุงเทพฯ แล้ว ผู้ซื้อของต้องนำบิลออฟแลตังไปให้บริษัทเรือเพื่อรับของนั้น ถ้าไม่นำบิลออฟแลตังไปแสดงบริษัทเรือไม่มอบของให้ เมื่อผู้ขายของที่นวยอรัทไ้รับบิลออฟแลตังจากบริษัทเรือก็นำไปให้ธนาคารที่นวยอรัทชงให้อาคารส่งมายังสาขาหรือเฮเยนคักของธนาคารที่กรุงเทพฯ สำหรับนำไปให้ผู้ซื้อของสาขาหรือเฮเยนคักของธนาคารเมื่อไ้รับเงินค่าของจากผู้ซื้อแล้วก็มอบบิลออฟแลตังสำหรับใบรับของจากบริษัทเรือต่อไป แต่เพื่อบริษัทเรือชงยากในเรื่องจำนวนเงิน ผู้ขายของที่นวยอรัทเขียนคำสั่งให้อาคารชำระบัญชีเป็นคำสั่งถึงผู้ซื้อของที่กรุงเทพฯ ให้จ่ายเงินเท่านั้น เป็นค่าของที่ส่งมาไว้ก่อนอาคารแล้วก็เช่นชอนและลงวันที่ ในคำสั่งนั้นคำสั่งที่พุดถึงนี้เรียกว่าคัวแลกเงิน ธนาคารชงยอควันให้แก่ผู้ซื้อของพร้อมกันบิลออฟแลตังเมื่อผู้ซื้อชำระเงิน

คัวแลกเงินค้อหนึ่งชื่อตราสาร ชงยุคคตคณหนึ่งเรียกว่าผู้ส่งจ่าย ชงยุคคตคณหนึ่งเรียกว่าผู้จ่ายให้ ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่

บุคคลอีกคนหนึ่ง ทรัพย์สินให้ ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า
 ว่าผู้รับเงินหรือให้ ใช้ ให้แก่ผู้ ถอนและต้องมรภาพการถึงนคือ ๑ คำบอก
 ชื่อว่าเขียนตัวเงิน ๒ คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็น
 จำนวนแน่นอน ๓ ข้อหรือข้อผู้จ่าย ๔ วันถึงกำหนดใช้เงิน ๕ สถานที่
 ที่ใช้เงิน ๖ ข้อหรือข้อผู้รับเงิน ๗ วันและสถานที่ออกตั๋วเงิน ๘ สายมือ
 ข้อผู้สั่งจ่าย ตราสารอันมีรายการขาดตกบกพร่องไปจากที่กล่าวไว้
 ไม่สมบูรณ์เป็นตั๋วเงิน วันวันที่ ๑ สถานที่ใช้เงินมิได้แสดง
 ไว้ ในตั๋วเงิน ๒ ตัวเงินไม่แสดงให้ปรากฏสถานที่ออกตั๋ว
 ๓ ผู้สั่งจ่ายมิได้ลงวันออกตั๋ว ๔ ตัวเงินมิได้ระยะเวลา ใช้เงิน

ตั๋วเงินนั้นผู้สั่งจ่ายสั่งให้ ผู้จ่ายเงินชำระเงินทันทีคือเมื่อควร
 ตามหรือเมื่อเห็น (คือเมื่อยื่นตั๋วให้ผู้จ่ายเพื่อ ให้ชำระเงิน) ก็ได้
 หรือถ้าผู้สั่งจ่ายระบุเวลาให้ผู้จ่ายได้มี โอกาสหาเงินมาชำระภายหลัง
 ก็ได้คือออกตั๋วให้จ่ายเงินในเวลาที่กำหนดไว้เช่น ๓๐ วัน ๖๐ วัน ๙๐
 วันหรือ ๑ เดือน ๒ เดือน ๓ เดือน ภายหลังที่ผู้จ่ายได้เห็นตราหรือ
 ภายหลังวันออกตั๋วก็ได้ ในกรณีเช่นนเมื่อนำตั๋วเงินมา
 ยื่นให้ผู้จ่าย ผู้จ่ายยังมีต้องชำระเงินในทันทีทันใด เมื่อได้ตรวจดูว่า
 จำนวนเงินและตัวลูกต้องเรียบร้อยแล้ว ผู้จ่ายเงินก็เขียนชื่อของตน
 ลงไปบนตัวเงิน และลงวันที่ ๆ เช่นชื่อและเขียนคำว่า "รับของแล้ว"
 หรือชื่อความใด ๆ ที่มีความหมายเช่นนั้นลงไปในที่เห็นชลยเช่น
 ของคนหรือจะไม่เขียนข้อความว่ารับของลงไปก็ได้ การที่เขียนชื่อ
 ของตนลงไปบนตัวเงินนั้นเรียกว่าผู้จ่ายรับของตัวเงิน การที่รับของ

ตัวเงินนี้หมายความว่าผู้ขายขอรับใช้เงินตามตัวเงินนั้น เมื่อถึงกำหนดชำระเงิน เช่นผู้ส่งขายส่งให้เงิน ๓๐ วัน ภายหลังจากเมื่อได้เห็นผู้จ่ายเงินต้องให้เงินตามจำนวนในวันนั้น ในวันที่ ๓๐ นั้นคนตัวนั้นได้ส่งลายมือชื่อหรือชื่อของตัวเองเป็นต้นไป จะชำระเงินก่อนถึงกำหนดก็ได้ แต่จะชำระภายหลังจากวันถึงกำหนดไม่ได้ เมื่อชำระเงินแล้วธนาคารจึงมอบบิลออฟแลตติงให้ ในการส่งสินค้านั้นเอกสารมีได้มีแต่เพียงบิลออฟแลตติงอย่างเดียวนั้น ยังมีหนังสือสำคัญ ๆ ประกอบการส่งสินค้าอีกหลายอย่างหลายชนิดคือ บัญชีแสดงรายการสินค้าเรียกกันว่าอินวอยซ์ ใบประกนสินค้า หนังสือแสดงว่าสินค้าทำขึ้นในประเทศใดเหล่านี้ เป็นหนังสือสำคัญที่ผู้ส่งหรือผู้ส่งขายตัวแลกเงินส่งให้แก่ธนาคาร เพื่อขอให้ผู้ขายพร้อมทั้งบิลออฟแลตติงทั้งสิ้น ในตอนต้น ๆ ที่กล่าวถึงเฉพาะแต่บิลออฟแลตติงก็เพื่อให้ท่านผู้อ่านเข้าใจง่ายเท่านั้น การที่ธนาคารมอบบิลออฟแลตติงพร้อมทั้งเอกสารอื่น ๆ ให้แก่ผู้ขายต่อเมื่อได้ชำระเงินตามตัวแลกเงินแล้ว ตัวแลกเงินนั้นเป็นตั๋วชนิด ที / พี ที / พี หมายความว่ามอบเอกสารเมื่อชำระเงินแล้ว (D/P = Documents against Payment)

ถ้าผู้ซื้อของผู้ที่มีหลักฐานนี้ เป็นที่ผู้ขายวางใจให้ซื้อของ เชื้อโค่นตัว ผู้ขาย (ผู้ส่งขายตัวแลกเงิน) จะส่งธนาคารให้มอบเอกสารเหล่านี้ให้แก่ผู้ซื้อ (ผู้จ่ายเงิน) เมื่อผู้ซื้อหรือชื่อของตัวเอง ในทันทีเมื่อผู้ขายหรือชื่อของตัวเองได้รับเอกสารซึ่งนำไปรับของจากบริษัทเรือได้ ต่อเมื่อถึงกำหนดชำระเงินจะเป็น ๓๐ วัน ๖๐ วัน ๓ เดือนหรือ ๔ เดือนภายหลังจากเมื่อรับหรือภายหลังจากวันออกตัวแล้วก็ตามผู้ขายจึง

ชำระเงินค่าของซึ่งมีจำนวนปรากฏในตั๋วนี้ ตัวแลกเงินชนิดนี้เรียกว่า
 ตัวแลกเงินชนิด ดี / เอ หมายถึงความว่ามอบเอกสารมีผู้รับรองตัว
 (D/A=Documents against Acceptance)

ตัวแลกเงินที่ผู้ออกตัว (ผู้ส่งจ่าย) และผู้รับรองตัว (ผู้จ่าย)
 มีหลักฐานกันนี้ ผู้ทรงหรือผู้ส่งจ่ายอาจนำไปขายให้แก่ผู้อื่นได้ อีก
 โดยเสียค่าช่วยการเป็นคอกเบี้ยสำหรับเวลาที่ผู้รับซื้อตัวเงินต้องเก็บ
 ตัวไว้จนถึงกำหนดที่ผู้จ่ายชำระเงิน คือสมมติว่าตัวดังกล่าวกำหนดชำระเงิน
 ในวันที่ ๓๐ กรกฎาคม และมีผู้รับซื้อตัวไว้เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน
 เช่นนี้ ค่าช่วยการที่ผู้รับซื้อตัวได้รับในการซื้อตัวไว้ก็คอกอกเบี้ยสำหรับ
 ระยะเวลาระหว่างวันที่ ๓๐ เมษายนถึงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ส่วน
 อัตราคอกเบี้ยก็คอกอย่างไรนั้นแล้วแต่จะตกลงกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย
 ตัวเงิน ถ้าตัวเงินเป็นจำนวน ๑,๐๐๐ บาท และคอกเบี้ยระหว่างวันที่
 ๓๐ เมษายนถึง ๓๐ กรกฎาคมเป็นเงิน ๓๐ บาท แล้วผู้ต้นนำตัวเงิน
 มาขายจะได้รับเงินสำหรับตัวนั้นแต่เพียง ๙๗๐ บาท ก็คือผู้ซื้อหัก
 คอกเบี้ยนั้นออกเสียและเมื่อถึงวันที่ ๓๐ กรกฎาคมจึงนำตัวเงินนั้นไป
 เก็บเงินจากผู้จ่ายเต็มจำนวน ๑,๐๐๐ บาท แต่คนจ่ายเงินให้ผู้ขาย
 เพียง ๙๗๐ บาท จึงคงได้ค่าช่วยการ ๓๐ บาท การที่นำตัวเงินไป
 ขายได้เช่นนี้ เป็นหนทางช่วยให้การค้าขายสะดวกมาก คือผู้ทรง
 ตัวเงินในเมื่อขาดแคลนเงินอาจหาเงินได้ โดยขายตัวนั้นเพื่อนำเงินมา
 ใช้จ่ายในการค้าขายต่อไป

ถ้าผู้จ่ายไม่ยอมรับรองตัวหรือเมื่อถึงกำหนดชำระเงิน ผู้จ่าย
 ไม่ชำระเงินตามตัวนั้น ผู้ทรงอาจยึดตัวนั้นได้ วิธีกักค้ำนั้น

ให้นายอำเภอหรือทนายความผู้ได้รับอนุญาตเพื่อการนี้เป็นผู้คัดค้าน
 คือนายอำเภอหรือทนายความไปฉ้อโกงผู้ขายเงิน และชอบถาม
 ว่าทำไมจึงไม่ชำระเงินตามค่านี้ แล้วเขียนบันทึกคำชี้แจงของผู้ขาย
 เงินไว้ การคัดค้านนี้สงวนไว้ซึ่งสิทธิของวงเงินที่มีต่อผู้ส่งจำคุกแลกเงิน
 และคู่สัญญาและบุคคลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับตัวแลกเงินนั้น รวมทั้ง
 ค่าเสียหายต่าง ๆ อันเกิดขึ้นในการที่ผู้ขายไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน
 ตามตัว

ผู้ทรงตัวแลกเงินต้องยื่นตัวเพื่อให้ ใช้เงินในวันที่กำหนด นอกจาก
 ตัวที่ขายเมื่อเห็นเมื่อทวงถามหรือตามวันซึ่งแสดงไว้ ในตัวแล้ว จนถึง
 กำหนดใช้เงินตามตัวก็คิดเช่นนั้น

สมมุติว่าตัวส่ง ให้ ใช้เงิน ๓ เดือนนับตั้งแต่วันที่ไต่เห็นตัวนั้น
 ผู้ขายไต่เห็นและรับรองเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ถึงกำหนดใช้เงินวันที่
 ๑๕ กรกฎาคม คือ

ตั้งแต่วันที่ ๑๕ เมษายน	ถึงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม	๑ เดือน
” ๑๕ พฤษภาคม	” ๑๕ มิถุนายน	๑ เดือน
” ๑๕ มิถุนายน	” ๑๕ กรกฎาคม	๑ เดือน
	รวม	๓ เดือน

ถ้าตัวเป็นควักใช้เงิน ๑๒๐ วันนับตั้งแต่วันที่ไต่เห็นผู้ขายไต่เห็นและ
 รับรองเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ถึงกำหนดใช้เงินวันที่ ๕ สิงหาคม คือ

ตั้งแต่วันที่ ๒๗ เมษายน	ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน	๒๓	วัน
๓๐ เมษายน	๓๑ พฤษภาคม	๓๑	๖
๓๑ พฤษภาคม	๓๐ มิถุนายน	๓๐	๖
๓๐ มิถุนายน	๓๑ กรกฎาคม	๓๑	๖
๓๑ กรกฎาคม	๕ สิงหาคม	๕	๖
รวม			๑๒๐

ถ้าควรถึงกำหนดใช้ในวันที่ ๒๙, ๓๐ หรือ ๓๑ ในเดือนซึ่งไม่
 มีวันต้นแล้ว ให้วันต้นเดือนเป็นวันถึงกำหนดใช้ เช่นใน
 พุทธศักราช ๒๔๘๐ เดือนกุมภาพันธ์มีเพียง ๒๘ วัน ถ้าผู้จ่าย
 รับของตัววันที่ ๒๙ มกราคม ควรมีกำหนดจ่าย ๑ เดือนนับแต่วันนั้น
 ก็ควรถึงกำหนดใช้วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ตามหลักวิธีคำนวณ แต่
 วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ในขั้นนี้ไม่มีจึงให้วันต้นเดือน คือ ๒๘
 กุมภาพันธ์ เป็นวันถึงกำหนดชำระเงิน ในทำนองเดียวกัน ตัวอย่าง
 ตามวิธีคำนวณข้างบน ถึงกำหนดชำระเงินในวันที่ ๓๑ เมษายน
 มิถุนายน กันยายน พฤศจิกายน ก็ให้วันต้นเดือน คือ วันที่ ๓๐
 ของเดือนนั้น ๆ เป็นวันกำหนดใช้เงิน

ตัวอย่างตั๋วแลกเงิน

ตั๋วแลกเงิน

อากร แสทมป์ ๓๐ สตางค์

กรุงเทพฯ ๑ วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๐

เงิน ๑,๕๐๐ บาท

เมื่อถึงกำหนด ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่ออกตั๋ว

จ่ายเงินให้แก่ธนาคารพาณิชย์ ทุนจำกัด หรือตามคำสั่ง

เป็นเงินหนึ่งพันห้าร้อยบาทถ้วน

ถึงนายเขียว

นายขาว

อยุธยา

ตัวอย่างตั๋วแลกเงิน

อากร แสทมป์ ๕๐ สตางค์

กรุงเทพฯ ๑ วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๐

เงิน ๒,๕๐๐ บาท

เมื่อถึงกำหนด ๖๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ออกตั๋วเป็นต้นไป

จ่ายเงินให้แก่ ธนาคารพาณิชย์ ทุนจำกัดหรือตามคำสั่ง

เป็นเงินสองพันห้าร้อยบาทถ้วน

ถึง บริษัทกสิกรรม ทุนจำกัด

กรุงเทพฯ ๑

นายขาว

ผู้ที่ทำการค้าขายย่อมมีน้อยท่านนัก ที่มีเงินตราต่างประเทศ
 สำหรับใช้หนี้ของตนในต่างประเทศ หรือใช้จ่ายเป็นค่าสินค้าที่สั่งเข้า
 มาจากประเทศอื่น ๆ ผู้ที่สั่งสินค้าเข้าจากต่างประเทศมาขายในสยาม
 หรือส่งสินค้าจากสยามไปขายต่างประเทศย่อมต้องอาศัยความช่วยเหลือ
 เหลือของธนาคาร เพราะประการหนึ่งธนาคารมีเงินตราต่างประเทศ
 สำรองไว้ เพื่อให้สะดวกแก่ผู้ต้องการโอนเงินไปต่างประเทศ
 อีกประการหนึ่งธนาคาร มีสาขาหรือเอเยนต์ ในประเทศต่าง ๆ ที่
 สามารถให้ความสะดวกแก่ผู้สั่งซื้อสินค้าได้ บุคคลผู้ประสงค์จะ
 สั่งสินค้าต่างประเทศเข้ามา ถ้าไม่เคยติดต่อกับหรือรู้จักกับห้างร้านใน
 ต่างประเทศอาจจะสอบถามจากธนาคาร ได้ว่าห้างไหนบ้าง ในประเทศ
 นั้นที่ขายสินค้าชนิดที่ตนต้องการ เมื่อได้รับคำบอกเล่าจากธนาคาร
 ว่าห้างนั้น ๆ ในประเทศนั้น ๆ มีความรู้ความชำนาญในสินค้าประเภท
 นั้น จึงตกลงสั่งซื้อ แต่ในเชิงการค้าขาย พ่อค้าย่อมไม่ใคร่มี
 เงินสดเพียงพอที่จะส่งไปชำระค่าสินค้าได้ ในทันทีทันใด เพราะท่าน
 ที่มีอยู่ได้ ใช้จ่ายในการซื้อสินค้าเก็บไว้ที่ห้างเสียเป็นส่วนมาก จึง
 ประสงค์ที่จะชำระเงินค่าสินค้าในเมื่อได้รับหรือได้ขายสินค้าแล้ว แต่
 การที่ไม่เคยติดต่อกับห้างต่างประเทศมาก่อน และห้างต่าง
 ประเทศไม่ทราบว่าท่านมีหลักฐานดีเพียงไหน ห้างต่างประเทศคงไม่
 ยอมส่งสินค้ามาให้จนกว่าจะได้รับเงินค่าของนั้น หรือได้รับคำบอก
 เล่าจากธนาคารว่าผู้สั่งซื้อสินค้าเป็นผู้มีหลักฐานมั่นคงพอเชื่อถือได้ว่า
 ผู้สั่งคงชำระค่าสินค้าที่ส่งมาเป็นที่เรียบร้อย คำบอกเล่าธนาคาร

ใ้ไปนั้นเป็นแต่ความเห็น ถ้าเกิดเสียทนายอย่างใดขึ้นธนาคารไม่
 ต้องรับผิดชอบ อีกประการหนึ่งแต่เพียงความเห็นของธนาคารเท่านั้น
 ผู้ส่งสินค้าต่างประเทศไม่ได้รับความช่วยเหลือเหลือแต่ประการใด
 จากธนาคารในเรื่องเงินค้ำสินค้า ทั้งนี้เมื่อได้รับความช่วยเหลือ
 จากธนาคารอย่างหนึ่งอย่างใดผู้ส่งสินค้าอาจนำเอกสารอื่นเกี่ยวกับ
 สินค้าไปขาย เพื่อได้รับเงินค้ำสินค้ามาทำประโยชน์ในการค้าขาย
 ต่อไป โดยไม่ต้องรอกว่าผู้ซื้อจะชำระเงิน ย่อมเป็นคุณประโยชน์
 แก่ผู้ขายและผู้ซื้อสินค้าทั้งสองฝ่ายในกิจการอันนี้ ถ้าผู้ส่งสินค้า
 และผู้ส่งสินค้ามีหลักฐานที่ดีก็ได้รับความช่วยเหลือจากธนาคาร คือ
 โดยคำขอรับของของผู้ส่งสินค้ามาจากต่างประเทศธนาคารออกเลขเตอร์
 ออฟเครดิตให้ เลขเตอร์ออฟเครดิตชนิดนี้เป็นคำสั่งของธนาคาร
 ถึงสาขาหรือผู้แทนธนาคารต่างประเทศอนุญาตให้จ่ายเงินให้แก่ผู้ส่ง
 สินค้าที่ไ้ระยยามไว้เป็นจำนวนไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ ในเมื่อ
 ผู้ส่งสินค้านำตัวแลกเงินแสดงราคาสินค้าพร้อมทั้งเอกสารส่งสินค้า
 มามอบให้ เอกสารนั้นต้องแสดงว่าผู้ส่งได้ส่งสินค้าไปให้ ผู้ที่ขอให้
 ธนาคารเช็คเครดิตเป็นของชนิดนั้น ๆ มีราคาเท่านั้น และสินค้าที่
 ส่งมีประกันภัย หรือธนาคารอาจออกเลขเตอร์ออฟเครดิตส่งตรงไปให้
 ผู้ส่งสินค้าว่าผู้ส่งของได้ทำความตกลงกับธนาคารในเรื่องสิ่งของนั้น ๆ
 ธนาคารจะรับใช้เงินค้ำสินค้า ให้แก่ผู้ส่งในเมื่อได้รับเอกสารแสดงว่า
 ผู้ส่งได้ส่งสินค้านั้นแล้วและถูกต้อง ผู้ส่งสินค้าเมื่อได้รับเลขเตอร์ออฟ
 เครดิตชนิดนั้นแล้ว อาจนำตัวแลกเงินแสดงราคาสินค้าและเอกสาร

ไปขายให้แก่นักธนาคารใดธนาคารหนึ่ง เพื่อรับเงินค่าสินค้านั้นก็ได้
 ธนาคารที่ขายเงินไปจึงส่งเช็คสวานั้น มาขอรับเงินจากธนาคารผู้ออก
 เช็คหรือออฟเช็คเรทิตต่อไป การที่จะขอให้ธนาคารเช็คเรทิตนั้นมิใช่
 ว่าใคร ๆ ก็ขอให้ธนาคารเช็คเรทิตได้ ธนาคารกวักขันในเรื่องนี้
 มาก ผู้ที่ธนาคารจะเช็คเรทิตให้ ต้องเป็นผู้ที่มีหลักฐานที่จะไม่ทำ
 ให้เกิดการเสียหายเช่นส่งของมาแล้วไม่ยอมใช้เงิน หรือไม่มีเงิน
 ใช้. เช่นนี้ ถ้าเป็นผู้ที่ธนาคารไม่รู้จักกันแน่นอนไว้วางใจในเรื่องนี้ได้แล้ว
 ธนาคารจึงต้องให้ผู้เช็คเรทิตนำเงินมา ให้ธนาคาร ชี้คไว้เป็นประกัน
 สำหรับจำนวนเงินของเช็คเรทิต จะเป็นเต็มจำนวนหรือแต่เพียงส่วนหนึ่ง
 ก็ได้แล้วแต่ธนาคารจะเห็นสมควร

การขอให้ธนาคารเช็คเรทิต (หรือเช็คเรทิตออฟเช็คเรทิต) นั้น
 ผู้ขอจะต้องแจ้งความประสงค์ ให้ธนาคารทราบเป็นลายลักษณ์อักษร
 ธนาคารมีแบบฟอร์มพิมพ์ไว้ ใช้ ในกรณี ผู้ขอเช็คเรทิตเพียงแต่
 กรอกข้อความต่าง ๆ ลงคือ เช็คเรทิตสำหรับใครอยู่เมืองไหน ประเทศ
 อะไร สำหรับสินค้าอะไร จำนวนเงินเท่าใด ตัวเลขเงินที่ออกตาม
 เช็คเรทิตนั้นส่งจ่ายอย่างไร เช็คเรทิตใช้ไต้หวันเท่าใด เมื่อธนาคารได้รับ
 คำขอให้เช็คเรทิตแล้ว จึงออกเช็คเรทิตให้ตามความประสงค์ สมมติ
 ว่าบริษัทกสิกรรมทนจำกิต ขอให้ธนาคารเช็คเรทิตให้แก่บริษัท
 เครื่องยนต์ ทนจำกิต ลอนดอน เป็นเงิน ๑,๐๐๐ ปอนด์ สำหรับค่า
 เครื่องยนต์ ๕ เครื่อง เช่นนี้ธนาคารออกเช็คเรทิตมีใจความย่อ ๆ
 ดังนี้

“ธนาคารไทยออกเช็คให้แก่บริษัทเครื่องยนต์ ลอนดอน
 ๑,๐๐๐ ปอนด์ ตั้งเช็คไว้ โดยตัวแลกเงินสั่ง ให้บริษัทลีดรวม
 ทูน จำกัด กรุงเทพฯ จ่ายเงินในเวลา ๖๐ วัน นับแต่ได้เห็น ตัว
 แลกเงินต้อง ประกอบด้วยเอกสารแสดงหลักฐานสั่งเครื่องยนต์ ล
 เครื่องจากลอนดอน ดังกรุงเทพฯ กล่าวคือมีสลิปเฟตตั้งเงินร้อยช
 ไขปรกณณภย์ซึ่งจะมอบให้แก่ผู้จ่ายตัวแลกเงิน เมื่อรับรองตัว (หรือ
 เมื่อชำระเงิน) เช็คนี้ใช้ไ้จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธ
 ศักราช ๒๔๘๐”

เมื่อผู้ส่งสินค้าได้ขายเช็คเช่นนี้แล้วจึงส่งของมา และนำตัว
 แลกเงินซึ่งแสดงราคาสินค้าพร้อมทั้งเอกสาร ในการส่งของนั้นไป
 มอบให้แก่ธนาคาร ธนาคารจึงจ่ายเงินให้ตามตัวแลกเงิน แล้ว
 ธนาคารนำตัวนั้นมาเก็บเงินจากผู้จ่ายเงินต่อไป

สมุดแห่งชาติรัชกาลที่ ๖
 จันทบุรี

นายพันธุ ลักขณเสถ์ ผู้พิมพ์โฆษณา

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร ถนนราชบุรี พระนคร

พ.ศ. ๒๔๘๐

